

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:450

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:450 Undantaget i sjukförsäkringen efter dag

180

av Jessica Rodén (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 maj 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 april 2026

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

David Oredsson

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:451

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:451 Ytterligare åtgärder mot bolag som används som brottsverktyg

av Ingela Nylund Watz (S)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras av justitieministern Gunnar Strömmer inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 19 maj 2026.

Stockholm den 28 april 2026

Justitiedepartementet

Gunnar Strömmer (M)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditionschef

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2025/26:247 till socialutskottet

2025/26:257 till civilutskottet

Skrivelse

2025/26:259 till trafikutskottet

EU-dokument

COM(2026) 135 till försvarsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 22 juni*.

COM(2026) 321 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 22 juni*.

En ny vapenlag

§ 3 En ny vapenlag

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU10

En ny vapenlag (prop. 2025/26:141)
föredrogs.

Anf. 1 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu regeringens proposition och justitieutskottets betänkande *En ny vapenlag*. Propositionen har länge varit omdebatterad, och många av de frågor som berörs i propositionen och betänkandet bottnar i ett mångårigt engagemang, inte minst från Sverigedemokraterna i opposition.

Jag har personligen varit med på hela denna resa, och den första vapenrelaterade fråga jag hanterade var EU:s vapendirektiv, som kom 2016–2017 efter ett antal fruktansvärda terrorattentat i Europa. EU menade då att det behövdes gemensamma regler och restriktioner för legalt vapeninnehav i EU för att motverka gängkriminalitet och terrorism i Europa. Jag minns att jag studsade till när jag hörde bakgrunden till att man ville ha EU-gemensamma regler och restriktioner för legalt vapenägande. Som enda parti yrkade Sverigedemokraterna avslag på subsidiaritetsprövningen. Vi menade att det inte krävdes ett EU-gemensamt ansvar utan att varje land bäst avgör vilka regler det vill ha för legalt vapeninnehav.

Därefter riktade vi tillsammans med flera andra partier i oppositionen många tillkännagivanden till regeringen i syfte att förenkla legalt vapeninnehav. Det var dubbla, tredubbla och fyrdubbla tillkännagivanden, inte minst om femårslicenserna, som också berörs i propositionen. Men trots upprepade tillkännagivanden från riksdagen vägrade den dåvarande socialdemokratiska regeringen att ens utreda frågan. Detta kan man ha med sig eftersom Socialdemokraterna i dagens betänkande har en reservation där de fortsatt motsätter sig ett förenklat förhållningssätt till femårslicenserna.

Sverigedemokraternas syfte har hela tiden varit att man inte ska straffa legalt vapeninnehav och inte skuldbelägga legala vapenägare för problem

kopplade till massinvandring, segregation och gängkriminalitet. Det här är två separata saker som kräver helt olika förhållningssätt. I förslaget till ny vapenlag ser vi också att olika vapenrelaterade överträdelser särskiljs. När de är kopplade till gängrelaterad miljö ska de givetvis leda till straff, men när det handlar om förseelser kopplade till licenser ska det verkligen betonas att detta inte är lika allvarligt som det gängrelaterade vapenvåldet.

Många av de frågor som berörs i propositionen har som sagt debatterats. Ett förbud mot vissa halvautomatiska gevär har diskuterats fram och tillbaka, inte minst mot bakgrund av attentatet mot Risbergska i Örebro där en person begick fruktansvärda brott med legala vapen. Flera med mig ansåg dock att debatten hamnade lite snett och att man agerade lite för snabbt. Tiden gav oss som uttryckte kritik delvis rätt eftersom man backade från förslaget att kräva tillbaka samtliga vapen av denna typ där licens beviljats. Men den kompromiss vi kom fram till innebär att man fortsatt inte kommer att bevilja vissa halvautomatiska vapen för jakt.

Detta kan man ha olika meningar om, och jag tycker att det finns bra argument på båda sidor. Argumenten att dessa vapen skulle vara särskilt stöldbegärliga eller farligare än andra vapen väger inte tungt i min bok. Men andra argument, exempelvis att upprätthålla allmän respekt för jakt genom att vissa vapentyper inte tillåts för jakt, har jag viss respekt för.

Personligen har jag fullt förtroende för att de som får inneha vapen för jakt även kan hantera vapen som ser lite annorlunda och mer moderna ut, och jag tror att frågan kommer att vara överspelad om 10–15 år. Att just ett vapens utseende väcker så starka reaktioner har jag svårt att respektera.

Vi ser även flera andra lättnader i den nya vapenlagen. Det handlar inte minst om flexibla förvaringsregler och införande av EU:s vapenpass för både sportskyttar och jägare. Utöver det jag redan nämnt ska man också gå fram med en utökad vapengarderob.

Vissa saker finns i lag, annat i förordning. Men sammantaget genomförs betydande lättnader. Det är också det intryck jag har. Man kan ha synpunkter på om allt i förordning kommer att tillvaratas på ett tillfredsställande sätt av Polismyndigheten, som hanterar dessa frågor. Men detta kommer riksdagen att följa noga.

Sammantaget ser jag att berörda skytteorganisationer, inte minst för pistolskyttar och jägare, ser positivt på de samlade förändringar vi går fram med.

Jag yrkar avslutningsvis bifall till utskottets förslag och, framför allt, avslag på reservationerna från Socialdemokraterna med flera vänsterpartier, som syftar till att göra livet svårare för legala vapenägare.

Anf. 2 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Adam Martinen för ett öppet och ärligt anförande.

Jag tackar även för historieberivningen; den förtjänar högkomst en sådan här dag. Allt detta började som sagt med EU:s vapendirektiv, och Centerpartiet röstade liksom Sverigedemokraterna nej till EU:s vapendirektiv i EU-parlamentet, vilket inte alla partier i denna församling gjorde.

Terrorister ansöker inte om vapenlicens. Denna inställning måste vi hela tiden ha med oss, men i det här förslaget har regeringen faktiskt tappat bort den. Det handlar inte bara om att Tidöpartierna bryter mot sina valöften. Det handlar också om hur vi ser på jägare och sportskyttar, precis

som ledamoten sa i talarstolen. Det här är ju laglydiga grupper som vi ska ha på vår sida i kampen mot terrorism.

Men uppnår vi det med detta förslag? Nej. Det sägs att förslaget innebär förenklingar för vapenägare, men jag är högst tveksam till om det blir några förenklingar över huvud taget. I stället innebär förslaget direkta försvåranden för enskilda vapentyper som man, precis som ledamoten sa, tycker är farliga mest på grund av deras utseende.

Reformen när det gäller AR-15 handlar ju inte om jaktetik, utan det handlar om något helt annat. Den grundar sig som sagt i Örebroådet, där den vapentypen över huvud taget inte användes. Ärligt talat är alla vapen farliga i fel händer.

Jag har en fråga om femårslicenser, som ledamoten och jag har diskuterat många gånger, liksom alla här, och där vi tidigare var på samma sida. Tycker ledamoten verkligen att dagens förslag att slopa licenser och i stället införa tillsyn är en förenkling?

Anf. 3 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Det korta svaret på frågan är ja. Sedan beror det helt enkelt på vilka kriterier som ställs upp för när och hur underlag ska begäras i tillsynsförfarandet. Detta tas i förordning, och där har regeringen gett ett särskilt uppdrag till Polismyndigheten, som fortfarande har hand om vapenlicensfrågor.

Om vi får vinna valet en gång till kanske vi flyttar vapenlicensfrågorna till en helt ny myndighet, något som just nu utreds på departementet. Det är skillnad jämfört med om Centerpartiets sida av politiken vinner, för då tror jag att de här frågorna kommer att ligga kvar hos Polismyndigheten. Men det är en fråga som tas i förordning.

Vi är helt övertygade om att om ansvaret flyttas från individen till Polismyndigheten, i det här fallet, har den enskilda innehavaren inte längre något ansvar för att inkomma med vissa uppgifter och därefter eventuellt också göra sig skyldig till brott. Det ansvaret och den betungande konsekvensen tar vi nu bort, och det tycker jag är en förenkling i sig.

Anf. 4 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet har hittills, fram till denna dag, varit på samma sida som Sverigedemokraterna när det gäller jakt- och vapenpolitik, men det är vi inte längre. Det är helt uppenbart, eftersom de värden och löften som Sverigedemokraterna arbetat för inte har infriats. Det är snarare tvärtom, enligt mig.

Femårslicenserna hade också sin grund i EU:s vapendirektiv och att EU ville trycka på de länder som inte hade någon kontroll över huvud taget. Ärligt talat har EU hela tiden sagt att Sverige har ett bra system. Vi kan göra slagningar varje dag på personer som innehar vapen och jämföra med brottsregistret. Det har Tidöpartierna stått här och diskuterat i jättemånga år, men nu helt plötsligt måste man ändå ha något slags kontroll.

Det vi gör i dag är att skriva på ett carte blanche. Vi ska ha en tillsyn, som förmodligen ska utföras av polisen, som vi inte tycker ska ha tillståndsgivningen över huvud taget. Det är ytterligare ett vallöfte som ännu inte har infriats, men vi hoppas att det kommer. Jag håller med om att det ska vara en egen tillsynsmyndighet.

De facto är det ett blankt papper vi skriver på. Polisen eller någon annan myndighet ska göra kontrollen av att personer är lämpliga att inneha licens. Vi kan i dagsläget inte säga något om kriterier för detta, krav på underlag, processer eller tidsfrister. Jag tycker inte att det blir en förenkling, utan det skapar ökad oro för hur det här kommer att landa.

Prot. 2025/26:113

29 april

En ny vapenlag

Anf. 5 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker ändå att det är ett ganska balanserat uttryck från Helena Vilhelmsson – att man kan känna en oro. Det tycker jag att man ska ha respekt för. Det är därför jag tycker att det är viktigt att riksdagen, i det här fallet, där jag är en del av församlingen, håller ögonen på den här frågan och ser till att de direktiv som kommer till Polismyndigheten blir bekväma för legalt vapeninnehav, inte tvärtom.

Hela syftet från vår sida av politiken, alltså Tidöpartierna, är att det ska vara enklare. Det får man ha tillit till. Sedan kan jag tycka att man som centerpartist borde vara mer orolig för att man i akt och mening i valrörelsen vill tillsätta Morgan Johansson som justitieminister och låta honom sköta direktiven till Polismyndigheten när det gäller hur den ska hantera återkommande kontroller av legalt vapeninnehav. Det tycker jag ärligt talat att man ska känna större oro för än för huruvida vår sida av politiken, Tidöpartierna, kommer att hantera det här på ett tillfredsställande sätt. Jag hyser tilltro till att det kommer att bli ganska bra.

Anf. 6 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Jag vill be om ursäkt till talmannen för att jag inte stod upp när han kom in helt diskret. Jag var djupt försjunken i tankar.

Adam Marttinen har redogjort för tillkomsten av vapenlagstiftningen och också de våndor som den här kammaren, vårt utskott och flera regeringar har haft när det gäller införandet av vapendirektivet. Sedan for han ut i en *rant* kring massinvandring också. Han är ju trots allt sverigedemokrat.

Det infinner sig en del frågor kopplat till det här. Nu har vi haft EU:s vapendirektiv ett antal år. Det var en kraftfull reaktion från EU-familjen mot fruktansvärda terrorattentat på europeisk mark. EU-direktiven har enligt alla tillgängliga utvärderingar bidragit till en säkrare värld, ett säkrare Europa och i förlängningen också ett säkrare Sverige.

Du nämnde, Adam Marttinen, att ni var emot subsidiaritetsprövningen redan när den dök upp första gången. Nu när vi har vapendirektivet på plats i Europa har jag en fråga, inte minst utifrån de perspektiv som Helena beskrev – att vi fått en samsyn mellan länderna, där vapen är rörlig materia och föremål som förflyttas över gränserna: Anser Adam Marttinen fortfarande att EU:s vapendirektiv och de krafttag man tog mot terrorism inte borde ha genomförts?

Anf. 7 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Principiellt tycker jag inte att EU ska ha detaljstyrande rätt över svensk vapenlagstiftning. Det tycker jag är ett djupt problematiskt förhållningssätt, kopplat till att jag anser att svensk vapenlagstiftning ska utgå från svenska folkets intressen.

Sedan kan det alltid diskuteras på vilket sätt Sverige påverkas av att andra länder har en mer bristfällig lagstiftning kopplat till legalt vapeninnehav. Då kan det finnas en poäng med att man på EU-nivå fastställer vissa minimikrav för hur myndigheter ska hantera legalt vapeninnehav. Principiellt tycker jag dock att utgångspunkten ska vara att svensk vapenlagstiftning ska utgå från svenska folkets intressen och beslutas i Sveriges riksdag, utan toppstyrning från EU.

Det finns olika ingångar här. Min starka invändning är att EU:s hela vapendirektiv 2017 tog sin utgångspunkt i att stoppa terrorism och gängkriminalitet. Lösningen blev att man gav sig på de legala vapenägarna. Där tycker jag att man landade helt snett i hela inramningen av syftet med att ens engagera sig i frågan.

Det hade varit mer relevant att diskutera exempelvis hur vi ska hindra våldsbejakande islamister från att ta sig in i Europa. Hur påverkar öppna gränser handel och varor och förutsättningarna för att smuggla in vapen i Sverige? Det finns andra frågor som man kan diskutera kopplat till hur våldsbejakande extremism och terrorism ska bekämpas. Att ge sig på legala vapenägare och fokusera på det är såklart bekvämare för en del än att diskutera de verkliga orsakerna till att vi har islamister som skjuter ihjäl folk i Europa.

Anf. 8 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! EU:s vapendirektiv var ett av många redskap som togs fram för att försöka förhindra den typen av terrorattentat och fruktansvärda händelser. Bara i vårt land och i den här kammaren har vi fattat otaliga beslut för att exempelvis stoppa terrorresor och förhindra att den typen av människor kommer hit och utför sina dåd. Där är vapendirektivet ett i mängden av redskap som finns i verktygslådan. Det handlar alltså inte enkom om det.

I grunden handlar det om huruvida vi behöver ha en vapenlagstiftning på europeisk nivå som tar höjd för att även människor med onda avsikter kan få licens och skaffa sig vapen på legal väg, precis som i det fall vi hade och som är orsaken till den process som vi har för vapenlagstiftningen, nämligen händelsen i Örebro. Jag återkommer till det senare. Så är det – det här är inte vilka varor som helst.

Adam Marttinen använde i sitt anförande begrepp som att man ”bestraffar” eller ”misstänkliggör” lagliga vapenägare. Så skulle vi ju aldrig resonera kring körkortsinnehavare. Bara för att man är tvungen att besiktiga bilen varje år innebär ju inte det en bestraffning. Det är ju för att man ska kunna hantera en potentiellt farlig tingest som en bil på ett bra och förnuftigt sätt.

Inte heller ser vi det faktum att vi har bra ordning på läkemedelshandling och apoteksverksamhet i vårt land som en bestraffning av människor som är i behov av läkemedel. Vi vet ju att läkemedel i fel händer och i fel sammanhang kan vara skadliga.

Det är inte en bestraffning eller ett misstänkliggörande av de människor som är sjuka eller av dem som behöver köra bil och ha körkort. Men just i vapenfrågan använder ni väldigt starka ord när vi behöver reglera eller ha ordning och reda i en bransch.

Anf. 9 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Petter Löberg får såklart stå för sina egna jämförelser, och Socialdemokraterna får ha tacksägelse för dem.

Jag tycker att det är djupt problematiskt att diskutera åtgärder mot lagligt vapeninnehav och se det som en åtgärd för att bekämpa terrorism och våldsbejakande extremism och gängvapenvåld och organiserad brottslighet, för kopplingen däremellan är så otroligt svag. Det blir lite konstigt att man har sådana krafttoner mot lagligt vapeninnehav i de sammanhangen.

Det är mer fruktbart, skulle jag vilja säga, att arbeta mot de faktiska orsakerna till att människor skjuter ihjäl folk. Det är olagliga vapen. Det är våldsbejakande islamister, som utgör det största terrorhotet i Europa. Vad gör de i våra respektive länder? Vad är det för politiker som släpper in sådana människor som vill skjuta ihjäl folk i Europa? Det är de frågorna vi behöver diskutera om vi på riktigt ska komma åt exempelvis terrorism, våldsbejakande extremism och gängrelaterad brottslighet, som till stor del – säg 99 procent – beror på att vi har haft massinvandring till Sverige och Europa.

Man kan ha lite olika perspektiv. Jag noterar att Socialdemokraterna har sin ingång i den här debatten och att vi har en annan.

Anf. 10 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 2 om övergångsregler.

Det här är en viktig debatt och en debatt som vi har haft många gånger förr, känns det som. Det är en favorit i repris. Men det är också en debatt som ibland kan trampa fel, då det finns partier som använder begrepp som att man "misstänkliggör" jägare.

Jag har stått här ett antal gånger och talat om behovet av bra viltvård, vapnets betydelse för att kunna se till att ha viltstammar på rätt nivå och annat och vilken betydelse det har för enskilda individer. Det handlar inte heller om att försvåra för sportskyttar. Det handlar inte om att ställa land mot stad eller riksdag mot jaktlag. Det handlar om något mer grundläggande, nämligen vilket ansvar samhället har när det gäller att reglera föremål som i grunden är konstruerade för att släcka liv. Så är det ju – ett vapen är ett mycket speciellt föremål som inte är som vilka andra föremål som helst. Själva tingets existens beror på att det ska släcka liv, punkt. Det ska oskadliggöra eller döda. Det gör också att vi bör använda och närma oss de här frågorna med yttersta ödmjukhet.

Sverige har en väldigt stark jakttradition, och den ska vi självklart värna. Vi har seriösa sportskyttar, och dem ska vi självklart underlätta för och se till att de kan utöva sin verksamhet på ett bra sätt. Det handlar inte om att jaga dem som sköter sig och hanterar vapnen lagligt.

Vi har kunnat se att regelverk för till exempel vapenskåp har bidragit till att antalet stölder har minskat dramatiskt. Det fanns sådana som var emot vapenskåp också. I dag är det en naturlig del som gör att vi kan hantera vapen säkrare och att färre vapen hamnar på olämpliga ställen.

Det ska sägas tydligt att det här inte handlar om att misstänkliggöra. Det handlar om att vi ska ha ett regelverk som är anpassat efter behov för att skapa trygghet, transparens och säkerhet och rättssäkerhet. Det ska uppfylla de målen men också upprätthålla respekten för att detta inte är vilka

En ny vapenlag

föremål som helst. Vi ska ha ett regelverk som är stramt, begripligt och konsekvent.

Vi hade tidigare mängder av olika myndigheter inom Polismyndigheten, som bekant, och det ska vi diskutera i eftermiddag. Det innebar också så många olika tolkningar. Jag tror att lagstiftningen som är på väg fram med den här propositionen kan bidra till en tydligare enhetlighet från myndigheter när det gäller uttolkandet av de här regelverken. Det blir också en viss förenkling som gör att man slipper anklagelser om att man håller på med aktivism på myndigheter och annat. I grund och botten är det här en renodling och ett bra förslag för förtydligande av regelverket.

Adam Marttinen beskrev tidigare EU:s vapendirektiv. Jag minns när Sten Bergheden och jag hade gyttejebrottats i utskottet om implementeringen av det. På vägen ut, vid soptunnan, sa jag till Sten: Kan vi inte bara försöka lösa detta på något sätt? Det här håller ju inte. Vi riskerar mångmiljonviten om vi fortsätter att gyttejebrotta och göra politik av det här, som egentligen handlar om att lösa något som vi är tvungna att lösa.

Då kom den här vapenutredningen och referensgruppen, som vi båda har suttit i. Det här är egentligen slutpunkten på det arbetet.

Vi socialdemokrater har två invändningar mot dagens proposition.

Den ena handlar om övergångsbestämmelserna när det gäller de vapen som vi har diskuterat det senaste året efter det fruktansvärda massmordet i Örebro. Det handlar om att vi socialdemokrater inte anser att de vapen som det gavs tillstånd och licenser till i glappet mellan Naturvårdsverkets nya föreskrifter och den nya lagstiftningen ska ligga kvar ute. Antingen bestämmer man sig för att AR-15 är en naturlig del av det svenska vapeninnehavet, eller också ska de inte finnas där ute. Det får inte vara den här halvmesyren.

Om man bestämmer sig för att de här vapnen inte tillhör den naturliga delen av den svenska vapenhanteringen ska de naturligtvis lösas in på vederbörligt sätt. Då ska innehavarna få det som vapnen är värda eller det de har betalat för dem och även för tillbehör och annat på ett bra och ordnat sätt. Men här hamnar vi i en situation där vi kommer att ha tusentals vapen kvar där ute under överskådlig tid. Tanken är att de sakta men säkert ska försvinna och att vi inte ska ge tillstånd till nya sådana här vapen för jaktbehov. Det är en väldigt konstig ordning, och det har vi en väldigt skarp invändning mot.

Den andra frågan handlar om femårslicenserna. Ledamoten Vilhelmsen beskrev svårigheterna när man ska ha ett tillsynsförfarande som kan vara väldigt godtyckligt och kanske också beror på om man har en engagerad tjänsteperson på plats som verkligen driver de här tillsynsärendena hårt. Då har man återigen en situation där det spretar.

Vi anser att vi ska ha en mer renodlad lagstiftning så att man vart femte år kontrollerar dem som har de här vapnen och ser till att de personerna faktiskt mår bra och att de fortfarande är aktiva och använder vapnen till det som är deras syfte.

Att man helt enkelt gör en liten prövning vart femte år är inte för mycket att begära. Alla vi som sitter här som har bil vet att man gör så med bilen varje år. Det är inget konstigt med att göra så vart femte år när det gäller vapen.

Den bakdörr eller dörr som man hade när man gav tillstånd till AR-15 eller militärliknande vapen av halvautomatisk typ har gjort att även de här

personerna har hamnat i kläm. De har agerat utifrån de riktlinjer och signaler som myndigheterna gav. I grund och botten är det inte deras fel att de har vapnen hemma, utan det är i grund och botten ett misslyckande från samhällets sida som vi behöver styra upp på ett tydligare sätt. Förr eller senare behöver vi nog ändå göra det, dessvärre.

Herr talman! Vi vill ha en modern vapenlag och förenkla den där det är rimligt. Vi vill också ha en tydlig vapenlag som till och med kan ha ganska skarpa riktlinjer där så krävs. Den bör också ta höjd för den tekniska utvecklingen.

Vi är inte på samma ställe när det gäller vapen och många andra sådana saker som vi var för tio år sedan. I dag finns det 3D-skrivare som kan skriva ut magasin på ett helt annat sätt. I dag har vi kanske andra problem framför oss, inte minst i vårt utskott där vi hanterat problem med drönare och hotbilder kring det. Vi måste hela tiden ligga i teknisk framkant när det gäller de här sakerna.

Socialdemokraternas linje är respekt för jägare och skyttar och respekt för människors trygghet. Vi måste hitta rätt balans mellan dessa två – det kan ibland finnas motstående intressen. I förlängningen är det klokt: Vi ska ha kontroll där det är nödvändigt, och vi ska ha konsekvens där regeringen har valt att backa och där människor har kommit i kläm.

Det finns stunder då vi i politiken måste visa att vi förmår att dra gränser mellan vad som är rimligt och vad som inte är rimligt. Det här är en sådan stund. Vapen som är konstruerade för krig hör till exempel inte hemma i jaktmarkerna. Efter Örebro är det helt uppenbart att sådana vapen inte hör hemma i ett samhälle som i grund och botten vill vara tryggt.

(Applåder)

Anf. 11 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Ledamoten gjorde ett intressant inlägg, och jag har några reflektioner. Jag hade först inte tänkt att gå upp i talarstolen angående den här delen, men jag vill ändå ställa några frågor till Petter Löberg med tanke på några av hans uttalanden.

Herr talman! Petter Löberg pratade om läckageteorin och att den fortfarande existerar. Han pratade om att vapen som finns hos jägare och skyttar i den lagliga miljön riskerar att spridas och att man därför vill begränsa vissa vapentyper i Sverige.

Petter Löberg tog också upp att det i dag är lätt att ta jägarexamen och att skaffa dessa vapen. Jag kan upplysa Petter om att de kriminella varken tar jägarexamen eller lär sig att skjuta i en skytteklubb. De går ut på gatan och hämtar dessa vapen för att begå kriminella och våldsamma dåd här i Sverige. Det är där problemet ligger. Vi har inga problem med de lagliga vapnen. De finns i vapenskåp hemma hos jägare och skyttar. Läckageteorin – att det skulle vara lätt och att vapen försvinner ut i den kriminella miljön – är felaktig, vilket är bevisat sedan lång tid tillbaka.

Herr talman! Frågan handlar om att Petter Löberg representerar ett parti som länge har drivit frågan om att förbjuda halvautomatiska vapen i EU. Nu vill man också förbjuda och återkalla AR-15-vapen i Sverige. Jag undrar därför: Delar Petter Löberg Socialdemokraternas inställning i EU, det vill säga att halvautomatiska vapen bör förbjudas, och hur ska återkallelsen av de AR-15-vapen som finns hos jägare i Sverige gå till rent praktiskt?

Anf. 12 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Det var oerhört intressant att Sten Bergheden pratade om kriminalitet och läckageteorier, eftersom jag inte nämnde någonting om det i mitt anförande. Jag pratade inte över huvud taget om kriminaliteten ute i samhället eller om skjutningar och sprängningar, eftersom det i huvudsak inte har med den här saken att göra. Det är inte den diskussion vi för. De vapenlagar som vi pratar om här rör ägarna av legala vapen. Jag har inte pratat om någon läckageteori i dag, så jag kan inte riktigt svara på var han fick det ifrån. Men vi kan gärna prata om den.

Det finns problem även med legala vapen. Att tro något annat är att vara oerhört naiv. Legala vapen används vid suicid – det vet vi alla. I väldigt många fall per år väljer människor att ta sitt liv med hjälp av ett licensierat vapen som har varit en kär ägodel hela livet. Man kan även ta livet av sig på andra sätt – det vet alla. Suicidfrågan och vapen är en problematik som vi måste vara medvetna om och ödmjuka inför.

En annan del är hot, även med legala vapen, eller känslan av att vara rädd på grund av våld i nära relationer. Jag tror inte att ägare av legala vapen är vare sig mer eller mindre benägna att ägna sig åt hot och våld i familjen. Detta är ett stort samhällsproblem som jag tror att vi tillsammans har stora ambitioner att bekämpa. Detta är den dolda delen av våldet i samhället, nämligen mäns våld mot kvinnor.

Det finns många vapen där ute som också är ett latent hot. Det gäller inte minst de så kallade utökade självmorden, som inte är något annat än mord. I sådana familjetragedier och brott handlar det inte sällan om legala vapen. Det förekommer alltså – det är inte en fullständigt marginaliserad företeelse.

Anf. 13 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Petter Löberg svarade i sitt inlägg inte på de frågor som jag ställde. Det fanns säkert naturliga skäl, eftersom de är svåra att svara på.

I er reservation, som ni har skrivit tillsammans med Miljöpartiet och Vänstern, står det tydligt att man ska lösa in halvautomatiska vapen av typen AR-15 och liknande som redan finns i omlopp, i och med att tillstånd tidigare har beviljats för jakt. Då frågar jag: När och hur ska det gå till, och vilka ytterligare vapen har ni räknat med att lösa in om ni skulle vinna valet i höst? Den frågan tycker jag att väljarna har rätt att få svar på.

Står Petter Löberg bakom Socialdemokraternas arbete i EU med att försöka förbjuda alla halvautomatiska vapen? Kommer detta att ske? Tre partier står bakom förslaget att inlösa halvautomatiska vapen av typen AR-15 och liknande – det står tydligt i reservationen. Jag tycker att frågan förtjänar ett svar av Petter Löberg.

Jag skulle också gärna vilja ta upp frågan om nästa steg. Det handlar om de femårslicenser som ni vill återinföra men som vi nu tänker ta bort här i dag genom ett beslut.

Ni tycker alltså att det är rimligt att polisen ska ställa krav på att en skytt ska vara aktiv inom en viss tid för att kunna behålla sin pistol för skytte. Är det rimligt att en person som precis bygger hus, bildar familj eller blir sjuk och därför inte kan uppfylla kraven måste återlämna sin pistol? Eller finns det andra åtgärder som kan vidtas i det läget så att pistol-skytten kan få behålla sitt vapen tills han blir frisk, barnen har blivit till-

Anf. 14 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! På den första frågan är svaret naturligtvis ja, eftersom det står så i vår följdmotion. Vi anser att den här typen av vapen ska lösas in och att det ska göras på ett sjyst och ekonomiskt icke oförmånligt sätt för dem som drabbas och som har drabbats av den skarv som vi alla är medvetna om. Dessutom vill ni ju själva ta bort dessa vapen – AR-15 eller militärliknande vapen – i jaktsammanhang, för det är ju det vi pratar om.

I EU har man en annan diskussion, men i vår kammare pratar vi om den lagstiftning som efter utredning har lagts fram i propositionen och som vi gemensamt har mejslat fram. Det rör sig om tillstånd för semiautomatiska vapen av militärliknande typ i jaktsammanhang. Vi socialdemokrater är väldigt tydliga med att vi inte vill ha den typ av AR-15-vapen som vi har pratat om här. Sedan är AR-15 ett varumärke – en branding. Det har blivit en symbol, eftersom det är ett vapen som har använts vid skolskjutningar och terrorattentat världen över i väldigt stor omfattning.

Det finns vapen av den här militärliknande typen som inte hör hemma i jaktmarkerna. Det är inte bara vi socialdemokrater som tycker det. En väldigt stor andel av Sveriges jägarkår tycker inte att dessa karbinliknande vapen av militärliknande typ hör hemma i jakt och skog. De hör hemma i andra sammanhang – i militära sammanhang eller vid dynamiskt sport-skytte eller liknande – men inte i samband med jakt. Där behöver vi ha andra lösningar.

Vi vill alltså att det ska vara en sjyst inlämning och att det ska vara klart och tydligt. Här diskuterar vi semiautomatiska vapen för jaktbehov – ingenting annat. Det är mitt svar.

Anf. 15 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Detta kommer nog att ta lite tid.

Jag vill först säga att vi har drygt 600 000 legala vapenägare i Sverige som ägnar sig åt jakt, skytte och samlande på ett helt föredömligt sätt. Vi ska försöka underlätta för de här personerna i den nya vapenlagstiftningen.

Vi ska nu debattera det nya förslaget. Jag vill först säga att jag är glad över att det är klart. Jag är inte lika glad över att allt inte blev riktigt som jag ville, men detta är ändå den kompromiss som vi har kommit fram till och kunnat samlas kring, och vi går fram med förslaget för att underlätta i de delar där det är möjligt.

Det innebär också att mitt och vårt arbete inte är klart. Vapenutredningen lyckades trots tydliga direktiv inte utreda alla de tillkännagivanden som Tidöpartierna och Centern levererade i opposition, men med tanke på hur utredningen till slut landade är det nog bra att utredaren inte hann med vissa av direktiven, för det hade varit stor risk att även de förslagen enbart hade gått polisens ärenden.

Trots tydliga direktiv och att en stor majoritet i referensgruppen tydligt talade om våra ståndpunkter gjorde utredaren andra saker. Att inte följa direktiven och att inte genomföra alla direktiv är anmärkningsvärt, liksom att inte lyssna på en majoritet i referensgruppen och att dessutom sakna vapenkunskap. Utredningen landade också i ett antal rena sakfel, och det syns rätt tydligt att utredaren lät polisen styra delar av utredningen. Det

En ny vapenlag

finns felaktigheter och ibland rena sakfel samt förslag som utredaren själv inte ens kunde förklara hur de skulle tillämpas.

Läckageteorin fanns med i utredningstexterna, trots lång erfarenhet i Sverige av att detta inte existerar. Att återkalla och tvångsinlösa AR-15-vapen föreslogs också, men glädjande nog lyssnade inte regeringen på just det förslaget.

Herr talman! Att återkalla positiva myndighetsbeslut är helt orimligt och hör inte hemma i svensk lagstiftning. En myndighet som har fattat ett beslut måste också stå för det. Att förbjuda vissa vapen fanns inte heller med i utredningsuppdraget, men här lyssnade utredaren enbart på polisens önskemål. Att det var en utredning som inte följde direktiven och inte ens hade lösningar på vissa av de förslag som lades gjorde att vi och regeringen fick ett stort jobb med att försöka rätta till allt detta.

Att skjutningen i Örebro sedan blandades in i bedömningen av en ny lagstiftning komplicerade situationen ytterligare. Att blanda ihop en psykiskt sjuk person i Örebro med landets lagliga jägare, skyttar och samlare är inte acceptabelt, och jag är starkt kritisk till det som gjordes efter Örebroskjutningen.

Herr talman! Det är också anmärkningsvärt att polisen, som har huvudansvaret för vapenlicenser i Sverige, inte kunde identifiera vilka vapen som användes i Örebro, trots att personen och vapnen fanns på platsen. Polisen behövde tre dagar på sig för att klara ut detta. Jag är övertygad om att någon med vapenkunskap hade löst detta på en halvtimme.

Att då gå ut och förbjuda vapen som inte ens fanns med vid terrorbrottet i Örebro skapar inte förtroende. Man skulle självklart ha tagit det lugnt och utrett allt i vanlig ordning innan man agerade. Det är en lärdom som vi måste ta med oss från detta.

Herr talman! Här borde Tidöpartierna ha sansat sig. Att Socialdemokraterna försökte plocka politiska poäng på händelserna i Örebro på detta vis och att de försökte visa handlingskraft förvånar mig inte alls, men Tidöpartierna borde ha haft mer is i magen. Jag tror dock att alla har dragit lärdom av detta inför framtiden.

Det kan vara bra att veta att den typ av AR-15 som det nu blir förbjudet att använda till jakt i Sverige används till just jakt i många andra länder i EU. Det har under lång tid använts i Sverige till skytte, och det finns inga fall där vapnet har missbrukats i Sverige. AR-15 är också ett vapen som är speciellt svårt att modifiera och bygga om till ett helautomatiskt vapen, så påståendet att det skulle vara lätt att bygga om detta vapen är direkt felaktigt.

Herr talman! Det är mycket bra att regeringen har backat från kravet på tvångsinlösen. Det agerandet hade varit synnerligen anmärkningsvärt och skapat en rad rättsliga problem. Det hade också skapat en ny rättslig praxis med helt oanade konsekvenser. Jag vill alltså rikta ett stort tack till regeringen för att den lyssnade på dem som var kritiska till detta förslag.

Att Socialdemokraterna, miljöpartister och Vänstern agerar som man gör och utan kunskap är inget nytt, och det får stå för dem, men så ska inte en ansvarsfull regering agera. Att vänsterpartierna även vill strunta i gällande praxis och tvångsinlösa vissa vapen kan bara tolkas på ett sätt: Att de struntar i gällande praxis och i vad som är ditt och mitt visar att de kan göra precis som de vill.

Vad är det som S, V och MP nästa gång vill tvångsinlösa? Äganderätten står ju inte högt på S-regeringens prioriteringslista, utan de jobbar tydligt mer med devisen ”vi kan ta din egendom när vi vill”. Detta är ett häpnadsväckande agerande.

Herr talman! Vad innehåller då den här propositionen? Jo, regeringen – och Tidöpartierna – har efter utredningen aktivt jobbat för att försöka använda det som går att använda i utredningen och med att ta bort vissa delar och förbättra andra delar. Jag ska nu ta upp några av förändringarna.

Det kommer att bli tydligare krav på vad polisen ska bedöma när det gäller lämplighet innan någon får licens. Detta minskar polisens eget tyckande.

Vi tar bort ”synnerliga skäl” för att få pistol, till exempel, och ersätter det med ”tydliga särskilda skäl”. Detta minskar polisens eget tyckande.

En klar förbättring är att landets jägare nu ska kunna utöka sin vapengarderob från dagens sex vapen till tio vapen. Det kommer att underlätta för många jägare som är aktiva och jagar olika vilt och för vilka behovet av anpassade vapen ökar. Det är också bra att det finns utrymme i garderoben om en jägare ärver ett vapen och vill behålla det av olika anledningar. Vapengarderoben blir tydlig, och därmed minskar polisens eget tyckande.

Vi tar också bort den särskilda prövning som i dag finns mellan det fjärde och det femte vapnet, då just dessa vapen skulle ges en extra motivering. Detta har varit krångligt och skapat otydlighet för polisen när det gäller vad man ska kräva och bedöma för att ge det femte eller sjätte vapnet. Utredaren hade ett förslag om att detta skulle flyttas fram och ligga mellan det åttonde och det nionde vapnet i den nya vapengarderoben. Detta skrotade vi. Vi tog bort det helt, så i dag gäller tio vapen rakt av. Att den regeln har tagits bort kommer att underlätta både för polisen och för landets jägare. Detta minskar också polisens egen bedömning och tyckande.

Herr talman! Vi inför nu också tydligt EU:s vapenpass, som ska gälla i Sverige. Det kommer att underlätta för såväl jägare som skyttar att kunna åka till Sverige och delta i jakt eller skytte på ett snabbare sätt. Tidigare kunde väntetiderna för dessa tillstånd vara flera veckor hos polisen, och det innebar ibland en risk att tävlingsskyttar missade tävlingar i Sverige. Detta är nu bra och kommer att åtgärdas. Det minskar polisens arbete och polisens eget tyckande.

Vi tar också bort femårslicenserna, vilka både skapade mycket jobb hos polisen och ställde helt orimliga krav på skyttarna att uppvisa behov av vapnet. Det riskerade att bli osäkra bedömningar.

Herr talman! I framtiden ska ett intyg från föreningen om medlemskap och aktivitet i skytteklubben räcka. Tidigare skulle man uppvisa tävlingsresultat och motivera sitt behov för polisen på ett mycket byråkratiskt och krångligt sätt, vilket fick omfattande kritik. Den nya tillsynen och intyget blir nu tydligt och kommer att underlätta för skyttarna. Det minskar polisens eget tyckande. Vi jobbar nu tillsammans med skytteorganisationerna i Sverige fram exakta formuleringar om hur detta ska tillämpas.

Vi gör det nu också möjligt att förvara vapen på annan ort. Tidigare har polisen tolkat lagen som att man var tvungen att förvara vapnet just där man bor. Denna tolkning har dömts ut av domstolen, och det blir nu möjligt att förvara vapen på ett annat ställe än där man bor. Polisens tolkning har därmed under lång tid varit rent felaktig.

Herr talman! Vi skrotade utredarens förslag om den så kallade ventilen, som hade givit polisen en helt orimlig möjlighet att tycka till om och avslå ansökningar. Vi har ett regelverk för vilka vapen som är tillåtna för jakt, och polisen behöver inte ha någon extra ventil.

Dessutom har det under lång tid visat sig att polisens vapenkunskaper generellt sett många gånger är bristfälliga, och detta måste bli bättre. De som handlägger vapenfrågor måste ha en högre kunskapsnivå. I dag anställer polisen vapenhandläggare som saknar vapenkunskap, herr talman, vilket självklart är helt orimligt. Därför är det mycket bra att vi helt lyckades få bort den så kallade ventilen, och därmed polisens eget tyckande, från den nya vapenlagstiftningen.

Herr talman! Vi tar också tydligt avstånd från de texter i utredningen som handlar om läckageteorin. Läckage existerar inte, vilket redan är bevisat. Polisens och utredarens påstående om att vapen läcker från lagliga vapenägare till kriminella utan lagliga tillstånd saknar helt grund.

Herr talman! När det gäller magasin som passar i militära vapen kommer de bedömningarna att bli ett oerhört stort problem att reda ut. Det har jag med flera tydligt påpekat, och jag är rätt övertygad om att vi i närtid måste se över regelverket runt magasinerna. Jag är övertygad om att vi kan behöva rätta till detta.

Herr talman! Vi justerar också lagtexten så att mindre fel gjorda av lagliga vapenägare ska bedömas lindrigare i fortsättningen, vilket är bra. Detta kan säkert justeras än mer i framtiden.

Herr talman! Vi jobbar också med att renodla polisens verksamhet. Polisen gör i dag många saker som kan skötas av en annan myndighet. Därför har vi utrett möjligheten till en ny viltmyndighet, dit bland annat licenserna skulle kunna flyttas från polisen. Det förslaget bereds nu på Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Polisen ska i dag sköta en mängd uppgifter, och även om man har fått enorma budgetförstärkningar hinner man inte prioritera alla sina uppgifter. Skjutbanor står obesiktigade, och det är fortfarande långa handläggnings-tider på vapen. Licensärendena, cirka 70 000–90 000 om året, tar tid och resurser från polisens andra uppgifter. Det vore alltså välkommet om polisen avlastades gällande en del uppgifter.

Herr talman! Vad händer då framåt? Även om vi i dag formellt förklarar flera tillkännagivanden slutbehandlade har vi fortfarande ambitionen att lösa ut flera av de frågor som fortfarande inte är färdiga.

Det handlar bland annat om en tydligare uppdelning av vapenlagstiftningen – en för lagliga vapenägare och en för olagliga vapenägare, alltså människor i kriminella miljöer. Det behöver ses över.

Med dagens lagstiftning är det också stor risk att domstolar dömer jägare och skyttar för hårt utifrån eventuella mindre felaktigheter.

Att kunna byta vapen över disk, det vill säga byta ett hagelgevär mot ett annat hagelgevär direkt hos vapenhandlaren, skulle minska arbetsbördan hos polisen eller viltmyndigheten och underlätta för jägare att snabba byta ut sina vapen inför jakten. Detta är en förbättring som måste utredas, och ett förslag på hur det kan lösas behöver tas fram.

Fler vapen kan göras licensfria. Det är inte bara mynningsladdare från före 1890 som kan vara licensfria i Sverige.

Herr talman! Vi behöver också se över och underlätta för skyttet när det gäller vapengarderob, poängsystem och förvaring. I dag kan regelverket hindra många duktiga skyttar från att fortsätta med sin sport. Regelverket för landets samlare, som gör en mycket stor kulturinsats, kan också behöva förbättras ytterligare.

Det finns också en rad olika delar i tillkännagivandena som utredaren inte utredde, och dem behöver vi självklart titta vidare på om vi får förtroendet att leda landet efter nästa val.

Herr talman! Vad kan vi dra för lärdom av detta? En lärdom är att den som utreder en vapenlagstiftning måste ha vapenkunskap, det vill säga att det inte räcker med enbart juridisk kompetens. En annan är att utredaren måste kunna lyssna på alla berörda parter, inte bara på polis och åklagare, och ta hänsyn till de problem som finns.

Vidare måste utredaren måste följa direktiven i utredningen och genomföra dem. Utredaren kan inte heller hoppa över vissa direktiv och sedan hitta på egna. Vi behöver dessutom titta på att utredningar görs i större samråd med alla berörda parter.

Herr talman! Vad finns det då för faror som vi alla måste beakta med den nya lagstiftningen? Jo, det finns minst två faror framåt. Den första är att vi om polisen fortsätter att misstolka lagstiftningens andemening, det vill säga att underlätta för landets jägare, skyttar och samlare, omgående får se över lagstiftningen och ytterligare justera och förtydliga den. Den andra stora faran är om det blir en ny socialdemokratisk regering i höst. Man har nämligen motsatt sig alla förbättringar vi vill göra. Man vill återinföra femårslicenserna, och man vill tvångsinlösa vapen.

Hur löser vi då detta, herr talman? Som jag ser det är det rätt enkelt: Vi ser till att flytta vapenärendena och licenshanteringen från polisen till en ny viltmyndighet, och vi ser till att rösta på Moderaterna eller andra Tidöpartier i valet så att vi slipper en socialdemokratisk regering som vill försämra för landets jägare och skyttar.

Herr talman! Valet står mellan dagens regering, som försöker förbättra för landets jägare, skyttar och samlare, och en socialdemokratisk regering, som har sagt nej till alla förbättringar och dessutom vill försvåra ytterligare för landets jägare och skyttar. Den nya lagstiftning som nu träder i kraft gäller från den 1 juni 2026.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till propositionen och utskottets förslag i betänkandet samt avslag på samtliga reservationer.

Förlåt för att jag överskred min talartid, herr talman!
(Applåder)

(TALMANNEN: Jag kan konstatera att Sten Bergheden överskred den anmälda talartiden med nästan 100 procent.)

Anf. 16 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Även jag vill börja med att be om ursäkt för att jag inte reste mig upp när talmannen hälsade på kammaren före debattens början; jag satt också djupt försjunken i tankar. Det ska inte upprepas.

Tack för det långa anförandet, Sten Bergheden! Det brukar för övrigt vara långt, så det är nog inte första gången talartiden har överskridits. Men det var intressant, för det var ett ärligt anförande – ett ärligt statement – om vad som har hänt och inte hänt i den här processen.

Sten Bergheden hävdar med enfass att läckage inte existerar, enligt regeringen. Det är lite intressant eftersom det ändå väldigt länge har varit ett seriöst förslag på väg fram om att läckage faktiskt finns och att man därför ska införa den så kallade ventilen.

Jag tror att det var Gunnar Strömmer som sa följande i en artikel i Svensk Jakt: Vi går inte vidare med förslaget om den så kallade ventilen. Tanken med förslaget var god, det vill säga att i en uttrycklig bestämmelse förtydliga att intresset av allmän ordning och säkerhet ska kunna beaktas. Lagrådet ifrågasatte bestämmelsens utformning och kallade den otydlig och oförutsägbar. Efter noggrant övervägande går vi inte vidare med det förslaget.

Det här är ju fantastiskt i sig, för annars är ju detta att gå emot Lagrådet Tidöregeringens bästa gren, kan man säga. Regeringen brukar nonchalera Lagrådet.

Att inte gå vidare med ett förslag som man själv har lagt fram därför att det försvårar är dock inte per se att förenkla. Detta väcker vissa frågor och skapar viss oro. Man sa nämligen att man inte går vidare med det förslaget just nu. Kommer man att gå vidare med det förslaget senare? Eller kan Sten Bergheden även fortsättningsvis med enfass säga att det inte finns något läckage och att regeringen inte står för den teorin? Det framkommer nämligen i propositionen att läckage faktiskt finns.

Anf. 17 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Helena Vilhelmsson!

Ledamoten gör det rätt enkelt för mig: Det finns inget läckage. Det är vi tydliga med från Tidöpartiernas sida. Den delen är alltså helt struken. Vi vet att teorin finns med i texten, och det är därför jag nämnde det här – för att vara tydlig med att vi inte står bakom den teorin eftersom den inte stämmer.

När det gäller den andra frågan, det vill säga om förslaget om en ventil skulle återuppstå: Nej, det förslaget kommer inte att återuppstå med någon Tidöregering. Det ligger väldigt, väldigt långt ned i papperskorgen och är på väg till återvinningen. Den biten kommer alltså att försvinna helt.

Däremot är jag lite orolig, för förslaget finns ändå med i utredningen. Skulle det bli en socialdemokratisk regering som tycker att vi ska ge polisen mer makt att göra bedömningar och annat är jag rädd att man börjar gräva på återvinningsstationen för att leta efter förslaget om en ventil. Det skulle jag se som ett stort problem. Jag hoppas dock att förslaget aldrig mer återuppstår, och vi tänker i alla fall inte bidra till att det gör det.

Anf. 18 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Det låter ju bra.

Sten Bergheden nämnde att det trots allt står i regeringens proposition att förslagen i propositionen sammantaget medför att risken för att legala skjutvapen avleds till den illegala vapenmarknaden eller annars används för brott förväntas minska jämfört med i dag. Lyssna på det: jämfört med i dag. Alltså står det i propositionen att en viss förflyttning sker från legala till illegala vapeninnehavare – till kriminella. Det är ett jätteallvarligt påstående.

Nu säger Sten Bergheden att det inte är så. Han får gärna förtydliga vad det är som har hänt från det att propositionen lämnades till i dag som gör att vi inte ska vara oroliga för det här.

Sten Bergheden kan också få utveckla hur han ser på eventuella lättnader för sportskyttarna. Jag ställer mig lite tveksam till om det här förslaget verkligen innebär så mycket till lättnader för sportskyttarna. Jag tycker tvärtom att det är en försämring. Sportskytteorganisationerna har fått ett föreläggande om att de ska skicka in ett intyg som visar att de har behov av att inneha vissa vapen. Det är samma förväntningar som man har på enskilda vapeninnehavare. En förening är ju en förening och har vapen av andra skäl – just därför att det är en förening. Jag tycker inte att detta är en förenkling.

Det talades om vapengarderoben, men den bestäms ju i förordning. Detta hade egentligen kunnat genomföras för länge sedan. Dessutom är ingen utökning av vapengarderoben på gång för sportskyttar, som jag förstår förordningstexterna, utan bara för jägare.

Till sist: Det är sant att det kommer att bli lättare med förvaring eftersom vi har en dom i Högsta förvaltningsdomstolen. Detta är näppeligen regeringens förtjänst.

Anf. 19 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Läckageteorin finns inte med i utskottets ställningstagande. Den är struken ur hela den biten och finns inte med i det beslut som gäller. Läckageteorin är död.

När det gäller den andra delen tog Helena Vilhelmsson upp vilket behov en skytt har. I dag ska man visa tävlingsresultat, aktivitet i klubben och hela den biten. Varje skytt har ett ansvar mot polisen att redogöra för detta. Om man tillfälligt har varit sjuk, fått barn, byggt hus eller något annat kan man, som jag tog upp i mitt anförande, tvingas att göra sig av med ett eller två vapen på grund av att man inte har varit tillräckligt aktiv i just den skyttegrenen. Man kan dock behålla de andra vapnen om femårslicensen inte har gått ut.

Nu gör vi om detta så att alla licenser blir tillsvidarelicenser. Man ska dock få ett intyg från sin skytteförening som visar att man fortfarande är medlem och att man fortfarande är aktiv i föreningen.

Det finns många som jobbar i en förening och som sköter om klubbgrejer, ordnar med skjutvallar och fixar och donar. De kanske är äldre. De har kanske en eller två pistoler. De deltar i klubbmästerskapet – de kommer alltid sist, men de är alltid med och hjälper till och grejar.

Dessa personer ska kunna behålla sin pistol i framtiden, och därför vill vi att det ska vara tydligt: Om man är medlem och aktiv i skytteföreningen, och om intyget kommer in till polisen, ska polisen inte sitta och jaga vad man har gjort i föreningen eller vilket behov man har. Det ska räcka med att man har ett intyg från skytteföreningen. Det är detta vi nu jobbar fram tillsammans med sportskytteföreningarna.

Anf. 20 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jägarkåren och sportskyttarna i Sverige åtnjuter högt förtroende när det gäller att hantera och förvara vapen. Det är dessutom oerhört sällan som licensvapen används vid

brottsliga gärningar. Ingen skugga ska alltså falla över vare sig jägare eller sportskyttar i kollektiv bemärkelse.

Med detta sagt är det dock viktigt att vara oerhört tydlig: Vapen är just vapen, oavsett syftet med innehavet. Att vi som samhälle har ett intresse av att reglera dem är därför inte särskilt konstigt. Vapen kan användas för att orsaka väldigt stor skada; det är särskilt tydligt i den tid som vi nu lever i.

Väldigt stora delar av allmänheten är rädda för dödligt skjutvapenvåld, och det behöver vi som lagstiftare vara lyhörda inför. Det är därför glädjande att också regeringen har förstått detta, och på det stora hela står vi bakom den proposition som regeringen har presenterat.

Vapen är unika eftersom deras primära syfte är att skada eller döda, oavsett vilket syftet med innehavet kan tänkas vara. Detta gäller jakt såväl som sportskytte. Av det skälet är det viktigt för oss som lagstiftare att vara noggranna med vilken typ av vapen vi är beredda att tillåta i samhället. Samhället kan ha mer tolerans med vissa vapen än med andra. Vissa sorters halvautomatiska vapen är av sådan karaktär att toleransen måste vara låg. Vi välkomnar därför att regeringen inför ett förbud mot nya vapen av den karaktären.

Vi måste göra allt för att förhindra rena massakrer och terrorhandlingar på ett så tidigt stadium som det bara är möjligt. Jag tänker på sådant som det som inträffade på Risbergsgata i Örebro eller på Utøya. Det som inträffade där orsakades inte direkt av halvautomatiska vapen, men det kanske aldrig hade hänt om de inte hade funnits och varit lagligt ägda.

Attentat av den här typen beror oftast på den tidsanda med hat mot invandrare i allmänhet och muslimer i synnerhet som råder i dag. Denna typ av brott är tyvärr något som i hög grad rättfärdigas i den retorik som partierna på högersidan använder sig av. De målar med breda penseldrag ut stora grupper av människor som ansvariga för samhällets alla orättvisor. Det handlar om människor vars enda brott är att de är födda någon annanstans i världen eller har en viss religion.

När pengarna inte räcker till för att finansiera skola eller sjukvård används invandrare som syndabockar. När livet blir svårt för gemene man är det invandrade som får bära ansvaret och skulden. Det är en vedervärdig retorik som vi tyvärr känner igen från de allra mörkaste delarna av mänsklighetens historia.

Moderaterna och Kristdemokraterna har på väldigt kort tid vandrat långt in på den här mörka vägen. Liberalernas retorik sträcker sig längre tillbaka än så – vi minns hur de redan för 25 år sedan försökte kapitalisera på främlingsfientlighet.

Sverigedemokraterna är dock värst i det här avseendet. Efter att vid sitt inträde i riksdagen ha försökt att dämpa de allra värsta avarterna har de under den senaste mandatperioden blommat upp fullständigt. Med tanke på varför, och av vilka, partiet en gång bildades är det kanske inte särskilt förvånande.

Vi känner igen hur den här typen av retorik skapar ett samhällsklimat där hat och hot frodas. Det riktigt vedervärdiga med allt detta är att det får grogrund just därför att folket i Sverige känner av att saker och ting inte är som de borde vara.

Jag skulle vilja säga, herr talman, att vi i Sverige i dag har den mest radikala och högernationalistiska regeringen i hela västvärlden. Man skulle kunna se till att hjälpa den växande andel av befolkningen som inte har råd att betala för det mest grundläggande och som ser hur en allt större andel av inkomsterna försvinner i och med höga matpriser, skenande elpriser och höga hyror. Detta är en regering som har majoritet i Sveriges riksdag och som skulle kunna lösa de problem som människor står inför om man bara ville, men det vill man inte. Man skyller hellre ifrån sig på de maktlösa, på de svaga och på de redan utsatta – på invandrarna. Det är ynkligt.

Jag sa tidigare att det är händelser som terrorattentatet på Risbergska som ligger till grund för att vi måste förbjuda vissa typer av halvautomatiska vapen. Det är också ett av skälen som regeringen anför för att införa förbudet mot nya sådana vapen. Det handlar inte om vapnen i sig utan om att det finns människor som är beredda att begå den här typen av illgärningar.

Därför blir det också märkligt när man från regeringens sida vill ta bort femårstillstånden. Vi behöver bättre och regelbundna kontroller för att veta att man faktiskt har behov av vapnen man äger. I ett samhälle måste vi alla vara beredda att göra uppoffringar. När vi ser att det finns risker måste vi agera. Därför anser vi i Vänsterpartiet att det är en stor brist hos regeringen att inte vilja lösa in de redan befintliga halvautomatiska vapnen. Jag yrkar bifall till reservation 2, som syftar till just det.

Jag önskar att vi inte levde i en tid då vi behövde vara rädda för illgärningar som de som inträffade på Utøya eller Risbergska. Men det gör vi. För allas vår säkerhets skull är det därför rimligt och rent av nödvändigt att begränsa förekomsten av halvautomatiska vapen, herr talman. Det räcker med en person och ett dåd för att det ska vara för mycket. Det är vårt ansvar som lagstiftare att göra samhället tryggt.

Anf. 21 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi äntligen en ny vapenlag, även om föregående talare talade om något helt annat i det mesta av sitt inlägg. Det kanske visar på den prioritering som vissa partier gör. Jag får beklaga att Vänstern har släppt den kunskap om vapen som fanns under förra mandatperioden.

Vi kan konstatera att den vapenlag som vi nu diskuterar sätter laglydiga jägares och sportskyttars behov i fokus med avsevärda förbättringar och förenklingar. Det här synsättet står i skarp kontrast till vad den tidigare, S-ledda regeringen presterade under förra mandatperioden. Det handlade ofta om att försöka begränsa och försvåra för dem som sköter sig, alltså de drygt 600 000 vapenägare som i dag har licens för att hantera vapen och också gör det ansvarsfullt. Under förra mandatperioden presenterade man i kammaren ofta förslag till förändringar i begränsande riktning. Men då förlorade man på grund av viljan hos majoriteten i kammaren att förenkla för vapenägarna.

Allt är inte perfekt i den här lagen, och det återstår ännu mycket arbete att göra. Men lagen har ändå fört oss en bra bit på väg. Jag är glad över att Kristdemokraterna och övriga partier i regeringssamarbetet har sett vapenägarna som en resurs och inte som ett problem, vilket visar sig genom den här förändrade vapenlagen. Därför är det naturligt att jag yrkar bifall till

utskottets förslag till beslut och därigenom avslag på oppositionens motionsyrkanden i ärendet.

Herr talman! Vapen är en kontinuerlig källa till debatt, och det saknas verkligen inte åsikter om hur de ska hanteras och regleras i vårt samhälle. Ibland ser man i debatten en direkt koppling till det avskyvärda våld som sker på våra gator, ofta med gängkoppling. Det finns stor risk för att även vi vanliga medborgare råkar skadas eller dödas om vi befinner oss på fel plats vid fel tidpunkt. Det råder stor enighet i den här kammaren om att vi måste bryta våldets grepp om vårt samhälle, så att tryggheten kan åter-skapas.

Trots denna intention måste vi kunna hålla två tankar och inriktningar i våra huvuden samtidigt och föra en seriös diskussion. Vapen och hanteringen av dem är en viktig fråga som bör diskuteras utan överord och utan att man tar till drastiska åtgärder när de inte behövs. Vapen används på ett ansvarsfullt sätt i vårt samhälle i dag. Det görs av jägare och sportskyttar och naturligtvis också av försvaret och polisen.

Dagens debatt gäller en ny vapenlag. Då kan det vara lätt, speciellt för delar av dagens opposition, att ropa på hårdare regler för alla vapenägare för att möta ökningen av skjutvapenvåld. Men den förenklade vägen är både kontraproduktiv och felaktig. Vi kristdemokrater anser naturligtvis att det behövs stora insatser från rättsväsendets alla delar och även nödvändiga lagändringar för att komma åt kriminellas innehav av vapen och sprängmedel. Men om man i syfte att verka handlingskraftig riktar insatserna så att de främst slår mot den svenska jakt- och skytterörelsen, vilket faktiskt var ett faktum när S var i regeringsställning, är det ett förenklat och felaktigt sätt.

Problemen utvecklar sig oroväckande med en ökad användning av vapen från konfliktområden och till exempel startpistoler och 3D-printade vapen. Vi måste ge polisen verktyg för att möta det, men vi måste göra det så att det inte skapar problem för vanliga jägare och sportskyttar som hanterar sina vapen ansvarsfullt och har dem säkert förvarade i godkända vapenskåp.

Herr talman! Vi har i dag i Sverige ett stort antal registrerade vapenägare, cirka 620 000, enligt uppgift. Redan i dag kontrolleras de regelbundet, ofta dagligen, genom olika kontrollfunktioner. Jag har sagt det i tidigare debatter, och det har nämnts tidigare i debatten i dag, men det är nödvändigt att upprepa: Det är inte huvudsakligen legala vapen som är i fokus för kriminella eller som används vid skjutningar och andra grova brott i Sverige, utan man använder illegala vapen som kommer in i Sverige på illegal väg.

För några år sedan konstaterade man att det var ungefär ett vapen per år som kom från jakt eller sportskytte och användes vid grov brottslighet. Enligt Brottsförebyggande rådet har vapenvåldet ökat med 200 procent på tio år. Men det är viktigt att påpeka att samma undersökning visar att 98,5 procent av de vapen som beslagts vid brott är insmugglade och aldrig har varit registrerade.

Brå har också gått igenom utvecklingen vad gäller legala vapen vid dödligt våld. Det är fortfarande så att få legala vapen är involverade. Naturligtvis förekommer det – under åren 2014–2021 i 19 av 307 fall. Men precis som nämnts i debatten handlar det då i merparten av fallen om våld mot närstående. Ofta förekommer också droger och psykisk ohälsa i dessa

fall. Det samhället bör göra är alltså att genom olika insatser säkerställa att personer som är olämpliga som vapenägare inte får behålla och fortsätta hantera vapen, inte att försvåra för alla laglydiga och ansvarsfulla vapenägare. För oss kristdemokrater är det därför självklart att inte bunta ihop jägare och sportskyttar med dem som betar sig allra värst i samhället.

Herr talman! Nu lägger vi grunden för en helt ny vapenlagstiftning som innebär tydliga lättnader för Sveriges laglydiga jägare och sportskyttar. Vi slopar femårstillstånden och ersätter dem med ett tillsynsförfarande. Vi sänker kravet för enhandsvapen. Vi förenklar reglerna för förvaring och vissa vapendelsbyten. Vi förenklar införsselförfarandet via ett europeiskt skjutvapenpass, och det ska också gälla jägare. Vi utökar vapengarderoben så att en jägare kan ha upp till tio vapen utan att behöva motivera behovet. Det sker också en utökning av antalet pipor i vapengarderoben. Det här regleras i en vapenförordning som kommer att presenteras och som gäller från samma tid som lagen. Samtidigt går vi som sagt inte vidare med den så kallade ventilen, en otydlig bestämmelse som riskerar att skapa oförutsägbarhet i tillståndsprövningen.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2026. Det är en helhetsreform som stärker rättssäkerheten, minskar onödig byråkrati och värnar både tryggheten och de stora folkrörelser som jakt och skytte utgör.

Det finns fortfarande flera viktiga frågor på vapenområdet som behöver belysas ytterligare. Därför ser vi kristdemokrater positivt på att Tidöregeringen avser att tillsätta en ny utredning. Det handlar bland annat om möjligheten till vapenbyte över disk och en straffrättslig uppdelning av brott som typiskt sett begås av illegala vapeninnehavare.

Den här regeringen lyssnar till de behov som dagens laglydiga vapenägare har. Det sker konstruktivt och utan att tappa fokus på att möta det vapenvåld som sker med oregistrerade, olagliga vapen i vårt samhälle. Jag kan konstatera att de här lagändringarna inte blev verklighet under den tidigare regeringen och att de inte kunde bli det med den inriktning som den hade.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis belysa att det på det här området, likt många andra i det politiska landskapet, saknas samsyn på oppositionens planhalva. Men i allmänhet vill Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet försvåra för laglydiga vapenägare i Sverige och begränsa deras möjligheter. Det visar man också i detta ärende genom ett flertal reservationer. Man bibehåller således linjen från förra mandatperioden. Man skapar pseudoargument som utgår från upplevelser på skogspromenader i stället för att se till verkligheten, det vill säga att vapenägare i vårt land är ansvarsfulla i vapenhanteringen och att vi har ett omfattande kontrollsystem.

Det Tidöpartierna nu gör lyckades inte S göra under sin period. Man kan konstatera att S under sin regeringstid presenterade ett antal förslag här i kammaren som föll, eftersom det finns en majoritet som ser till vapenägarnas möjligheter och förutsättningar.

Att man sedan i den opposition som i dag finns ska hitta en gemensam väg i framtiden – förhoppningsvis en avlägsen framtid, om jag får önska – tillsammans med det fjärde oppositionspartiet Centern verkar nästan uto-piskt.

I ljuset av att Centern står på samma sida som regeringen i många vapenfrågor och också ser behovet och nödvändigheten av en förändrad och förenklad vapenlag verkar en samsyn med övriga oppositionspartier på detta område omöjlig. Att vapenägarnas behov och önskemål skulle tillgodas i ett framtida rödgrönt regeringskaos är nog tyvärr bara en utopisk dröm.

Mitt budskap till vapenägarna är därför: Låt oss slippa ett haveri för vapenlagstiftningen, och ge oss i Tidösamarbetet fortsatt förtroende för en ansvarsfull och realistisk vapenpolitik även efter valet i september.

Herr talman! Den här debatten visar att det är möjligt att välja en inriktning vad gäller vapenägande som ser till att förenkla för laglydiga och skötsamma vapenägare. Vi har ett regeringsunderlag som genomför en ny väg för vapenlagen.

Jag vill som slutord i denna debatt säga att vi kristdemokrater kommer att fortsätta att argumentera och agera för att genomföra ytterligare förändringar som underlättar för laglydiga vapenägare. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på alla reservationer.

Anf. 22 ULRIKA LILJEBERG (C):

Herr talman! Vi är här i dag för att debattera en ny vapenlag. Det är en välkommen lag som Centerpartiet i stort står bakom, men jag och min kollega Helena Vilhelmsson ska lyfta fram några aspekter.

När man pratar om vapen i dag i Sverige hamnar man i två olika sammanhang som har ganska lite med varandra att göra, förutom att det finns vapen med i båda sammanhangen.

Vi har de över 600 000 jägare, sportskyttar, samlare och handlare som tillsammans har nästan två miljoner vapen. Majoriteten är svenska jägare. De söker licens och utbildar sig. De har krav på sig vad gäller förvaring och hantering. De ägnar sig åt viltvård. Det är en stor gemenskap, och många gånger är det en livsstil.

Sedan har vi det andra sammanhanget. Det är den kriminella världen med gängens skjutningar och dödliga uppgörelser – ett annat slags livsstil. Det är en värld som vi diskuterar i många sammanhang här. Det är mycket den som den nya lagstiftningen på rättsområdet tar sikte på, och det gör delvis även denna vapenlag.

Det är viktigt att redan inledningsvis konstatera, så som många har gjort i tidigare anföranden, att gängens vapen inte är de legala vapen som omfattas av dagens lagförslag utan att gängens vapen uteslutande är illegala vapen. Det är inte jägarnas legala vapen som sätts i händerna på barn, utan det är illegala vapen.

Herr talman! Jag är inte jägare, och jag har inga vapen själv. Jag är uppvuxen med jakt och viltvård i familjen. Jag är däremot åklagare och är noga med även som politiker att vi lägger fram förslag som är effektiva, logiska och rimliga och som löser det problem man har identifierat.

Vi har ett stort problem med skjutningar i Sverige. Men jag vill inte att någon ger sken av att det är jägarnas, sportskyttarnas eller samlarnas vapen som används av gängen. Jag vill därför lyfta fram det förbud mot halv-automatiska vapen som föreslås i förslaget.

Dessa halvautomatiska vapen, bland annat AR-15, uppges vara så farliga och innebära så stora risker att hamna i fel händer att regeringen och

SD – ja, alla andra partier – vill förbjuda dem, trots att dessa legala vapen inte över huvud taget används av de kriminella.

Då tänker man att om man har förbjudit dem behöver man samla in de 6 000–7 000 AR-15 som man nu har bedömt är så farliga. Men så är det inte. Samtidigt ska Sveriges jägare få ha kvar de 6 000–7 000 AR-15 som de redan har, trots att man har påstått att de är farliga och innebär risker.

Om jägarna ändå vill lämna in de vapnen har man från alla andra partier varit beredd att ge dem närmare en kvarts miljard kronor för det. Det är fullt rimligt när man löser in privat egendom. Men det är ändå en prioritering av våra skattepengar att lägga en kvarts miljard kronor på det.

Centerpartiet säger nej till detta. Vi är det enda partiet som är emot ett förbud av halvautomatiska vapen vid jakt, och jag kan förklara varför. Men först ska jag tala om lite annat.

De dödliga skjutningarna har de senaste åren drabbat Sverige hårt. De kriminella gängen och den organiserade brottsligheten har skördat liv och skapar otrygghet.

Händelser och brott har gjort att Centerpartiet har stått bakom de historiskt stora satsningarna på polis och övriga rättsväsendet. Vi har varit för straffskärpningar och införandet av nya verktyg och metoder, allt för att bekämpa den brottsligheten. Vi är även för att ge socialtjänst och kommuner ett utökat brottsförebyggande uppdrag.

För att Centerpartiet ska säga ja till förslag ska insatserna vara effektiva, rättssäkra och evidensbaserade. Det är just av de skälen, som jag nu återkommer till, som vi är emot förslaget att förbjuda jakt med halvautomatiska vapen.

Vi har även tittat på vad remissinstanserna som har granskat förslagen har sagt. Jägarnas Riksförbund och Svenska Jägarförbundet avstyrker förslaget att förbjuda halvautomatiska vapen. De menar att det inte kommer att få någon effekt på skjutvapenvåldet. Det är viktigt att lyssna på det.

Vi ska komma ihåg att vi har haft halvautomatiska vapen för jakt i Sverige sedan 1980-talet, och även dessa AR-15 under tiden 2023–2025. Det finns uppemot 7 000 AR-15 i vårt land.

Vi har tidigare hört i debatten om den så kallade läckageteorin. Den går ut på att legala vapen läcker till den kriminella världen. Vi har hört flera källor. Jag har vid ett flertal tillfällen ställt direkta frågor till rikspolischef Petra Lundh: Är det legala vapen som omhändertas? Är det legala vapen som används av gängen? Varje gång får jag svaret: Nej.

Centerpartiet står upp för de laglydiga vapenägarna. Vi har konsekvent sagt nej till att behandla skyttar och jägare som ett säkerhetsproblem bara för att samhället och regeringen inte lyckas hantera den organiserade brottsligheten.

Däremot måste vi, som flera har tagit upp, ha en fortsatt säker licensgivning. Vi välkomnar att man i denna proposition kodifierar en praxis av de omständigheter som ska beaktas vid lämplighetsprövningen.

Avslutningsvis: Det har tidigare talats här om en samsyn med olika block och hur vi ska få igenom olika regeringsalternativ efter valet. Jag vill vara tydlig med att det bara är Centerpartiet som inte tycker att vi ska ta nästan en kvarts miljard kronor av våra gemensamma skattepengar och en massa timmar av polisens värdefulla tid för att få bort ett vapen som inte används i de dödliga skjutningarna. Jag skulle säga att det inte alls är

ett seriöst och ansvarsfullt användande av vare sig skattepengar eller polisens värdefulla tid.

Däremot behöver vi satsa både tid och pengar för att få bort de illegala vapnen som skördar människoliv, gör att barn rekryteras in i brottslighet och skapar otrygghet. Men lösningen är inte den som nu ligger på riksdagens bord. Jag yrkar bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Vi har i mångt och mycket en samsyn. Jag hörde att ledamoten i sitt anförande också sa: Det är inte de legala vapenägarnas vapen som är problemet i samhället.

Vi kan konstatera att det under den förra mandatperioden var en stor samsyn i riksdagen. Den dåvarande S-regeringen kom med förslag om överimplementering av det europeiska vapendirektivet. Centern röstade tillsammans med oss i KD, Liberalerna och SD nej. Vi ville inte ha det. Vi såg inte den kopplingen. Det är en koppling som ofta skapas i en fabulerande värld, ofta från S, att de farliga vapnen är de som står i vapenskåpen och att det är dessa som orsakar våldet på gatorna. Vi kristdemokrater och Centerpartiet har samma syn på detta.

Jag kan dock också konstatera att Centerpartiet – som det verkar – väljer att söka ett regeringssamarbete i framtiden med partier som även i detta betänkande reserverar sig mot förenklingarna och snarare går i en annan riktning. Vi har erfarenhet från förra mandatperioden av en justitieminister som hellre ville skapa problem och begränsningar än göra något åt de verkliga problemen.

Mina frågor till ledamoten Liljeberg är därför: Vilka utsikter ser ledamoten när det gäller att kunna bedriva en centerpolitik – som man i mångt och mycket kan säga är en Tidöpartipolitik – i ett sådant regeringsunderlag? Och vilka röda linjer finns? Om nu Socialdemokraterna vill gå vidare och förbjuda halvautomatiska vapen, som har varit tillåtna i 30–40 år – är det en röd linje för Centerpartiet?

Anf. 24 ULRIKA LILJEBERG (C) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågeställningen!

Det här med blockpolitik och vilka lag man tillhör är ingen enkel sak. Vi har till exempel i debatten här i dag hört ledande företrädare för regeringens politik själva säga: Egentligen håller jag inte riktigt med om det som läggs på bordet, utan jag hade velat ha ett annat förslag. Det visar hur svårt det är att hålla med i exakt alla frågor, oavsett om man tillhör ett parti som sitter i regeringen eller inte.

I kommande val går Centerpartiet till val på Centerpartiets politik. Där lyfter vi landsbygden, och vi lyfter jägarnas livsstil, som vi inte vill förbjuda på det sätt som föreslås i betänkandet.

Jag ber därför att få ställa frågan tillbaka till ledamoten, för vi ser en bredd i väldigt många frågor även inom det Tidöunderlag som nu har presenterats.

Vad gäller röda linjer inför valet är den enda röda linje som Centerpartiet har på rättsområdet att vi säger nej till sänkt straffbarhetsålder från 15 år till vare sig 14 eller 13 år. Jag har uppfattat att Kristdemokraterna inte har varit ledande i arbetet med att sänka straffbarhetsåldern till 13 år,

(TALMANNEN: I denna debatt, som ju handlar om en ny vapenlag, ger jag nu ordet till Ingemar Kihlström, Kristdemokraterna.)

En ny vapenlag

Anf. 25 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Det var den tanke också jag hade i huvudet; vi kan föra den debatten i andra forum.

Låt mig dock konstatera att det inte alltid blir precis som man vill i ett regeringssamarbete. Vi har hört företrädare tala här, och hade jag personligen varit med i de inre rummen hade inte frågan om AR-15 hanterats på det här sättet. Men nu har vi ändå fört fram den i ett läge som innebär ett fall framåt, och ingen som har köpt och äger ett vapen i dag behöver tvångsinlösa det.

Jag är ändå lite oroad över det eventuella kaos som kan uppstå. Vi kan komplettera det hela med att säga att Centerpartiet har ännu en röd linje, om jag har förstått saken rätt: Centerpartiet stöder inte en regering där Vänsterpartiet har ministerposter.

Jag tänker då på att Centern i denna fråga har en position som ligger väldigt nära Tidöregeringens. Under förra mandatperioden hade till och med Vänsterpartiet en position som låg väldigt nära vapenägares och sportskyttars, men den verkar man nu ha bytt ut i och med ett ledamotsbyte.

Jag tror ändå att det är relevant för väljarna att se att detta inte är någon liten fråga. Som vi har sagt handlar det om 620 000 vapenägare. Ska de behöva riskera att Morgan Johansson som justitieminister återigen kommer att lägga fram begränsande förslag där han verkligen skjuter mygg med kanon, om man nu ska ta den metaforen, i stället för att man går till pudelns kärna och tar tag i problemen?

Jag ställer återigen frågan: Vilka utsikter ser ledamoten Liljeberg när det gäller möjligheten att i ett eventuellt regeringssamarbete med partier som vill verka i en helt annan riktning få igenom den politik som vi i mångt och mycket delar och där det vore mer naturligt att samarbeta med oss på Tidösidan?

Anf. 26 ULRIKA LILJEBERG (C) replik:

Herr talman! Jag ska göra mitt bästa för att inte ägna mig åt alltför grav ämnesflykt.

När det handlar om dagens ämne och man undrar hur Centern ska kunna samarbeta med övriga partier kan vi konstatera att Centern i det här fallet har en egen position, som vi inte delar med något av de andra partierna, i bemärkelsen att vi inte misstror Sveriges jägare när det gäller att de kan hantera de halvautomatiska vapnen.

Det där är en fråga i sig, där vi undrar hur Tidö ska göra. De ser ju ut att kunna samarbeta med alla andra i den frågan också.

Vi fick återigen ett exempel från ledamoten på att man inte håller med om allt fast man ingår i en koalition. För att sammanfatta frågan om ett regeringssamarbete: Jägarnas livsstil och den livsstil man har på landsbygden är viktig, och vi behöver därför få en mycket mer levande landsbygd. Om vi nu ska hålla oss inom rättsområdet kan jag nämna de problem vi ser

med att polisnärvaron dras bort från landsbygden under en Tidöregering. Det är inte något som Centerpartiet skriver under på.

Vi ser också ett bekymmer i och med att Lagrådet avstyrker många av regeringens förslag på rättsområdet, som är viktigt för hela vårt land, och det gör även Klimatpolitiska rådet och Finanspolitiska rådet.

Med detta vill jag ha följande sagt: Centern går till val med egen politik, och sedan får vi efter valet se vad vi får ihop. Jägarnas situation är viktig, men det finns också större frågor: Jobben ska bli fler, utsläppen ska ned och hela Sverige ska leva.

(Applåder)

Anf. 27 MARTIN MELIN (L):

Herr talman! Det är många som här i dag lyfter saker och ting som kanske inte riktigt har med den lag vi nu debatterar att göra.

Det är intressant att många pratar om gängskjutningarna och de illegala vapnen. Det är inte heller det som hanteras i den här lagen. Den kommer förmodligen inte att användas av de rättskipande myndigheterna för att bekämpa det skjutvapenvåld vi ser i samhället i dag. Lagen handlar om hur vi ska hantera de legala vapenägarna.

Sveriges vapenlagar är bland de strängaste i världen och bygger på principen att vapeninnehav inte är en rättighet utan en möjlighet. Då krävs att man har ett tillstånd. Det finns i dag två huvudändamål som kan ge tillstånd att äga ett vapen – jakt och sportskytte. De krav som ställs på den som vill ha ett vapen är att personen är laglydig och psykiskt stabil och inte har ett dokumenterat missbruk. Vidare ska alla vapen registreras och förvaras på ett säkert sätt. Det här tror jag att vi alla är överens om är bra.

Herr talman! Det finns dock ett legitimt behov av en stark kontroll av de legala vapnen som finns ute i samhället och i våra hem. Den kontrollen får aldrig bli sämre än den är i dag eller har varit tidigare, men den får inte heller bli sådan att den träffar de skötsamma och laglydiga vapenägarna negativt.

Jägare och sportskyttar är grupper som är väldigt måna om att deras hantering av de egna vapnen ska ske på ett bra och säkert sätt. Alla vi som känner jägare eller sportskyttar eller som kanske själva utövar någon form av hobby som har med vapen att göra kan intyga detta. Jag har personligen hanterat både enhandsvapen, tvåhandsvapen, halvautomatiska vapen och helautomatiska vapen i över 35 år, och jag vet att vapenägare är väldigt noga med att vara korrekta i sin hantering av vapnen.

Sportskyttet i Sverige är en stor idrottsrörelse som engagerar många och som dessutom utgör ett betydande bidrag till försvarsförmågan. Liberalerna vill att det svenska sportskyttet ska ha goda förutsättningar att fortsätta vara en livskraftig folkrörelse.

Vi har en stark jakttradition här i landet, och den ska vi definitivt värna om. Våra jägare hjälper bland annat till att hålla populationen av älg och vildsvin på rimliga nivåer så att inte skogar och jordbruk drabbas.

Herr talman! När vi nu ser över vapenlagen ska det ske med just det jag har sagt i bakhuvudet: Våra jägare och sportskyttar är seriösa och ansvarstagande vapenägare. Den nya lagen ska inte försvåra för dem utan tvärtom göra det enklare för dem, dock utan att på något sätt tulla på kontrollen och säkerheten.

För att förekomma: Jag är medveten om att det finns vapenägare som gärna hade sett ännu fler ändringar och ännu fler lättnader, men jag tycker ändå att den nya lagen har omhändertagit det som i dag är problem för de legala vapenägarna.

Jag tänkte lite kort ge några exempel på förenklingar vi gör i den nya vapenlagen.

Jag börjar med det kanske viktigaste: Alla vapenägare jag känner talar om de så kallade femårslicenserna. Där ändrar vi nu så att en vapenägare inte måste ansöka om licens igen efter fem år. Detta har varit både krångligt och administrativt stökigt och har i vissa fall ställt till det för de legala vapenägarna när deras ansökningar kommit in för sent eller när Polismyndigheten inte haft tid att se över och bevilja dem i tid. Det har till och med funnits fall där legala vapenägare har dömts för olaga vapeninnehav på grund av ett administrativt fel.

Nu ändrar vi de reglerna så att vapenägarna inte behöver ansöka på nytt efter fem år. Det räcker att vapenägarna på begäran av Polismyndigheten, eller vilken myndighet det nu blir, skickar in ett underlag som styrker att de fortfarande har behov av sin licens. Licensen kommer alltså fortsättningsvis att gälla tills vidare och inte vara tidsbestämd.

En annan ändring som regeringen gör är att förenkla reglerna för förvaring av vapen. Det blir nu enklare att förvara vapen hos någon annan, dock med fortsatt höga krav på uppsikt och kontroll över både vapen, ammunition och vapendelar.

Den nya lagen gör det också lättare att få licens på enhandsvapen, i vardagligt tal pistol eller revolver. Vi går från synnerliga skäl till särskilda skäl för det behovet.

Den nya lagen gör även att utländska jägare och sportskyttar enklare kan resa in i landet och delta i jakt och tävlingar. När svenska skyttar åker ut i Europa använder de EU:s så kallade vapenpass, men när utländska sportskyttar kommer till Sverige i dag måste de även ha tillstånd från Polismyndigheten och så vidare, vilket tar tid. Nu ändrar vi så att reglerna för EU:s vapenpass även gäller för andra EU-medborgares inresa till Sverige. Det är bra.

Slutligen, herr talman, höjer vi det antal vapen som jägare och sportskyttar kan ha i sin vapengarderob till åtta vapen. Man kan även få ha fler om man kan visa på behov av detta.

Summa summarum tycker jag att den nya vapenlagen har omhändertagit det som behövde omhändertas och är en bra lag.
(Applåder)

Anf. 28 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Miljöpartiet står i stora delar bakom regeringens förslag till en ny vapenlag. Vi välkomnar särskilt att reglerna för lämplighetsprövning förtydligas och att till exempel ålder, kunskap, färdigheter, laglydnad och medicinska omständigheter ska beaktas vid en bedömning. Vi står också bakom att regeringen går fram med ett nytt tillsynsförfarande, att ett förbud införs mot vissa halvautomatiska vapen och att de som löser in sina halvautomatiska vapen ersätts fullt ut.

Miljöpartiet hade däremot velat gå längre än regeringen och också förbjuda och lösa in de halvautomatiska vapen för jakt som redan finns i omlopp. Vi ställer oss därför inte bakom regeringens förslag om frivillig inlö-

sen av vissa halvautomatiska vapen utan förordar i stället utredningens förslag, och det som regeringen själv tidigare kommunicerade, nämligen att alla halvautomatiska vapen som förbjuds också ska lösas in – självklart mot full ersättning.

Sedan den 1 augusti 2023 är det tillåtet att få licens för halvautomatiska vapen för jakt trots att de har ett militärt utseende; det mest kända exemplet är AR-15. Sedan detta tilläts har det enligt Polismyndigheten beviljats ett stort antal tillstånd för sådana vapen.

Miljöpartiet har vid flera tillfällen varit tydligt med att vi vill förbjuda användningen av militärliknande vapen. Det finns inga prestandaskäl för att tillåta AR-vapen och ingen anledning att vara i skogen med vapen som för tanken till krig och skolskjutningar. Det är stor skillnad om man på hundpromenaden eller svampturen möter en jägare med brutet vapen eller slutstycket i hölstret jämfört med att se någon med ett vapen som för tankarna till skolskjutningar.

Miljöpartiet har efterfrågat en lagändring som innebär att man inte får licens för eller kan använda halvautomatiska vapen med militärt utseende för jakt. AR-15 har ett uppenbart militärt utseende och har ingenting i skogen att göra.

Miljöpartiet välkomnar en skärpt vapenlagstiftning och ett förbud mot vissa halvautomatiska vapen men anser alltså att förbudet måste följas av obligatorisk inlösen av samtliga förbjudna vapen mot full ersättning.

I betänkandet har vi också ställt oss bakom det yrkande som ursprungligen kom från Socialdemokraterna om att ordningen med femårstillstånd för helautomatiska skjutvapen och enhandsvapen för flerskott ska återinföras.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 29 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Man kan konstatera att Miljöpartiet har ändrat ståndpunkt i många av dessa frågor. Riksdagen riktade på justitieutskottets förslag nästan 30 tillkännagivanden till den gamla socialdemokratiska regeringen. Miljöpartiet stod inte bakom dem utan yrkade avslag på samtliga förbättringar och förenklingar i dessa tillkännagivanden. Det är tydligt att Miljöpartiet i opposition har börjat ändra ståndpunkt.

Däremot har man inte ändrat ståndpunkt när det gäller att tvångsinlösa AR-15. Ledamoten Ulrika Westerlund hänvisar till utredningens förslag i fråga om inlösen. Om jag minns rätt har inte utredningen något tydligt förslag om hur det ska gå till. Det är oklart.

Då måste jag ställa frågan: Hur vill Miljöpartiet att tvångsinlösen av dessa AR-15-vapen ska gå till? Och var i er budget ligger den halva miljard som ska användas till denna tvångsinlösen? Jag ska studera Miljöpartiets budget extra noga och kolla om de pengarna finns där.

Sedan måste jag ställa samma fråga som jag ställde till Petter Löberg. I er reservation står det tydligt att det är AR-15 och ”liknande” vapen som ska lösas in. Då vill jag fråga: Vilka är dessa liknande vapen?

Anf. 30 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Sten Bergheden för frågorna.

Det är naturligtvis mycket olyckligt att det inte är vår huvudsakliga talare i dessa frågor, Emma Nohrén, som står här. Då skulle Sten Berg-

heden få mycket bättre svar. Det är Emma Nohrén som har skrivit den motion som helt ligger till grund för mitt anförande, och jag har ingen som helst anledning att betvivla de uppgifter som finns i den. Till skillnad från mig är Emma Nohrén själv jägare och resonerar på detta sätt baserat på den erfarenheten.

Det är inte ovanligt att ett parti i opposition är tydligare med vad som är partiets helt egna politik än när man ingår i ett regeringssamarbete och då naturligtvis diskuterar, förhandlar och gör olika eftergifter åt varandras politik för att det ska vara möjligt att få ihop samarbetet. Om jag ska försöka räkna ut vad som hänt, när Sten Bergheden har så detaljerad kunskap om Miljöpartiets tidigare ställningstaganden, får jag anta att det handlar om detta.

Sedan använder Sten Bergheden ordet tvångsinlösen. Det kan man absolut göra. Obligatorisk inlösen är det ordval vi har använt. Tvångsinlösen låter som att vi skulle lägga pengar på att någon ska åka hem till olika personer och med våld ta deras vapen. Jag har svårt att tro att det skulle kunna fungera. Att däremot skicka en tydlig signal – ni som redan har sådana här vapen uppmanas att lämna in dem mot ersättning – är någonting som är möjligt att göra.

Sedan tror jag inte att det ska vara eftersök på alla eventuella vapen som kan finnas i omlopp. Det kan bli svårt.

Anf. 31 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag förstår situationen, och med tanke på att den ledamot som har skrivit reservationen inte är här ska jag inte fördjupa mig ytterligare i den biten.

Så var det begreppen obligatorisk inlösen och tvångsinlösen. Jag ser inte så stor skillnad mellan dem. Det handlar om att helt enkelt tvinga de personer som innehar vapnen att återlämna dem. Det är skillnaden. Men vi har infört en frivillig inlösen för dem som vill, och de som vill behålla vapnen har möjlighet att göra det.

Det finns en annan viktigare fråga, herr talman, nämligen detta att ge sig på äganderätten hos människor och ta deras egendom. Praxis i Sverige vid ett positivt myndighetsbeslut har tidigare varit att detta gäller. Om exempelvis en myndighet har gett bygglov har beslutet gällt även om det efteråt kommit fram att beslutet var felaktigt. I det här fallet har människorna fått sitt vapen. Det innebär i så fall att ni skulle behöva ändra lagstiftning och gå in i en annan praxis, det vill säga strunta i positiva myndighetsbeslut.

Är Miljöpartiet villigt att gå vidare ännu mer med att strunta i positiva myndighetsbeslut? Vad är nästa steg? Är det inlösen av dieslbilar, bensinbilar, fritidsbåtar och annat som kan skada miljön? Var går den röda linjen hos Miljöpartiet när det gäller att ta andra människors ägodelar med hjälp av tvångsinlösen och strunta i de positiva myndighetsbesluten?

Anf. 32 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Herr talman! Naturligtvis kan vi ha en semantisk diskussion om vad skillnaden är mellan obligatorisk och tvång. Jag vidhåller att vår tanke inte är att åka hem till människor och med våld ta deras egendom. Jag har inte heller sett något förslag från Miljöpartiet – jag betvivlar att det skulle

komma – som handlar om att tvångsinlösa annan egendom, till exempel bilsinbilar. Jag själv äger en sådan.

Det jag däremot kan notera är att den här regeringen inte är främmande för att rucka på principen om positiva myndighetsbeslut. Nu vet jag att det här är en diskussion om just vapenlagen, men för min del är det betydligt värre att man funderar över eller lägger fram konkreta förslag om att riva upp till exempel permanenta uppehållstillstånd eller medborgarskap. Det är också positiva myndighetsbeslut som den här regeringen absolut inte backar för att dra tillbaka.

Anledningen till att vi förordar en obligatorisk inlösen av vapnen är att vi väger olika intressen mot varandra. Att någon äger en bilsinbil är inget som potentiellt sett kan leda till en akut samhällsfara, men vi menar att vapnen inte har någon plats i jakt och att det är svårt att motivera intresset att ha vapnen kvar jämfört med den potentiella risk som de kan innebära.

Vi tycker att det är betydligt värre att man är villig att riva upp andra positiva myndighetsbeslut på helt andra politikområden – som den här regeringen vill göra.

Anf. 33 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Jag tänkte ta upp några avslutande reflektioner om den proposition om en ny vapenlag vi behandlar i dag.

Centerpartiet instämmer förstås i behovet av att modernisera och förtydliga dagens vapenlagstiftning. Men jag tänker sticka ut hakan lite och fråga om den egentligen blev så bra. Vi har hört många företrädare från Tidöregeringen som har sagt att den är bra. Men om vi nagelfår lagen undrar jag vilka förändringar som har föreslagits.

Om vi till exempel tar frågan om vapenförvaring på annan plats än i hemmet är det Högsta förvaltningsdomstolen som har slagit fast vad som gäller. Det är inte regeringens förtjänst. EU:s vapenpass ska gälla för utländska europeiska skyttar. Det är jättebra, men det underlättar inte i särskilt hög grad för de svenska sportskyttarna. Dessutom är den utlovade vapengarderoben en förordningsfråga, och den borde ha kunnat åtgärdas för länge sedan. Där är det i dagsläget ingen ökad vapengarderob på gång för sportskyttarna.

Jag tycker att det finns mer att önska, inte minst när det gäller femårslicenserna. Det som är bra är att man slipper den kostsamma administrativa ansökan och ett beslut om tillsyn. Det är jättebra. Men vad är det vi får i stället? Vi ger de facto carte blanche till Polismyndigheten eller annan myndighet – ett mandat – att tala om vad det är som ska behövas för att få fortsätta att inneha vapen. Vi vet att EU tycker att det är okej med den kontroll vi kan göra varje dag genom att jämföra med brottsregister.

Jag förvånas över att vi i debattinläggen kopplar ihop vapeninnehav med det psykiska välmåendet. Det har blivit en konstig diskussion om att antalet självmord ökar i Sverige och att de begås med legala vapen. Ja, det är klart att vapen används om man väljer den metoden. Men det kommer vi väl aldrig åt med femårslicenserna, utan det problemet ska vi komma åt genom att förbättra vården av psykisk ohälsa. Vi kommer aldrig att kunna dämpa suicidtaln med hjälp av femårslicenser eller femårstillsyn. Vi måste därmed hålla isär vad vi pratar om.

Herr talman! Sedan var det det obegripliga förslaget om att vi fortsättningsvis inte ska få jaga med AR-15, halvautomatiska vapen. De har an-

vänts under årtionden i Sverige. Naturvårdsverket tillät dem för jakt så sent som 2023. Man var nästintill beredd att åsidosätta grundlagarna genom att återta positiva myndighetsbeslut, genom att förverka lagligt införskaffad egendom. Förslaget drogs tillbaka, men jag skulle inte slå mig för bröstet så mycket för det heller. De facto har en försämring gjorts. De som får ha kvar sina vapen får möjlighet att lösa in dem under en tid av två år. Men hur lång är livstiden på ett vapen – 20, 50 eller 100 år? Vad händer om man vill göra sig av med vapnet om 20 år? Det blir värdelöst. De facto har regeringen gjort ett kraftigt intrång i de legala vapenägarnas vardag. Det kan man inte komma ifrån.

Jag har i många debatter i kammaren argumenterat för en vapenpolitik som bygger på fakta, inte fördomar. Gång på gång har jag påmint om den grundläggande skillnaden mellan legala vapenägare – jägare och sport-skyttar – och den grova kriminalitetens illegala insmuglade vapen.

Jag har kritiserat den tidigare regeringens överimplementering av vapendirektiv. Till exempel valde man den mest inskränkande vägen att tillståndsreglera magasin. Med den historiken som bakgrund blir förslaget som läggs fram i dag obegripligt, särskilt när det kommer till argumentet om militärt utseende, att utseendet på vapnet skulle vara särskilt farligt. Det är symbolpolitik som verkligen missar målet. Det är inte bara ineffektivt, utan det är också rättsosäkert. Som vi påpekar i vår motion är begrepp som militär typ och militärt magasin otydliga, och de riskerar att leda till mycket godtyckliga tolkningar hos myndigheterna – vilket också har tagits upp i remissvaren. Det skapar en oförutsägbarhet som inte hör hemma i en modern rättsstat.

Ärligt talat är det inte vapnets utseende som har betydelse för hur farligt ett vapen är. Jag förfäras när jag i utskottets betänkande ser vad Tidöpartierna skriver: ”Även om utseendet i sig inte gör ett skjutvapen farligare än andra vapen kan det enligt regeringen befaras att ett mer militärt utseende gör att vapnet uppfattas som mer skrämmande och mer attraktivt för framför allt kriminella som är måna om sitt anseende och våldskapital.”

Vi ska alltså fatta beslut om ett lagförslag som bygger på en förväntad attraktivitet för ett utseende på ett vapen hos personer med våldskapital, och det tycker majoriteten i kammaren är rimligt. Jag tycker inte så.

Våra 600 000 jägare och sportskyttar är, som vi har hört, en resurs för samhället. De bidrar till viltvården och hjälper till vid eftersök av trafikskadat vilt. De utgör också en viktig del av vårt totalförsvar. Det är en kunskapsreserv som blir allt viktigare i dessa oroliga tider. De förtjänar respekt och förtroende, inte att misstänkliggöras, som det de facto handlar om i dag.

Jägarnas främsta uppgift när de jagar är inte att se till att svampplockare mår bra, utan det är att jaga. Man ska sätta upp en skylt vid skogens början, vid jaktområdets början där det finns vägar, om att jakt pågår. Det ska räcka. Svampplockarna borde inte behöva bry sig om hur vapnet ser ut. Ett vapen är, oavsett hur det ser ut, farligt i fel händer.

Centerpartiet står för en kunskapsbaserad och effektiv rättspolitik, och vi vill se krafttag mot de illegala vapnen och den organiserade brottsligheten. Men vi kommer aldrig att acceptera symbolåtgärder som på orättvisa och orimliga grunder inskränker friheten för laglydiga medborgare.

Fru talman! Vi kan därför inte ställa oss bakom den här propositionen i dess helhet. Förslaget att förbjuda nya tillstånd för vissa halvautomatiska vapen för jakt är fel väg att gå.

Jag hade haft respekt för förslaget om det hade sin grund i ett jaktetiskt perspektiv, men det har det inte. Det har, som många ledamöter före mig, även från Tidöpartierna, förtjänstfullt har sagt, sin grund i en stressad situation vid ett attentat i Örebro där vapnet inte ens användes; det var legala jaktvapen som användes i Örebro. Där hade det varit på sin plats med större slagningar i brottsregistret och bättre kontakt med socialen, så att den personen hade fråntagits sin vapenlicens. Det hade inte med vapnet att göra.

Jag tror att min kollega yrkade bifall till en reservation. Jag nöjer mig med det och tackar därmed för mig.

Anf. 34 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för inlägget från Centerpartiet. Det finns många kloka ord och värderingar som vi delar och har delat genom åren, inte minst när vi satt i opposition och gjorde mycket nytta tillsammans.

Jag hyser i många avseenden stor respekt för Centerpartiets hållning i vapenfrågor. Men man måste kunna värdera de ställningstagandena tillsammans med ett annat ställningstagande: vilken regering som Centerpartiet kommer att förordas. Det är av väsentlig betydelse för hur vapenfrågorna kommer att utvecklas i vårt land på sikt.

Min fråga till Helena Vilhelmsson är alltså: Vilken sida av politiken hyser du mest respekt för i vapenfrågor? Är det Tidösidans hållningar, eller är det de rödgröna partiernas hållningar? Och vilken sida kommer du att rösta fram som regering när valet väl är över?

Anf. 35 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att vid tilltal säga namn eller ledamoten, inte "du".

Anf. 36 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Hade ledamoten ställt samma fråga till mig fram till för några år sedan hade mitt svar otvetydigt varit Tidöpartierna. Det är nämligen dem vi har arbetat sida vid sida med när det gäller vapenfrågor.

Nu är jag dock tveksam. Samma gäng, samma Tidöpartier, har faktiskt majoritet men lyckas ändå med precision navigera och lägga fram förslag som går emot det man har jobbat för. Och man levererar kanske inte riktigt. Jag har full respekt för att det tar tid när man är i regeringsställning, att det finns saker man måste ta hänsyn till innan saker och ting kan levereras. Men frågan är vad som de facto har levererats.

När det gäller vad som händer efter valet gör inte Centerpartiet som vissa andra partier i den här församlingen när de redan nu går ut och talar om vilka som ska ha ministerposter eller inte. Centerpartiet har sagt att vi är beredda att regera med både Magdalena Andersson och Ulf Kristersson och partierna däremellan.

Med tanke på det borde intresset hos jägare och sportskyttar vara ganska enkelt när det gäller just den här frågan. Bland dem finns det nämligen en förkrossande majoritet för den linje som Centerpartiet nu är själva

Anf. 37 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Det förvånar mig att Helena Vilhelmsson tar så lätt på frågan. Det räcker att titta i betänkandet som vi debatterar i dag för att se en ganska tydlig skillnad mellan regeringens förslag tillsammans med Sverigedemokraternas förslag och Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets olika förslag på tydliga begränsningar och försvåranden för legalt vapeninnehav.

Är Helena Vilhelmsson på riktigt inte orolig för vad som kan hända med de här frågorna om en socialdemokrat får regera på Justitiedepartementet? Det är av väsentlig betydelse för hur vapenfrågorna kommer att hanteras framgent.

Tidöpartierna fick en utredning i knät som var långtifrån tillfredsställande. Saker som vi begärde ganska klara besked om struntade utredaren i. Det har gett oss ganska begränsade förutsättningar att göra väldigt bra saker. Trots det säger flera skytteförbund och Svenska Jägarförbundet med flera att det här är ett tydligt fall framåt för deras medlemmar. Det måste man ändå kunna respektera. Sedan hanteras också vissa saker i förordningar.

Vi skärper ändå frågan ytterligare när vi säger att vi exempelvis vill utöka vapengarderoben till tio vapen. Vad vill en socialdemokrat göra med den frågan? Vad vill en socialdemokrat göra med femårslicenserna?

Är inte detta något som bekymrar Centerpartiet? Och om det inte bekymrar Centerpartiet blir ju alla orden vi får höra från talarstolen här inte vatten värda. Är det så att man ska spela tuff i opposition och sedan ändå bara kasta alla frågorna i sjön genom att låta en socialdemokrat göra saker och ting än värre för legala vapenägare? Hyser inte Helena Vilhelmsson den farhågan?

Vem kommer ni att välja, Socialdemokraterna eller Tidöpartierna?

Anf. 38 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet tar verkligen inte lätt på de här frågorna. Centerpartiet har sedan urminnes tider jobbat för jägares och sportskyttars väl och ve. Och vi har gjort det tillsammans med Sverigedemokraterna och tillsammans med Tidöpartierna. Påstå inte att vi tar lätt på frågorna, om det nu var det ledamoten gjorde. Det gör vi nämligen inte.

Trots att Tidöpartierna nu är i majoritet har man långtifrån levererat. Man bryter dessutom vallöften när man i dag de facto försämrar möjligheterna och försvårar för legala vapenägare när det gäller till exempel AR-15. Håller inte ledamoten med om att det känns lite obekvämt och att det är en form av valsvek? Jag är lite förundrad över detta.

Jag säger inte att det inte kan bli lika komplicerat efter nästa val. Det kan det nämligen bli – oavsett regering. Det har min företrädare också svarat på i den här talarstolen. Det borde Sverigedemokraterna kunna skriva under på. Sverigedemokraterna sitter inte i regeringen men har ett samarbetsavtal, utgår jag ifrån; Tidöavtalet finns ju. Men där ingår kanske inte jägarfrågor. Det har varit svårt med mandatet där.

Oavsett regering efter nästa val kommer samma situation att kunna uppstå: att en regering har ett samarbetsavtal med ett stödjande parti.

En ny vapenlag

Men en sak står klar: Om jägare och sportskyttar vill ha ett parti som verkligen sätter deras frågor främst – hela tiden, jämt och oavsett – ska de uppenbarligen rösta på Centerpartiet. Vi står för våra förslag hela vägen. Och vi kommer att göra det även efter valet, oavsett vilken regering det blir.

Och ja, jag är bekymrad. Socialdemokraterna får svara för sina egna frågor, men jag är bekymrad över Socialdemokraternas hållning i vissa av de här frågorna.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under §11.)

§ 4 Ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap

Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU12

Ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap

(prop. 2025/26:142)

föredrogs.

Anf. 39 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Vi behandlar i dag försvarsutskottets betänkande om ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap.

Det här är ett viktigt betänkande. Det handlar ytterst om statens grundläggande ansvar att skydda sina medborgare. I en tid då Europas säkerhetsläge har försämrats, krig åter rasar på vår kontinent och hoten mot civila samhällen blivit alltmer påtagliga måste Sverige stärka även sitt civila försvar.

Under lång tid levde en del i denna kammare i tron att kriget var något avlägset, något som hörde historien till. Trots många varningar, inte minst från oss i Sverigedemokraterna, monterade man ned beredskapen. Man glömde erfarenheter från tidigare generationer, och man lät viktiga system förfalla. Men verkligheten har hunnit i kapp. Vi ser nu tydligt att fred och frihet aldrig kan tas för givna. Därför måste vi bygga ett robust samhälle – ett samhälle som fungerar även under de svåraste påfrestningar.

Fru talman! En central del i detta arbete är skyddet av civilbefolkningen. Sverige har i dag omkring 64 000 skyddsrum med plats för cirka 7 miljoner människor. Det är en tillgång som många andra länder saknar. Men vi vet också att stora delar av beståndet är gammalt, att städer har vuxit och förändrats och att dagens hotbild ser annorlunda ut än när många skyddsrum byggdes. Det är därför klokt att regeringen nu föreslår en ny, modern lag om skyddsrum och skyddade utrymmen. Det räcker inte att luta sig mot gamla strukturer. Vi måste anpassa oss till den verklighet vi i dag lever i.

Betänkandet innebär flera viktiga förbättringar.

För det första stärks kontrollen av befintliga skyddsrum. Detta är helt avgörande. Ett skyddsrum som bara existerar på papperet skyddar ingen. Om dörrar inte fungerar, ventilation saknas eller utrustning är obrukbar hjälper inte fina register eller gamla beslut. Därför behövs skarpare tillsyn, tydligare ansvar och krav på underhåll.

För det andra införs möjligheten med så kallade skyddade utrymmen. Det kan handla om tunnlar, källare och andra underjordiska anläggningar som kan ge ett begränsat men ändå viktigt skydd. Det är sunt förnuft. I ett skarpt läge måste samhället kunna använda alla rimliga resurser för att skydda människor, inte bara traditionella skyddsrum.

För det tredje tydliggörs ansvarsfördelningen kring utrymning och inkvartering. Om människor behöver lämna sina hem måste det finnas planering, ledning och ordning. Kommuner, länsstyrelser och andra aktörer behöver veta vad som gäller innan krisen kommer så att man inte börjar diskutera ansvar när faran redan är här.

Jag vill särskilt lyfta vikten av information till allmänheten. Förslaget i betänkandet innebär att kommunerna ska informera invånarna om vilka skyddsrum och skyddade utrymmen som finns och hur dessa kan användas. Detta är mycket bra. Beredskap handlar inte bara om byggnader och lagparagrafer. Beredskap handlar också om kunskap. Vet människor vart de ska ta vägen? Vet de vad som gäller vid larm? Vet de hur de ska agera? Om svaret är nej har vi brister som måste rättas till.

Vi har ibland i Sverige varit rädda för att tala klarspråk om hot och risker, men medborgarna förtjänar sanningen. Ett moget samhälle informerar, förbereder och stärker sin befolkning.

Fru talman! Det finns de som invänder mot kostnaderna. Ja, beredskap kostar pengar. Men brist på beredskap kostar alltid mer. Det kostar i form av kaos, otrygghet och lidande – och i värsta fall människoliv. Vi behöver därför se investeringar i civilbefolkningens skydd som just investeringar. De ger trygghet, motståndskraft och handlingsfrihet. Ett land som kan skydda sin befolkning är också ett land som står starkare mot påtryckningar och angrepp.

För Sverige handlar detta dessutom om försvarsvilja. När människor vet att staten tar deras säkerhet på allvar stärks tilliten. Då stärks också viljan att tillsammans försvara landet.

Fru talman! Sverige bygger nu åter upp totalförsvaret. Det militära försvaret rustas upp, men det civila försvaret måste gå hand i hand med detta. Soldater försvarar territoriet, men ett samhälle försvaras också genom fungerande elförsörjning, sjukvård, transporter, livsmedelsförsörjning och skydd för civila. Detta betänkande är därför en viktig pusselbit i ett större arbete. Det löser inte allt, men det tar Sverige i rätt riktning.

Vi behöver mer beredskap, mer realism och mer ansvarstagande. Och vi behöver ett Sverige där människor vet att staten står redo när det värsta händer.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 40 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Sveriges säkerhet avgörs inte bara av militär förmåga utan också av hur väl samhället fungerar när det utsätts för påfrestningar, om människor vet var de ska ta skydd, om kommuner har förutsättningar att agera och om det finns ett tydligt övergripande ansvar – hela vägen. Det är därför skyddet av civilbefolkningen är en central del av totalförsvaret, och det är därför detta betänkande är så viktigt att debattera.

Vi socialdemokrater delar uppfattningen att det civila försvaret har varit eftersatt under lång tid. Att skyddsrumssystemet behöver ses över och

att ansvarsfrågor behöver förtydligas råder det ingen tvekan om. Men just därför måste också de lösningar vi beslutar om hålla i praktiken.

Det finns delar av regeringens proposition som är nödvändiga och riktiga. Att regelverket moderniseras, att informationsansvaret tydliggörs och att skyddet för civilbefolkningen tydligare knyts till totalförvarstänkandet är absolut steg framåt. Men ett starkt civilt försvar kräver mer än goda intentioner. Det kräver genomförbarhet, och det kräver att ansvar och resurser följs åt.

Fru talman! En av svagheter i förslaget är just att staten lägger ett långtgående ansvar på kommuner och fastighetsägare utan att fullt ut ta ansvar för finansieringen och de praktiska förutsättningarna. Vi vet att Sveriges kommuner ser väldigt olika ut. De har olika ekonomiska förutsättningar, olika bebyggelsestruktur och olika kapacitet.

När staten överlåter en central del av civilförsvaret till lokala nivåer utan tillräcklig finansiering finns en uppenbar risk för att skyddet av civilbefolkningen blir ojämnt. Människors trygghet vid höjd beredskap kan då komma att avgöras av var de bor. Detta är inte rimligt, och det är inte förenligt med tanken om ett likvärdigt skydd för hela befolkningen. Det civila försvaret får inte bli ett lapptäcke.

Fru talman! Ett robust civilt försvar bygger ytterst på tillit. Människor måste känna ett förtroende för samhället – för att samhället finns där även när det är svårt. De måste veta vad som förväntas av dem men också vad de kan förvänta sig av staten. Den tilliten skapas inte genom att staten skjuter över ansvar nedåt i systemet och hoppas att det löser sig. Den skapas genom tydlig nationell styrning, långsiktig finansiering och ett ansvarstagande som håller även när pressen ökar.

Just därför är det problematiskt att detta förslag saknar tillräckliga svar på hur kommuner ska klara uppgiften över tid. Skydd för civilbefolkningen är inget projekt; det är en permanent samhällsfunktion.

Här anser vi att Socialdemokraternas följdmotion och tillkommande reservationer är viktiga. De tar sin utgångspunkt i skyddet av civilbefolkningen och i att detta är ett övergripande nationellt ansvar. Vi pekar på behovet av en konsekvensanalys av detta oerhört viktiga område för att säkra tydlighet kring den statliga finansieringen, bättre nationell samordning och ett långsiktigt perspektiv som säkerställer likvärdighet i hela landet.

Jag vill vara tydlig: Det handlar inte om att bromsa nödvändiga reformer, tvärtom. Det handlar, fru talman, om att se till att detta faktiskt går att genomföra – i vardagen, i kris och i tider av höjd beredskap.

Fru talman! Det civila försvaret börjar inte när larmet går. Det byggs här och nu, genom information, övning, fungerande strukturer och tydlighet.

När ansvarsfördelningen blir otydlig eller när resurserna inte står i proportion till uppgiften riskerar vi att undergräva den motståndskraft vi så väl behöver.

Det är också en fråga om geografisk rättvisa. Ett barn i en mindre kommun ska ha samma rätt till skydd som ett barn i en storstad och tvärtom. Skyddsnivån kan inte avgöras av en kommunbudget eller av vem som råkar äga den fastighet där man har sitt hem.

Fru talman! Socialdemokraterna står bakom målet att stärka skyddet av civilbefolkningen. Men vi menar att det kräver att staten tar ett tydligare

ansvar, inte bara i ord utan i handling. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 och reservation 6. Skyddet av civilbefolkningen är en nationell uppgift. Då måste också det övergripande ansvaret vara nationellt hela vägen. (Applåder)

Anf. 41 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Sverige befinner sig i en väldigt turbulent tid med svårbedömda hot och snabba förändringar i vår omvärld. Hotet mot Sverige hänger till stor del ihop med det som händer utanför landets gränser. Krig, konflikter och spänningar i omvärlden påverkar vårt land, och mycket tyder på att detta kommer att fortsätta även kommande år, som kommer att präglas av stor osäkerhet.

Det som under lång tid betraktades som osannolikt – krig i vårt närområde, Europa – är i dag en realitet. I det läget är en sak tydlig: Ett starkt totalförsvar börjar med att skydda civilbefolkningen.

Det betänkande vi behandlar i dag, FöU12 *Ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap*, är därför inte bara ett tekniskt lagförslag; det är ett avgörande steg i återuppbyggnaden av vårt civila försvar – ett civilt försvar som under lång tid i stort sett var nedmonterat men som vi nu genomför historiska satsningar på. Regeringen genomför nu alltså den största upprustningen av vårt totalförsvar sedan 1950-talet.

Fru talman! Förslaget i propositionen innebär tre viktiga förbättringar. För det första får vi en modern lagstiftning om skyddsrum och skyddade utrymmen. Det är nödvändigt eftersom dagens system i många delar är anpassat för ett annat säkerhetsläge. För det andra stärker vi planeringen för utrymning och inkvartering. Det handlar ytterst om att människor ska veta vad som gäller och att samhället faktiskt klarar av att agera när det behövs. För det tredje tar vi ett helhetsgrepp om befolkningsskyddet. Skyddsrum, andra skyddade utrymmen och utrymning ska fungera tillsammans, inte var för sig. De behöver komplettera varandra.

Fru talman! Som moderat i försvarsutskottet sedan snart åtta år känns det bra för mig att detta äntligen kommer på plats. Vi har debatterat skyddsrum många gånger, och jag kan tycka att det faktiskt är mer än bara en lagtext.

När det kommer till civilt försvar och skydd av vår befolkning handlar det om förtroendet för att staten och kommunen ska skydda sina medborgare, att kommunen kan ta ansvaret och att samhället ska fungera vid både kris och krig, alltså även under de svåraste förhållandena.

Ett modernt krig drabbar inte bara militära mål. Det är väldigt tydligt i Ukraina hur det drabbar civilsamhället. Det drabbar städer, infrastruktur och människor. Därför måste vi ta ansvar för ett starkare skydd av civilbefolkningen.

Ukraina har lärt oss massor och lär oss fortfarande. Jag var där för ett par veckor sedan. Det var gripande i många hänseenden. Jag ställde en fråga om hur de gör när det går larm och alla ska ned i skyddsrum. Om någon sitter i rullstol, hur gör man då? Man hjälps åt. Ja, men om någon är gammal och behöver hjälp, hur gör man då? Man hjälps åt. Det är väldigt fint och egentligen ganska självklart.

Man kan naturligtvis ställa mer krav på den här lagtexten, att det ska vara mer och passa fler. Men, fru talman, förslaget är väl avvägt. Det bygger på gedigna utredningar, bred remissbehandling och tydlig analys av

Prot. 2025/26:113
29 april

*Ett starkare skydd för
civilbefolkningen vid
höjd beredskap*

dagens hotbild. Det är inte slutpunkten, men det är ett viktigt och nödvändigt steg som det är bra att vi tar just nu.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på alla reservationer.

Anf. 42 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Skydd av civilbefolkningen är något som Ukraina har fått jobba oerhört mycket med sedan Rysslands fullskaliga invasion. När nu totalförsvarsplaneringen pågår för fullt i Sverige är det också en viktig fråga för oss här. Jag kommer från Centerpartiets sida att ta upp flera viktiga områden i dagens debatt om skyddsrum, tillgänglighet och tillgänglighet över hela landet.

Fru talman! Det är välkommet att regeringen genom sin proposition nu lägger fram en ny lag om befolkningsskyddet. Centerpartiet anser att detta är viktigt och har motionerat mycket om det i riksdagen under tidigare mandatperioder.

En viktig del i befolkningsskyddet är att det ska omfatta hela befolkningen. Centerpartiet anser därför, i likhet med vad som anförs i en del remissvar, att tillgänglighetsfrågorna måste tas på allra största allvar. När det gäller nya skyddsrum som byggs menar Centerpartiet att de ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Är det så att det befintliga skyddsrumsbeståndet ska renoveras och fräschas upp är det också möjligt att göra det tillgängligt för fler.

Fru talman! Information är A och O. Det är viktigt att Sveriges invånare vet var skyddsrummen finns, och det är viktigt att olika aktörer – fastighetsägare, stat och kommun – informerar om detta. Likaså är det viktigt att informationen ska komma alla till del och finnas på flera olika språk och på lätt svenska.

Fru talman! Som Centerpartiet tidigare anfört finns det mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget starka skäl att se över och stärka säkerheten för civila vid höjd beredskap och i värsta fall krig. Inte minst är det viktigt att se över var i Sverige skyddet av civilbefolkningen brister i dag. Det finns områden och orter i landet där skyddsrummen är mycket få eller rent av helt saknas.

Givetvis finns det orter och platser där det av uppenbara skäl finns särskilda behov av hög kapacitet i befolkningsskyddet. Men det är som bland andra Försvarshögskolan påpekar: ”Mot bakgrund av bl.a. det ryska angreppet mot Ukraina, är det svårt att i förväg peka ut områden som har mindre behov av skyddsrum.” Detta betyder att människor i hela landet, i städer och kanske i större tätorter i landsbygdsnära områden behöver veta var de kan ta skydd.

Centerpartiet gör bedömningen att skyddsrum i flera delar av landet kommer att behövas mot bakgrund av detta och anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med besked om hur man avser att tillgodose detta.

Fru talman! När det gäller ändringar i plan- och bygglagen ser Centerpartiet behov av att man redan i en tidig planprocess, exempelvis vid en större exploatering, kan planera för behovet av nya skyddsrum. Helst bör man redan innan man kommit så långt som till ett bygglovsärende ha en bild av hur behovet ser ut när det gäller just befolkningsskyddet runt om i

landet. Då krävs det täta kontakter mellan kommuner och ansvariga myndigheter.

Behovet av riktlinjer, råd och stöd är uppenbart, i synnerhet mot bakgrund av den oro för att lagändringarna ska leda till mer utdragna bygglovsprocesser som vissa remissinstanser lyfter fram.

När man har kommit så långt att bygglovets ska sökas och huset ska uppföras bör frågan om skyddsrum kunna hanteras skyndsamt. Detta betyder självklart att regeringen på detta område behöver vara tydlig i sin styrning av de berörda myndigheterna.

Fru talman! Mot bakgrund av detta – och kopplat till vår följdmotion som behandlas i det här betänkandet – tycker vi att det är viktigt och bra att detta har kommit och att det är mycket bra levererat. Men vi har reservationer.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till Centerpartiets reservation nummer 5.

Anf. 43 ULF HOLM (MP):

Fru talman! Det är det allvarliga säkerhetspolitiska läget som ligger bakom det som riksdagen har att debattera i dag, nämligen betänkandet *Ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap*.

Detta är en viktig fråga. Det är en viktig del av att bygga upp det svenska totalförsvaret, och det behövs i detta mycket allvarliga säkerhetspolitiska läge. Vi har hört flera talare som har varit inne på detta. I Ukraina har man erfarenhet av hur viktigt det är att skydda civilbefolkningen i det krig som nu pågår.

Från Miljöpartiets sida står vi bakom huvudinriktningen i förslaget från regeringen om en ny lagstiftning gällande skyddsrum och skyddade utrymmen. Det är helt nödvändigt att uppdatera lagstiftningen på detta område mot bakgrund av omvärldsläget.

I dag finns det 64 000 skyddsrum med plats för 7 miljoner individer. Det räcker inte åt alla. Därför är det bra att den nya lagstiftningen handlar om att utveckla så kallade skyddade utrymmen. Som skyddade utrymmen räknas till exempel tunnelbanor, vägtunnlar och andra underjordiska anläggningar, såsom källare. De skyddade utrymmena finns främst i storstäderna. Det är också främst där som det i dag saknas skyddsrum. Exakt hur detta ska utformas kommer regeringen att återkomma till längre fram, och vi hoppas att det blir en bra lösning på detta.

Fru talman! Dagens skyddsrum är inte i bästa skick. Ett stort arbete är därför att kontrollera befintliga skyddsrum och att genomföra underhåll och förbättringar av dem. Det gäller allt från ventilationsutrymmen till hur de ska fungera i praktiken. Detta är en viktig del av upprustningen av det civila försvaret.

Flera remissinstanser har påpekat att staten måste ta ett större övergripande ansvar för genomförandet av detta arbete. Miljöpartiet delar denna åsikt. Staten har ett ansvar i frågan och kan inte överlåta till kommunerna att genomföra detta utan att staten tar ett ekonomiskt ansvar. Kommuner ser väldigt olika ut och har väldigt olika förutsättningar. Därför måste staten ha ett huvudansvar för detta.

Fru talman! I förslaget från regeringen har man missat en viktig fråga, nämligen skyddet för personer med funktionsnedsättning. Sverige är enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

skyldigt att bland annat vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning i risksituationer, däribland i väpnad konflikt, humanitära nödlägen och naturkatastrofer.

Få skyddsrum är dock i dag anpassade för personer med funktionsnedsättning. Regeringen konstaterar i propositionen att Myndigheten för civilt försvars uppdrag enligt nuvarande förordning, att verka för att skyddsrum ska vara tillgängliga, ska fortsätta gälla. Samtidigt anför regeringen att det, utifrån hur dagens skyddsrumsbestand ser ut, inte kan garanteras att samtliga befintliga skyddsrum är tillgänglighetsanpassade eller ens kan tillgänglighetsanpassas. Regeringen konstaterar också att det inte heller vid nybyggnad i varje enskilt fall kan garanteras att skyddsrum blir tillgänglighetsanpassade.

Jag delar regeringens bild att det inte går att garantera att alla skyddsrum är tillgänglighetsanpassade, men regeringens ambitionsnivå är alldeles för låg på detta område.

Fru talman! I denna fråga har vi en reservation. Till min och Miljöpartiets glädje har regeringen redan hörsammat delar av kritiken eftersom man nu har tillsatt en utredning i detta ärende. Dagen efter att utskottet justerade betänkandet beslutade man nämligen att ge Myndigheten för civilt försvar i uppdrag att öka skyddet för personer med funktionsnedsättning i händelse av kris eller krig. Myndigheten har fått i uppdrag att kartlägga tillgängligheten i landets skyddsrum och ta fram ett metodstöd för kommuner och regioner. Detta är ett välkommet besked. Jag tror att utredningen ska vara klar 2027.

Fru talman! Regeringen lyfter i propositionen fram att kommuner genom lagförslaget ska få en informationsskyldighet gentemot sina invånare och att de inom ramen för detta bör kunna lämna tillgänglig information om vilka skyddsrum som är anpassade för personer med funktionsnedsättning. Det är bra, men samtidigt vet vi att det redan i dag finns betydande brister i samhällets förmåga att nå personer med funktionsnedsättning med viktig information i kris. Det är därför viktigt att informationsskyldigheten inte bara innefattar var tillgängliga skyddsrum finns. Det handlar också om att understryka att kommunerna ska se till att informationen finns tillgänglig på ett sätt som gör att personer kan tillgodogöra sig den. Det kan till exempel innebära information på lättläst svenska, teckenspråkstolkning, punktskrift eller uppläsning.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation nummer 4.

Anf. 44 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Vi lever i ett allvarligt säkerhetsläge. Det svenska totalförsvaret har under de senaste åren återuppbyggt och förstärkts. Det viktigaste under stora kriser och krig är att skydda befolkningen från faror. För det krävs bland annat sjukvård med tillräckliga resurser för att ta emot många patienter, räddningstjänst med tillräckliga resurser för att släcka bränder och rädda liv samt skyddsrum där befolkningen kan ta skydd vid attacker.

Regeringen har föreslagit en ny lag om skyddsrum och skyddade utrymmen. Det är bra. Men lagförslaget är inte tillräckligt bra när det gäller tillgänglighet för personer med funktionshinder. Funktionshindersonsorganisationernas erfarenheter och kunskaper måste bättre tas till vara i det arbete

som görs framöver. Vi i Vänsterpartiet uppmanar alla att läsa remissvar och synpunkter från funktionsrättsorganisationen DHR, som uttrycker stor oro för det bristande funktionsrättsperspektivet i lagförslaget.

Regeringen konstaterar visserligen i propositionen att Myndigheten för civilt försvar ska verka för att skyddsrummen ska vara tillgängliga för personer med funktionshinder. Man bedömer dock inte att det är möjligt att tillgodose de synpunkter som DHR framför utan vill endast beakta synpunkterna inom ramen för det kommande arbetet. Vänsterpartiet menar att detta inte är tillräckligt och att en skarpare skrivning borde ha ingått i regeringens förslag. Att det finns tillgängliga skyddsrum och skyddade utrymmen för personer med funktionsnedsättning måste vara en självklar utgångspunkt för alla aktörer som arbetar med frågan. Detta måste dock ordnas utan att det, som regeringen befarar, leder till en minskning av antalet skyddsplatser i stort.

Krisberedskapen och det civila försvaret måste ha ett tydligt tillgänglighetsperspektiv. Det gäller sådant som tillgång till skyddsrum, elförsörjning för att ladda hjälpmedel som rullstolar, sjukvård och läkemedel, möjlighet att ta med ledar- och assistanshundar samt information både i förväg och vid allvarliga händelser. Det är samhället som ska ansvara för att detta perspektiv finns med i krisberedskapen och totalförsvaret, inte den enskilde eller organisationerna inom funktionsrättsrörelsen.

Sverige har ett stort antal gamla skyddsrum som under lång tid varken har setts över eller renoverats. Skyddsrummen är vanligtvis inte byggda med tillgänglighet för personer med olika former av funktionsnedsättning i åtanke, trots att skyddsrummens syfte är att ge skydd för alla olika människor, speciellt de människor som behöver samhällets hjälp och skydd mest. Det kommer tyvärr inte att vara möjligt att bygga om alla skyddsrum så att de har hög tillgänglighet. Vid kontroll av skyddsrum bör det därför ställas krav på fastighetsägaren att åtgärda eventuella enklare brister i fråga om tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Vi anser att regeringen bör ge Myndigheten för civilt försvar i uppdrag att verka för att det ska finnas skyddsrum och skyddade utrymmen som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Det här anser vi i Vänsterpartiet att riksdagen bör ställa sig bakom och ge regeringen till känna. Jag yrkar därför bifall till reservation nummer 2.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 5 Riksbankens verksamhet och förvaltning 2025

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU23
Riksbankens verksamhet och förvaltning 2025 (framst. 2025/26:RB1,
framst. 2025/26:RB2 och redog. 2025/26:RR2)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

Prot. 2025/26:113
29 april

*Ett starkare skydd för
civilbefolkningen vid
höjd beredskap*

§ 6 Skärpta krav för svenskt medborgarskap

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU28
Skärpta krav för svenskt medborgarskap (prop. 2025/26:175)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 45 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! Vi moderater vill att det svenska medborgarskapet ska vara något att vara stolt över. Att bli medborgare i Sverige genom naturalisation, det vill säga att man förvärvar det svenska medborgarskapet efter ansökan, ska vara slutet på en lyckad integrationsprocess – ett kvitto både på egna ansträngningar och på att man fullt ut vill bli, och är, en del av vår svenska samhällsgemenskap.

Under alldeles för lång tid har det svenska medborgarskapet präglats av kravlöshet och låga förväntningar. Det har inte spelat någon roll om den som kommit till Sverige har ansträngt sig för att lära sig svenska, arbeta eller bli en del av vår samhällsgemenskap.

Till skillnad från i de allra flesta andra länder i Europa har man i Sverige kunnat bli medborgare utan att kunna ett enda ord svenska, utan att veta någonting om hur det svenska samhället fungerar och utan att ha en egen försörjning. Det är inte rimligt, och det är inte heller rättvist mot alla dem som kommer till Sverige och anstränger sig för att bli en del av vår samhällsgemenskap.

Därutöver har det varit mycket bekymmersamt att personer som har begått, eller varit misstänkta för, grova brott har kunnat få svenskt medborgarskap. Vi minns nog alla den 16-åriga pojke som i mars 2022 sköt ihjäl en oskyldig trebarnspappa på ett gym i centrala Stockholm. Pappan fick betala med sitt liv på grund av att han råkade befinna sig på fel plats vid fel tillfälle och hade civilkurage nog att konfrontera gärningsmannen. Pojken som dömdes för mordet i tingsrätten och därefter fick ett skärpt straff i hovrätten belönades absurt nog med att tilldelas ett svenskt medborgarskap under den tid som han var misstänkt för mordet.

Jag är övertygad om att jag inte var ensam om att bli såväl upprörd som bestört. Att människor som begått grova brott kan tilldelas bland det finaste vi har i Sverige, ett svenskt medborgarskap, är varken rätt eller rättvist.

För oss moderater är det en självklarhet att ansträngning ska löna sig och att brott ska straffa sig. Det var därför efterlängtat att riksdagen 2024 på den moderatledda regeringens initiativ skärpte reglerna för att få svenskt medborgarskap, och det är efterlängtat att regeringen nu har lagt fram ytterligare skärpningar av kraven för att uppvärdera det svenska medborgarskapet.

Fru talman! Sverige är ingen kravlös gemenskap. Vi moderater är tydliga: I Sverige försörjer man sig själv, i Sverige talar man svenska och i Sverige accepterar och efterlever man svenska värderingar.

Vi förväntar oss att de som kommer till Sverige och vill bli en del av vårt samhälle anstränger sig för att lära sig svenska och för att komma in

på arbetsmarknaden och bli självförsörjande. Vi förväntar oss också att man lär sig hur det svenska samhället fungerar och att man anstränger sig för att bli en del av det.

Det svenska medborgarskapet är en symbol för delaktighet och samhörighet med Sverige. Det är därför helt rimligt att vi ställer krav på den som vill bli svensk medborgare att ha kunskaper i svenska och om det svenska samhället, att man kan försörja sig själv, att man har bott i Sverige en längre tid och att man har ett skötsamt och hederligt levnadssätt.

En mycket viktig del är att skärpa prövningen så att ingen som har begått brott eller utgör ett hot mot Sverige beviljas svenskt medborgarskap. Dessa krav borde ha varit på plats för länge sedan. Nu har den moderat-ledda regeringen lagt fram förslag för en klar uppvärdering av det svenska medborgarskapet på riksdagens bord, något som Socialdemokraterna inte lyckades med under åtta år i regeringsställning.

Fru talman! Ett svenskt medborgarskap är närmast oåterkalleligt. Det är därför av yttersta vikt att medborgarskap inte beviljas felaktigt till personer som utgör, eller kan komma att utgöra, en säkerhetsrisk. Flera av förslagen i regeringens proposition syftar till att förhindra just detta, och det är därför angeläget att förslagen i dessa delar får fullt genomslag så snart som möjligt.

I det här sammanhanget är det också viktigt att nämna att den moderat-ledda regeringen arbetar för att införa en möjlighet att återkalla ett svenskt medborgarskap från personer med dubbla medborgarskap som har förvärvat det svenska medborgarskapet genom oriktiga uppgifter eller som har begått mycket grova brott.

Så snart grundlagen medger detta kommer vi att se till att det blir verklighet – en proposition som en eventuell S-regering dock aldrig kommer att kunna lägga fram om olyckan skulle vara framme och vänsterpartister och miljöpartister ingår i den regeringen efter valet i höst. Det är värt att komma ihåg.

Fru talman! Jag blir minst sagt bekymrad när jag läser oppositionens motförslag vad gäller vår uppvärdering av det svenska medborgarskapet.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet säger nej till såväl försörjningskrav som krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, en längre hemvist-tid i Sverige och att man har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt för att kunna beviljas svenskt medborgarskap.

I Vänsterpartiets och Miljöpartiets Sverige ska medborgarskap även i fortsättningen delas ut utan några som helst krav. De vill fortsätta dalta med dem som har begått brott och dem som inte anstränger sig för att bli en del av det svenska samhället.

Min enkla fundering är: Vad skulle hända med medborgarskapslagstiftningen om vänstersidan fick makten efter höstens val? Hur skulle frågorna behandlas i Magdalena Anderssons regering, som Vänsterpartiet och Miljöpartiet kräver att få ingå i?

Fru talman! Vänstersidans kravlöshet riskerar att cementera bidragsberoende och utanförskap. Det är ett sätt att sänka förväntningarna på den som invandrar till Sverige. Det är en häpnadsväckande naivitet.

Vänstersidans låga förväntningar och kravlöshet är att göra så många människor som invandrat till Sverige en björntjänst, och det är mycket skadligt för integrationen. Lägg därtill den ansvarslösa migrationspolitik

som dessa vänsterpartier vill bedriva så har man det recept som skapat 179 utanförskapsområden, där invånarna har svag förankring på arbetsmarknaden, högt bidragsberoende och svaga skolresultat.

Denna utveckling måste brytas. Därför har den moderatledda regeringen minskat den asylrelaterade invandringen till den lägsta nivån sedan mätningarna startade 1985.

Nu ökar vi drivkrafterna för dem som kommer till Sverige att integrera sig och bli en del av vår samhällsgemenskap. Vi moderater står på hårt arbetande människors sida. Den som kommer hit, anstränger sig och gör rätt för sig ska kunna bli en del av vår samhällsgemenskap och i slutet av en lyckad integrationsprocess bli svensk medborgare. Vart du är på väg är viktigare än varifrån du kommer.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till regeringens proposition, det vill säga bifall till utskottets förslag till beslut. Låt oss nu stifta lag för att uppvärdera medborgarskapet som, symboliskt viktigt, ska börja gälla på vår nationaldag den 6 juni!

(Applåder)

Anf. 46 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Låt oss stifta lag – men det måste ske på ett rättssäkert sätt.

I Moderaternas Sverige hotas rättsstatens principer. Nu vill man alltså genomföra en ny medborgarskapslag utan övergångsbestämmelser.

Att införa en ny lag med skärpta krav är en sak. Det förstår jag, och jag förstår även ledamotens argument. Men att avfärda utredarens och Lagrådets förslag om övergångsregler drabbar tiotusentals människor som redan har anpassat sig efter de nuvarande reglerna.

Brott tas här upp som ett exempel, men ledamoten kan inte på allvar mena att tiotusentals människor som har ansökt om medborgarskap i dag skulle vara brottslingar. Att utifrån de argumenten slopa övergångsregler blir ju en kollektiv bestraffning av alla som är inne i systemen i dag.

Det här handlar ytterst om rättssäkerhet, rättvisa och förutsägbarhet i svensk lagstiftning, något som regeringen inte verkar bry sig om över huvud taget.

Lagrådet anser att det är olämpligt att genomföra förslag om en ny medborgarskapslag utan övergångsregler och har därför avrått regeringen från en sådan ordning. Jag delar Lagrådets bedömning. Det är faktiskt anmärkningsvärt att regeringen inte tar till sig av denna kritik utan avfärdar övergångsregler och undergräver tilliten till systemet och våra demokratiska principer.

Människor måste kunna lita på de regler som gällde vid tidpunkten då man ansökte om medborgarskap. Nu ändras detta med tillbakaverkande kraft. Det här blir i praktiken retroaktivt. En samlad opposition har reserverat sig och anser att regeringen behöver införa övergångsbestämmelser. Varför inför ni inte övergångsbestämmelser? Varför struntar regeringen i dessa människor?

Anf. 47 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Sverige är ett fantastiskt land, och det är såklart oerhört glädjande att många vill bli en del av det svenska samhället och ha ett eget svenskt medborgarskap. Självklart är det glädjande, men vi har under

alldeles för lång tid delat ut svenska medborgarskap närmast kravlöst till personer som inte har kunnat ett enda ord svenska, inte har kunnat någonting om det svenska samhället och inte har kunnat försörja sig själva.

Det finns stora problem med den tidigare lagstiftningen. Men Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill behålla status quo och inte göra några förändringar. Vi gör detta för att vi har sett alla problem kopplade till denna alldeles för slappa lagstiftning.

Tony Haddou nämner rättssäkerheten. Det är klart att flera delar i det här lagförslaget syftar till att undvika att personer som utgör eller kan komma att utgöra ett säkerhetshot eller en säkerhetsrisk i Sverige eller som kan komma att begå brott eller har begått brott ska förvärva svenskt medborgarskap. Det tycker vi inte är lämpligt att de får. Därför vill vi att den nya lagstiftningen ska få fullt genomslag så snart det bara är möjligt. Det kommer att ske på Sveriges nationaldag.

Det här är ingen märklig idé ur en rent förvaltningsrättslig synpunkt. Det är helt naturligt att de vid tillfället för prövning gällande reglerna också är de som används när man prövar ansökningar om medborgarskap. Vi tycker att det är otroligt centralt att reglerna börjar gälla så snart som möjligt.

Vänsterpartiet är inte emot detta av något slags nobel rättssäkerhetsidé. Det handlar om att man i grund och botten tycker att det är ett dåligt förslag. Man vill ju behålla nuvarande regler som de är.

Frågan tillbaka till Vänsterpartiet är: Varför ska vi inte ställa högre krav på den som vill bli svensk medborgare? Varför ska man kunna bli svensk medborgare utan att kunna ett enda ord svenska, utan att kunna någonting om det svenska samhället och utan att ens ha en egen försörjning? Varför ska det vara på detta vis? Varför är det Vänsterpartiets svar på detta?

Anf. 48 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag måste bemöta att man återigen nämner det här med brott. Jag vill ändå säga att den nationella säkerheten redan är reglerad. Migrationsverket och Säkerhetspolisen har redan befogenheter att neka medborgarskap för personer som kanske skulle utgöra säkerhetsrisker eller är brottslingar och så vidare. Det är redan reglerat i dag.

Det här handlar ju om något helt annat, nämligen att regeringen vill neka tiotusentals människor som är inne i systemet medborgarskap. De har blivit lurade. De ansökte om medborgarskap under en period då vissa regler gällde. Men efter några år – även när handläggningstiderna är flera år – ändrar regeringen nu lagarna och inför helt andra krav, utan övergångsregler.

Vi har sett hur det går när den här regeringen lagstiftar utan övergångsregler. Människor hamnar i kläm. Människor blir lurade av nya system. Det är inte enligt våra principer, det vill säga rättsstatens principer i Sverige, att lagstifta på det sättet.

Det måste finnas seriösa regler när man stiftar nya lagar. Det har regeringen struntat helt och hållet i, och varje gång kommer det massiv kritik från era egna utredare men även från Lagrådet, som säger att man inte kan lagstifta så här eftersom det är emot rättsstatens principer. Nu gör ni det ännu en gång, så min fråga kvarstår: Varför inför ni inte övergångsbestämmelser?

Ni hindrar alla de här människorna som är inne i systemet, har väntat på medborgarskap i flera år och har ansökt under en tidsperiod då vissa regler gällde. Nu gäller inte de reglerna längre på grund av att regeringen känner för att lägga in andra krav och regler. Dessa människor blev alltså lurade när de ansökte om medborgarskap. Det är inte ett seriöst sätt att lagstifta. Regeringen borde lyssna på Lagrådet.

Anf. 49 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Vänsterpartiets Tony Haddou inte svarar på frågorna varför vi inte ska göra några förändringar över huvud taget och varför Vänsterpartiet säger nej till hela regeringens förslag, hela propositionen. Varför tycker Vänsterpartiet att nuvarande ordning är lämplig? Det handlar om människor som inte kan ett enda ord svenska, inte kan någonting om det svenska samhället, knappt har någon försörjning att luta sig mot och som har varit här relativt kort tid jämfört med övriga jämförbara länder. Varför ska den gruppen tilldelas svenskt medborgarskap på det sätt som gjorts tidigare och med alla problem kopplade till det? Detta svarar inte Vänsterpartiet på.

En central del i detta är naturligtvis nationell säkerhet. För oss moderater är det en viktig del i varför vi vill att reglerna ska få fullt genomslag så fort lagen träder i kraft på nationaldagen den 6 juni. Också Säpo, en inte alltför oväsentlig remissinstans, påpekar att det är viktigt att reglerna träder i kraft så snart det bara är möjligt, så att man har möjlighet att hitta dem som utgör en säkerhetsrisk för Sverige. Detta bortser Vänsterpartiet från helt och hållet ihop med övriga oppositionen. De tycker att övergångsbestämmelser är det viktigaste i detta, medan vi tycker att det viktiga är att få reglerna på plats.

Det Tony Haddou säger om att vi skulle ha lurat någon och kommer att avslå en massa ansökningar stämmer inte heller. Det är bara ett annat regelverk som ska följas för att någon ska få svenskt medborgarskap. Det är det finaste vi har, och det vill vi nu uppvärdera. Det ska vara sista steget i integrationsprocessen för att bli en del av det svenska samhället. Det bortser Vänsterpartiet helt från. Det respekterar Vänsterpartiet över huvud taget inte. I kombination med sin migrationspolitik vill man i och med detta gå tillbaka till krisläget som rådde när det var ett enormt flöde till Sverige. Dessutom vill man driva att det ska vara lätt att bli svensk medborgare. Det vill inte vi.

Anf. 50 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag börjar med en liten faktaupplysning för människor som lyssnar och som kanske inte har satt sig in i alla regler om medborgarskap. Det kan vara värt att påpeka att för att få medborgarskap i dag ska du ha levt ett skötsamt liv i Sverige. Det betyder till exempel att man kollar upp skulder hos Kronofogden, bland annat, och att det finns en väntetid om du har begått brott. De reglerna finns redan i dagsläget. Det är viktigt att ha med sig att du inte bara får ett medborgarskap, oavsett om du har begått brott eller inte. Det låter så i talarstolen. Så är det inte enligt de nuvarande reglerna. Jag tycker att det är jätteviktigt att säga.

Om vi inte utgår från fakta blir det väldigt svårt att ha en seriös debatt. Med tanke på att detta är första anförandet och vi redan börjar röra oss lite bort från den riktningen tycker jag att det kan vara värt att nämna att man

till exempel inte kan bli medborgare om man har ett fängelsestraff eller liknande. Böter man har blivit dömd till ska också vara betalda. Sedan gäller en viss väntetid. Det är viktigt att ha med sig, för självklart ska brottslingar inte ha frikort till att bli svenska medborgare. Inte ens Vänsterpartiet tycker nog det, även om det ibland verkar osäkert.

En av frågorna som vi faktiskt är överens på oppositionssidan gäller övergångsregler. Det finns ju väldigt många människor här som har sökt medborgarskap under vissa förutsättningar. Jag har pratat med massor av dem. De har gjort allting rätt. De har jobbat. De har sökt enligt alla regler. De har inte begått några brott. De har inte gjort någonting fel över huvud taget. Flera regeringar, också den tidigare alliansregeringen – alltså svenska staten – har sagt att de människorna får vara här i Sverige och bli fullvärdiga medlemmar i vår klubb, eller vad man ska kalla det. Men nu ändras det. Det ger en signal från den svenska staten om att man inte kan lita på oss, och det tror jag inte är en bra signal. Varför ska det inte finnas övergångsregler?

Anf. 51 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Det vi nu alltså gör i utskottets betänkande, som är en bekräftelse på regeringens proposition, är att kodifiera den ordning som finns och skärpa detta med att man ska ha ett hederligt och skötsamt levnadssätt för att kunna bli svensk medborgare. Det är en central del i att uppvärdera det svenska medborgarskapet. Det är fakta.

Det här handlar dessutom om att man har kunnat begå mord i Sverige och ändå bli svensk medborgare. Niels Paarup-Petersen påstår att det inte alls har varit så, men det har det.

Det är bara att titta på fallet med den 16-årige pojken, som jag nämnde i mitt anförande, som genom en anmälan enligt det regelverk som gällde då kunde bli svensk medborgare. Det var detta anmälningsförfarande vi ändrade på 2024, ett förfarande som vi nu fasar ut i så lång utsträckning det bara är möjligt. De allra flesta behöver i stället ansöka och få den prövning som är kopplad till ansökan.

Det här är viktiga distinktioner som Niels Paarup-Petersen inte tar upp här, utan han påstår lite slentrianmässigt att jag har stått i talarstolen och farit med osanning. Det har jag inte. Det var nämligen så att pojken kunde bli det, trots att han var misstänkt och senare dömdes för ett mycket grovt brott.

Det var den moderatledda regeringen – våra fyra samarbetspartier – som såg till att ändra på detta, med stort motstånd från Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Inte ens om detta har Niels Paarup-Petersen rätt när han säger att Vänsterpartiet inte tycker så. Jo, Vänsterpartiet tycker inte att vi gjorde rätt som ändrade anmälningsförfarandet. Men det gjorde vi ändå.

Nu ändrar vi också ansökningsförfarandet så att man ska ha kunskaper i svenska språket, kunskaper om det svenska samhället, en inkomst et cetera. Vi uppvärderar nu det svenska medborgarskapet på centrala områden för att det ska bli adekvat och rätt.

Mina frågor tillbaka blir: Varför tycker Centerpartiet inte att det är viktigt att vi får genomslag för detta så snart det är möjligt? Varför tycker Centerpartiet inte att det är viktigt att lyssna till exempelvis Säpo, som har bett om detta?

(Applåder)

Anf. 52 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Som jag sa anger dagens regler, som jag läste upp, att man redan i dag kollar för brott etcetera.

Jag ställde en fråga som jag inte fick svar på, men det får jag kanske i nästa runda. Det ska bli spännande! Den löd: Varför kan vi inte ha övergångsregler? Människor har ju gjort en ansökan med dessa förutsättningar.

Återigen är det självklart bra att folk kollar för brott. Vi hade säkert kunnat landa i att införa ett samhällsprov eller språkprov, om regeringssidan hade varit intresserad av att prata om det.

Att regeringen gång på gång ändrar förutsättningarna för människor är utmanande. Ett medborgarskap är ju en relation mellan en medborgare och en stat. Min uppfattning är att i relationen mellan å ena sidan medborgare och invånare och å andra sidan staten måste staten värva in aktörer som också beter sig ordentligt. Staten ska också vara någon man kan lita på. Den enskilda individen och den som ska bli medborgare ska självklart sköta sig och bete sig – eller vilka olika uttryck andra partier nu har för detta – men det ska också staten. Också staten ska vara en part att lita på.

När jag pratar med folk som har ett val och kan välja mellan olika stater i världen säger de att de inte känner sig välkomna längre. De ser att regeringen gång på gång sviker de utsikter de har ställt ut för människor som har kommit hit. Jag tror på riktigt att det skadar Sverige. De säger: Varför vill Sverige inte ha mig längre? Det här är inte något som jag bara hittar på, utan de som säger detta är människor som finns i den absoluta toppen av svenskt näringsliv.

De ser gång på gång att man hotar med att dra tillbaka alla permanenta uppehållstillstånd och ändrar förutsättningarna för människors framtida liv. Det görs bara så där utan att ta hänsyn till den verklighet som människor lever i.

Detta är orsaken till att jag igen frågar: Varför kan vi inte få övergångsregler för dem som redan har lämnat in en ansökan, vilket alla andra länder i Europa har?

Anf. 53 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Jag noterar återigen att jag inte får svar på frågan om varför man inte ska ta hänsyn till exempelvis Säpos inställning i frågan. Det är en viktig del för den nationella säkerheten i dessa fall för att vi ska ha möjlighet att gå igenom dem på ett djupare plan än vad vi kan med nuvarande lagstiftning.

Vi tycker att det är centralt att den här lagstiftningen blir implementerad till fullo så snart det är möjligt, det vill säga från och med att lagen träder i kraft den 6 juni, så att den får full effekt så snart den träder i kraft.

Ett svenskt medborgarskap som delas ut i dag är i praktiken nämligen oåterkalleligt. Oavsett vad vi får reda på senare är det mycket svårt att dra tillbaka ett svenskt medborgarskap. Det kommer att vara mycket svårt också i framtiden, och så ska det naturligtvis vara.

Det här är en samhällsgemenskapsfråga som är av oerhörd vikt i en rättsstat. Men eftersom det är det sista steget i integrationsprocessen, enligt vårt sätt att se det, och att det i praktiken är oåterkalleligt, speciellt i dag, vill vi att alla som blir svenska medborgare från och med nationaldagen ska ha prövats mot de högre krav som vi ställer i lagstiftningen.

Vi tycker att det är helt rimligt att man ska kunna svenska språket innan man blir svensk medborgare. Det är en debatt som vi har haft under lång tid i Sverige. Det är en debatt som dessutom innebär att man påstods fiska i grumliga vatten. Jag minns själv att Lars Leijonborg, som lyfte upp detta i valrörelsen för 25 år sedan, brunsmetades rätt rejält av bland annat Socialdemokraterna.

Det är viktigt att man kan det, att man är en del av det svenska samhället genom att kunna en del om det svenska samhället och att man har en egen försörjning. Det här är centrala delar i ett svenskt medborgarskap. Det handlar inte om att förbjuda människor att vara i Sverige eller om att ha uppehållsrätt i Sverige. Att bli svensk medborgare är det sista steget, och då tycker vi att det är rimligt att reglerna får full effekt så fort det går. (Applåder)

Anf. 54 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Över 100 000 människor påverkas av det beslut som vi fattar i dag. 100 000 människor står i kö och har väntat länge på ett svar. De har skickat in sina ansökningar till Migrationsverket, ibland för fyra år sedan. De har skött sig, och de har bidragit. De har gjort allt det där som Moderaterna säger att man ska göra och belönas för. Men handläggnings-tiderna är skandalöst långa. De har vuxit från 90 000 i balans till 100 000 bara under den senaste tiden.

Nu vill regeringen med mycket kort varsel införa en rad nya regler. För de människor som har väntat i fyra år kommer det här att få stora konsekvenser. Det är inte rätt och rimligt i en rättsstat att ändra reglerna i efterhand. Människor behöver kunna lita på att det som gäller när man ansöker också kommer att gälla när man får sitt beslut, särskilt om man har väntat i fyra års tid.

Våra partier tycker olika om exakt vilka regler som ska gälla för att få ett svenskt medborgarskap. Men den grundläggande principen i en rättsstat att man ska kunna lita på att lagar inte ändras i efterhand eller mitt under en process borde vi kunna enas om. Det har Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet gjort.

Moderaterna däremot går rakt emot experterna i Lagrådet och i sin egen utredning. Varför?

Anf. 55 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen säger: Våra partier tycker olika om vilka regler som ska gälla för att förvärva ett svenskt medlemskap. Det var kanske årets underdrift.

Miljöpartiet vill inte ha några förändringar alls. Miljöpartiet vill dessutom egentligen inte ta bort anmälningsförfarandet. Miljöpartiet vill inte att vi ska kunna stoppa den som är misstänkt för grovt brott eller har begått ett grovt brott fastän man är barn. Inte ens dem ska vi kunna stoppa från att bli svenska medborgare.

Det här är Miljöpartiets syn på det svenska medborgarskapet och den svenska migrationspolitiken. Vi får verkligen hoppas att Miljöpartiet inte får en majoritet tillsammans med de rödgröna efter höstens val, för då vet vi vad som väntar. Då blir det återigen kaos i migrationspolitiken, och det kommer återigen att bli kaos i den svenska medborgarskapslagstiftningen.

Annika Hirvonen har ett parti bakom sig. Man har nu också samlat hela oppositionen – S, V, C och MP – för att vara frank, som vill hålla dörren vidöppen för alla dem som redan har hunnit lämna in sin ansökan. Det tycker inte vi att man ska göra. Vi tycker att det är otroligt viktigt att se till att vi nu har skärpta regler.

Vi vill uppvärdera det svenska medborgarskapet med skärpta regler som gör att man måste kunna tala svenska, kunna en del om det svenska samhället och kunna försörja sig själv. Man måste dessutom ha varit här en längre tid.

Det är en relativt grundläggande förvaltningsrättslig princip att gällande regler ska följas vid prövningstillfället. Det är alltså inget nytt i svensk rätt; det är så det ser ut.

Att vi har många i kö som vill bli svenska medborgare är givetvis fantastiskt och ett kvitto på hur bra Sverige är. Men vi måste uppvärdera det svenska medborgarskapet. Det vill inte Miljöpartiet.

(Applåder)

Anf. 56 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! I stället för att svara på min raka fråga ägnade Viktor Wärnick större delen av sitt anförande åt att göra en felaktig beskrivning av Miljöpartiets politik och polarisera, vantolka och överdriva. I ett politiskt landskap där vi mer och mer dras isär i ett vi och dom och där det polariseras och förenklas är det inte ett ansvarsfullt sätt att agera som politiker i riksdagens talarstol. Låt oss förstå varandra, och låt oss intressera oss för vad vi faktiskt är överens och inte överens om. Låt oss inte demonisera och överdriva.

Man kan tycka olika om huruvida det ska ta fem eller åtta år av vistelse i Sverige för att bli svensk medborgare. Inget av det är kaos. I Tyskland gick man precis från åtta år till fem år medan vi i Sverige nu går från fem år till åtta år. Regeringen och vi tycker olika om vilket som är rätt och vilket man tror är bäst för att människor som kommer hit ska bli delaktiga och integreras.

Det här är inte vidöppet i dag. Det görs noggranna säkerhetsprövningar, och reglerna har skärpts för vilken typ av brottslighet som gör att man inte kan få bli svensk medborgare. Faktum är att Miljöpartiet precis som Moderaterna tycker att om man är misstänkt för ett grovt brott ska man inte automatiskt kunna få svenskt medborgarskap genom anmälan.

Men min fråga handlade faktiskt om varför regeringen inte hanterar detta ansvarsfullt genom övergångsbestämmelser för de 100 000 människor som har väntat olagligt länge på beslut.

Anf. 57 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Detta är ett känt retoriskt knep. När det bränner till i sakfrågan backar man tillbaka och säger: Låt oss ta ansvar för det politiska samtalsklimatet. Då vill man inte ta ansvar för sina egna förslag och idéer. Det är precis detta Annika Hirvonen ägnar sig åt nu.

Miljöpartiet vill ha övergångsbestämmelser medan vi tycker att detta ska få full effekt så snart som möjligt, bland annat för att vi tycker att nationell säkerhet är en central fråga för Sverige. Vi lyssnar också på vad Säpo säger om övergångsbestämmelsernas vara eller icke vara. Vi tycker

som sagt att det är viktigt att dessa regler får genomslag så snart som möjligt efter ikraftträdandet.

Det är inte så att de 100 000 som står i kö inte kan bli svenska medborgare. De ska helt enkelt bara möta de krav som finns i svensk medborgarskapslagstiftning, som vi nu uppvärderar. Den som kan svenska språket, har kunskaper om det svenska samhället, har egen försörjning, inte har begått brott, inte antas utgöra en säkerhetsrisk för Sverige och har befunnit sig här åtta år legalt ska kunna bli svensk medborgare. Det tycker vi är den ordning som ska råda.

Miljöpartiet tycker inte det. Utöver att ni säger att det ska vara övergångsbestämmelser säger ni nej till detta. Ni tar ingen hänsyn till den nationella säkerhetsfrågan, som bland annat Säpo tar upp. Ni struntar i den; det är fakta. I stället backar ni tillbaka och säger: Samtalet är viktigt; låt oss dämpa tonen.

Jag tycker att detta är en viktig konsumentupplysning till väljarna inför höstens val: Om Miljöpartiet och Vänsterpartiet får igenom sina krav att ingå i Magdalena Anderssons regering väntar kaos på migrationspolitikens område och i medborgarskapslagstiftningen.

(Applåder)

Anf. 58 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! För oss socialdemokrater är utgångspunkten att den som har flyttat till Sverige och är stadigvarande bosatt i vårt land också ska vilja bli svensk medborgare och fullt ut ingå i den svenska samhällsgemenskapen och därmed också dela de skyldigheter och rättigheter som ingår i att vara svensk medborgare.

Fru talman! Jag har många gånger reflekterat över min egen svenskhet. Som tornedaling är jag inte ensam om att känna mig mer svensk när jag är i Finland och mer finsk när jag är i Sverige. Är jag inte helsvensk? Är jag halv? Vad är jag? Många som invandrat till Sverige känner likadant. Du är tjejen från Irak när du är i Sverige, och tjejen från Sverige när du är i Irak. Det är en universell känsla som delas av många människor med rötter i olika länder och platser i världen. Det är lätt att inte känna sig som helt av något – eller kanske lite av allt.

Medborgarskapet är en viktig del i känslan av att tillhöra något, vara svensk, få Sveriges beskydd och få kalla Sverige sitt hem. Medborgarskapet är inte hela ens identitet, men det är en viktig del av ens identitet. Jag är svensk medborgare från födseln, och jag känner stolthet när jag reser runt i världen och håller mitt svenska pass i handen med vetskapen om att det är en av världens kraftfullaste resehandlingar – något som också vittnar om synen på Sverige som ett uppskattat land i världen.

Fru talman! Sedan några decennier tillbaka har frågan om svenskt medborgarskap utretts i flera omgångar av flera regeringar, ofta kopplat till migration, integration och statens syn på medborgarskapets betydelse. År 1997 gjordes en total översyn av 1950 års medborgarslagstiftning, vilket ledde till den lag som stiftades 2001 och som än i dag utgör grunden för vår lagstiftning. År 2013 kom den utredning som Gunnar Strömmer, numera justitieminister, var ansvarig för. Där fastslogs bland annat att det svenska medborgarskapet står för en samhörighet med Sverige och att medborgarskapsceremonier ska genomföras i varje kommun. År 2021 tillsatte den dåvarande socialdemokratiskt ledda regeringen en utredning om

språk- och samhällskrav. Syftet var att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Detta har tagits vidare av den här regeringen, bland annat i det förslag vi nu behandlar.

Fru talman! Det är inte kravlöst att bli svensk medborgare i dag, vilket det ibland ges sken av. Man ska kunna styrka sin identitet, ha permanent uppehållstillstånd eller liknande uppehållsstatus, ha bott i Sverige ett visst antal år, normalt fem år, och ha haft och förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt.

Fru talman! I propositionen *Skärpta krav på svenskt medborgarskap* görs bedömningen att det svenska medborgarskapet behöver värnas och respekteras bättre. Vi delar den bedömningen men håller inte med om alla delar i regeringens proposition.

Vi håller med om att som svensk medborgare och varaktigt bosatt i Sverige är det rimligt att man kan förstå och göra sig förstådd på en grundläggande nivå av det svenska språket och ha grundläggande kunskaper om det svenska samhället.

Har man tidigare begått brott bör det dröja längre tid innan man kan bli svensk medborgare, om man ens ska komma i fråga.

Vidare är det också rimligt att höja hemvisttiden från fem år till åtta år. Sedan hemvisttiden senast sågs över har inte minst det försämrade säkerhetsläget och komplexiteten i arbetet med att upptäcka potentiella säkerhetshot förändrat behovet av en skarpare lagstiftning och längre hemvisttid.

Detta gör att vi inte heller sticker ut bland våra nordiska grannländer, som har upp till nio år som minsta bosättningstid för att kunna få medborgarskap. Mot denna bakgrund är det rimligt att även de svenska reglerna skärps och harmoniseras med lagstiftningen i de övriga nordiska länderna.

Men, fru talman, vi har som sagt några invändningar. För det första: När det gäller att fasa ut anmälningsförfarandet, det vill säga det lite enklare sättet att ansöka om och prövas för medborgarskap, anser vi att det bör följas upp noggrant, särskilt med hänsyn till barnkonventionen – något som också förts fram av Barnombudsmannen.

För det andra: När det gäller försörjningskravet låter det som att det är något nytt, men sanningen är att det redan ställs krav på försörjning i och med att man behöver ha permanent uppehållstillstånd för att få svenskt medborgarskap. Vi har inget emot att detta förtydligas. Däremot har vi synpunkter på hur det är utformat. Vi vill, i linje med vad Arbetsförmedlingen anför, inkludera exempelvis arbetslöshetsersättning men även stöd för nyföretagande.

För det tredje: Svenska språket är en nyckel till integration och till att fullt ut kunna dela gemenskapen i det svenska samhällslivet. Det är rimligt att införa ett krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället, men när det gäller åldersgränsen är vi tveksamma till förslaget om 16 år och att det är en bra gräns för kunskapskraven. Precis som för inkomstkraven menar vi att det är mer rimligt att myndighetsåldern 18 år utgör gränsen för kunskapskraven.

Fru talman! Den fjärde invändningen handlar om att vi har fått väldigt många mejl med personliga berättelser om vägen till svenskt medborgarskap och framför allt hur länge man har väntat på att få sin sak prövad.

Lagrådet anser att det är olämpligt att införa den föreslagna regleringen utan övergångsbestämmelser och avråder från det. I linje med synpunkterna från Lagrådet ställer vi oss frågande till regeringens rätt enkla avfärdande av behovet av övergångsbestämmelser, när till och med regeringens egen utredare förordade sådana.

Ytterst handlar det om tilltro till rättsstaten och att den reglering som låg till grund för en ansökan eller ett överklagande av ett beslut inte undergrävs genom att man under handläggningstiden avsevärt förändrar reglerna till nackdel för den enskilde. Det är en viktig förvaltningsrättslig princip, fru talman. Jag yrkar därför bifall till reservation 2. Vi anser att det är angeläget att införa övergångsbestämmelser i enlighet med de förslag som lämnats av regeringens egen utredare.

Fru talman! Ikraftträdandet sker den 6 juni, på nationaldagen. Det är kort framförhållning av regeringens, förmodligen för att göra slagkraftig symbolik av det hela. Det börjar närma sig den 6 juni, den dag då de allra flesta kommuner inte bara anordnar nationaldagsfiranden utan också välkomnar nya medborgare vid dessa festligheter. Det är även den dag då vi uppmärksammar gamla kungar och lagar. För egen del tycker jag att lagarna är lite mer intressanta.

Den 6 juni 1809 skrev riksdagen under den regeringsform som lade grunden för det moderna Sverige. Den innebar mer makt till folket och mer demokrati efter en tid då kungamakten kunnat bestämma i princip allt själv.

Den regeringsform från 1974 som Sverige har i dag och som ersatte 1809 års regeringsform utfärdades också den 6 juni. I första kapitlet om statsskickets grunder finns såklart 1 §: ”All offentlig makt i Sverige utgår från folket.” Den kan vi i sömnen, förhoppningsvis. Men sedan följer bestämmelser om fri åsiktsbildning, allmän och lika rösträtt, respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet, allas rätt till arbete, bostad och utbildning, en god miljö för nuvarande och kommande generationer, allas likhet inför lagen, saklighet och opartiskhet, yttrandefrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet och religionsfrihet, rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola, forskningens frihet och allemansrätten.

Det är inte bara fina ord utan betydelse, utan det är ord som formar vårt Sverige. Det är de värderingar som präglar vårt land och som gör att vi som bor och lever här tillhör de 7 procent människor i världen som får leva i fullvärdiga demokratier. Det är sorgligt nog få förunnat.

Färska mätningar av demokratins utveckling visar att det går åt fel håll. Tillbakagången för demokratin fortsätter, och auktoritära krafter växer. Över 120 miljoner människor är på flykt från sina hem. Det ska vi påminna oss om den 6 juni, samtidigt som vi också ska glädjas åt alla som får sitt medborgarskap bekräftat och välkomnat och som en gång för alla får kalla Sverige sitt, vårt hem.

(Applåder)

Anf. 59 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Ida Karkiainen talade väldigt vackert om medborgarskapets betydelse och också om grunderna för vårt statsskick i regeringsformen. I regeringsformen 1 kap. 2 § femte stycket står också att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet

i samhället. Medborgarskapet är ett krav för att fullt ut uppnå delaktighet i demokratin och få rätt att rösta i riksdagsvalet och rätt att delta och ställa upp som kandidat.

För att kunna se till att alla som lever här och vars framtid avgörs av lagarna här i riksdagen ska uppnå jämlikhet och delaktighet kan man inte, menar vi i Miljöpartiet, ställa upp krav på till exempel förmåga att försörja sig eller förmåga att klara av olika typer av prov. Det finns visserligen några undantag i regeringens förslag, men vi tycker att de är vagt formulerade och otillräckliga.

Socialdemokraterna kräver att fler typer av försörjning ska kunna räknas in vid bedömningen av om någon ska få rätt att rösta, bli svensk medborgare och kunna delta fullt ut i demokratin. Hur ser Socialdemokraterna på rätten för människor som inte kan uppnå förmåga att försörja sig och som kanske inte ens klarar av att ta sig till en provsituation eller lyckas på ett test? Ska de också ha rätten att bli fullt ut delaktiga och jämlika när de lever sina liv och har sin framtid i Sverige?

Anf. 60 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Fru talman! Tack, Annika Hirvonen, för frågan!

Det är verkligen en viktig aspekt. Det är därför det i regeringens proposition bland annat beskrivs hur viktigt det är att kunna göra undantag för människor som har exempelvis en funktionsnedsättning och att göra bedömningar utifrån varje persons enskilda situation. Det är mycket viktigt.

Det är klart att vi inte kan lagstifta för situationer som rör varenda individ fullt ut och träffa rätt, utan det behövs undantagsbestämmelser. Detta finns formulerat i regeringens proposition, vilket vi är mycket glada för och välkomnar.

Anf. 61 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det finns en grupp som har särskilt svårt att bli medborgare, både med de nuvarande reglerna och med de kommande, nämligen de ensamkommande ungdomar som Migrationsverket ändrat födelsedatum för. För deras situation finns i dag ingen bedömning eller lösning när det gäller hur länge man ska ha levt i Sverige för att kunna bli svensk medborgare, om man när man kom till Sverige fick en annan ålder och en annan födelsedag av Migrationsverket därför att man inte blev trodd när man berättade när man var född.

Dessa personer uppnår aldrig styrkt identitet och inte ens sannolik identitet, så som bedömningen ser ut i dag. Är Socialdemokraterna beredda att vidta åtgärder om det krävs lagstiftning för att säkerställa att också den gruppen ungdomar, som kanske kommer att leva i Sverige inte bara i några få decennier utan i 70–80 år, inom en rimlig framtid någon gång också ska kunna bli fullt ut delaktiga och jämlika?

Anf. 62 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Fru talman! Tack, Annika Hirvonen, för följdfrågan!

Jag har också blivit uppvaktad om precis detta problem och har uppmärksamats på hur det kan ställa till det för de här människorna. Det är såklart en grupp som man behöver titta på. Man behöver se om myndigheterna kan göra något för dem, i och med att det är myndighetsbeslut som ligger till grund för bedömningen.

Det är klart – det säger vi också – att det är viktigt att människor som ska bo varaktigt i Sverige och leva här resten av sitt liv också har möjlighet att bli svenska medborgare.

Prot. 2025/26:113
29 april

Anf. 63 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Den svenska medborgarskapslagstiftningen har under hela min livstid varit fullständigt absurd. I Sverige har man fram till nu kunnat bli medborgare utan att kunna ett enda ord svenska, utan att ha jobbat och tjänat en ärlig krona i hela sitt liv här, utan att ha grundläggande förståelse för vad Sverige är och hur landet fungerar och dessutom utan att ha behövt bo här någon längre tid.

Det enda land jag har kunnat hitta som kommer i närheten av det svenska tillståndet är Irland. Irland saknar ett språktest. Det beror på att de uppfattar sitt vardagliga språk engelska som ett arv från utländsk ockupation, så de vill inte ha ett test i det språket. Det är en speciell situation. Alla andra jämförbara länder har den här typen av reglering, och detta av väldigt enkelt begripliga skäl.

Varför har inte Sverige detta? Ja, om man går tillbaka och tittar på de utredningar som har kikat på de här frågorna tidigare hittar man samma gamla trötta talepunkter som alltid lyfts fram så fort någon ens funderar på att ställa minsta krav på utlänningar i Sverige. Det är också precis samma trötta talepunkter som förs fram av bland annat Miljöpartiet och Vänsterpartiet här i dag.

Det handlar om att krav på exempelvis språkkunskaper skulle kunna vara orättvisa eftersom olika människor lär sig språk olika enkelt. Det handlar om praktiska svårigheter, som om vi inte hade en uppsjö av teoretiska kunskapsprov för allt möjligt redan i dag. Men framför allt handlar det om den berömda integrationen, som påstås skadas om man ställer krav på att den som vill bli medborgare i Sverige också ska förstå landet som personen bor i.

Det här perspektivet blir jättetydligt för den som tittar i 1997 års medborgarskapskommittés betänkande. Det har en rubrik som heter ”Medborgarskapet och integrationsprocessen”. Det är ingen vacker läsning, sett med dagens ögon.

Men frågan som ingen velat ställa sig, av någon märklig anledning, är denna: Stämmer verkligen det här? Är det här verkligen sant? Har de otroligt generösa medborgarskapsregler som vi tillämpar i Sverige verkligen gjort att integrationen fungerar bättre här jämfört med i andra länder? Knappt! Det finns nog ingen, inte ens bland de mest inbitna vänsterpartisterna, som skulle argumentera åt det hållet.

Tittar man på objektiva kriterier, till exempel skillnader i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda, vilket man brukar titta på när man mäter integration, ser man att Sverige ligger i EU:s bottenskikt. Tittar man på skillnader i skolresultat mellan inrikes och utrikes födda elever enligt det berömda Pisatestet, som jag vet att vi pratar om ibland, ser man också att Sverige traditionellt ligger i botten. Tittar man på andra faktorer där det kanske är lite svårare att göra direkta jämförelser mellan olika länder, till exempel utsatta områden, kriminalitet och socialt utanförskap, blir bilden inte direkt bättre.

*Skärpta krav för
svenskt medborgarskap*

Fru talman! De unikt generösa mottagningsvillkor som vi har i Sverige, inklusive medborgarskapslagstiftningen, är kärnsaken till att integrationen har varit ett fullständigt haveri i det här landet. Det är inte svårt att förstå varför: För en person som har svårt att konkurrera på arbetsmarknaden och som har liten eller ingen utbildningsbakgrund blir bidrag som livsstil och självvald segregation ett extra attraktivt alternativ om man ändå får precis allt man vill ha och behöver, inklusive medborgarskap, utan att själv behöva anstränga sig.

Alla som själva har gått igenom den här processen förstår det. Jag tror att jag är den enda i kammaren i den här debatten som faktiskt har flyttat till en helt annan världsdel i vuxen ålder, och jag vet vad jag pratar om. De förstår det. Alla förstår det. De regler som vi har i dag har dödat alla drivkrafter för invandrare att faktiskt lyckas i Sverige, och det är svårt att inte misstänka att det var just det som var syftet från första början.

Fru talman! Vad gör vi då? Jo, Sverigedemokraternas roll i svensk politik kan sammanfattas med att vi levererar det som andra pratar om. Frågan om medborgarskap har ju utretts och övervägts av alla partier som deltar i den här debatten, utom Vänsterpartiet, men det är ingen som har gjort slag i saken förrän den här mandatperioden. Vad beror det på? Jo, det är helt uppenbart: Det är vi som utgör skillnaden.

Hur kommer då den nya medborgarskapslagen att se ut?

Ja, först och främst kommer hemvistkravet att förlängas. Det blir i normalfallet åtta år som man ska bo i Sverige men tio år för personer som inte kan styrka sin identitet, sju år för vissa specifika grupper och också en kortare tid för barn.

Den här förlängningen har efterfrågats av bland annat Säkerhetspolisen därför att säkerhetshot, som vi tyvärr har ganska gott om i Sverige, är något som kanske inte visar sig på en gång utan först efter ett tag. Då är det fullständigt rimligt att man måste bo i Sverige en viss tid innan man kan bli medborgare, med tanke på att medborgarskapet inte heller kan tas tillbaka – i alla fall inte enligt dagens regler.

För det andra införs ett krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att försäkra sig om att den som ansöker om medborgarskap också faktiskt vill bli medborgare. Jag skulle säga att det är helt rimligt att anta att en person som verkligen vill det är tillräckligt intresserad av Sverige för att kunna klara de här testerna ganska galant. Jag personligen har faktiskt klarat ett försöksprov på det japanska medborgarskapstestet, så det är inte så svårt. Jag bor inte ens i det landet. Jag tycker inte att vi sätter upp några överdrivet höga trösklar här för den som faktiskt vill bli medborgare.

För det tredje införs ett självförsörjningskrav i två delar. Den ena är en bidragskarens så att den som lever på försörjningsstöd inte kan ansöka om medborgarskap på tre år. Det är alltså tillbakablickande. Den andra är ett inkomstkrav på tre inkomstbasbelopp, vilket är framåtblickande. Det här är nödvändigt därför att en person som inte vill göra rätt för sig, som väljer att leva på bidrag, naturligtvis inte heller ska få bli medborgare i Sverige. Det ser jag som en fullständig självklarhet.

Vi skärper dessutom kravet på hederlig vandel. Det gäller framför allt i delen som handlar om tidigare kriminell belastning. Redan i dag gäller att den som begår brott inte kan bli medborgare på viss tid. Det kallas karens. Om en person till exempel döms till fängelse i en månad för mindre allvarlig brottslighet gäller karensen i 4 år. Det här ökas nu till 7 år. Vid

lite mer allvarlig brottslighet, till exempel om man döms till fängelse i 6 år, kommer karensen att gälla i 17 år efter verkställt straff, alltså 23 år allt som allt i stället för 16 år som i dag. Det är alltså en ganska rejäl skärpning.

Man ska komma ihåg att det här i kombination med de nya reglerna om utvisning på grund av brott, som vi kommer att prata om här lite längre fram, troligen kommer att göra att vi inte kommer att ha några fler kriminella utlänningar som blir medborgare i Sverige. Det är ett problem som vi nu kan lägga bakom oss, och det känns otroligt bra.

Vi kommer också att fasa ut anmälningförfarandet. Anmälningförfarandet är alltså ett förenklat förfarande som ger en sorts presumtion eller rätt till medborgarskap utan någon egentlig materiell prövning. Det är i dag tillgängligt fram tills man är 21 år gammal, på vissa villkor.

Det här är alltså den regel som tidigare, fram till oktober 2025, tillät misstänkta eller till och med dömda mördare att anmäla sig till ett medborgarskap, vilket har varit ett känt problem i Sverige under många år. Men tidigare regeringar, ledda av Vänsterpartiet – och de andra om vi ska vara ärliga – har struntat fullständigt i det.

Det här kryphålet fasade vi ut förra året, och nu avvecklar vi hela det här förenklade anmälningförfarandet.

Sammanfattningsvis skulle jag säga att reglerna är väl avvägda. De är inte för tuffa, men de är inte heller för generösa. I och med det här gör vi Sverige till ett normalt och genomsnittligt land sett till vårt närområde. Vi gör Sverige bra igen.

Sist men inte minst, fru talman, har vi övergångsbestämmelser. Det handlar om vem som kommer att träffas av den nya lagen.

Här har vi något så unikt som en gemensam reservation från oppositionen. Det har vi inte haft så jättemånga av på utlänningsrättens område. Jag kommer inte ihåg att vi har haft någon, faktiskt. Det är ju trevligt att de kan prata ihop sig.

Vad det handlar om är lite förenklat att personer som har ansökt om medborgarskap innan de nya reglerna träder i kraft ska prövas enligt de gamla reglerna. Detta skapar en ganska absurd situation, för vi har sett att antalet ansökningar om medborgarskap har ökat väldigt kraftigt sedan debatten om det här har blivit mer uppmärksammas i det offentliga.

Det är ganska uppenbart att människor känner att det finns en möjlighet att slinka igenom utan att göra rätt för sig bara genom att tidigt skicka in en ansökan. Det är naturligtvis väldigt viktigt att det här genomförs enligt den förvaltningsrättsliga huvudregeln, alltså enligt gällande rätt på beslutsdagen.

I reservationen från oppositionen, alltså reservation 2 om behovet av övergångsbestämmelser, skriver de: Beroende av övergångsbestämmelser handlar det i detta fall om hänsynstagande till enskildas tilltro till rättsordningens robusthet och den sökandes berättigade förväntan att den reglering som låg till grund för ansökan eller för överklagan av ett beslut inte undergrävs genom att regleringen under handläggningstiden avsevärt ändras till nackdel för den enskilde.

Vi kan börja med argumentet om rättsordningens robusthet. Jag måste återigen bara understryka att det alltså är den förvaltningsrättsliga huvudregeln i Sverige att beslut fattas enligt gällande rätt den dag då beslutet expedieras. Om någon annan ordning hade varit det normala eller huvudregel hade det varit vår sida som behövde övergångsbestämmelser.

Oppositionen verkar inte riktigt förstå det här, men anledningen till att oppositionen behöver övergångsbestämmelser – alltså speciella regler för att få det som de vill ha – är just att det de vill ha inte är det normala och inte den vanliga huvudregeln.

Det andra argumentet, om den sökandes berättigade förväntningar, tycker jag är lite mer intressant. Den nuvarande ordningen är som sagt fullständigt absurd. Den är världsunik generös. Den är vansinnig ur ett integrationsperspektiv, och den är en reell säkerhetsrisk.

Om du bor i ett annat land som har allmänna val och det landet tillämpar fullständigt absurda regler, så som Sverige gör i dag, kan du då hävda att du har en berättigad förväntan att de reglerna inte ska förändras? Svaret är nej!

Kan man enligt något slags allmänna principer säga att man har en berättigad förväntan att bli medborgare i något land över huvud taget utan att kunna det landets språk? Svaret är nej, självklart inte!

De regler som vi har i dag är helt galna. Det finns ingen som helst anledning att ha en berättigad förväntan på att de ska bestå. När man lyssnar på debatten här i dag låter det dessutom väldigt mycket som att de här reglerna skulle ha kommit som en blixtnad från klar himmel och att personer som redan har ansökt helt plötsligt vaknar en morgon och upptäcker att ojdå, nu kommer reglerna att förändras. Så är det naturligtvis inte.

Att det här ska genomföras står i Tidöavtalet, som har varit omdebatterat och är offentligt. Ingen kan säga att man inte kunde se det här komma.

Med det sagt ger vi naturligtvis människor en ärlig chans. Det finns möjligheter att pausa handläggning, och det finns möjligheter att anmäla sig till exempelvis testet Swedex, som man kan använda för att styrka att man kan prata svenska. Det finns tillgängligt redan i dag, och man kan gå in och anmäla sig direkt, om man vill.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Nima Gholam Ali Pour (SD).

Anf. 64 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för tipset om språktest. Man kanske ska anmäla sig – du får skicka länken senare!

Det kanske svenskaste som finns av det jag har upplevt i det här landet är nog tillit. Om det är något område där Sverige verkligen står ut på internationell nivå är det inte till exempel rätten till yttrandefrihet, för det har många länder. Det är lite kallare här än i andra länder, men många andra länder har också kyla – men vi har tillit. Det är nog verkligen det absolut mest svenska som finns.

Vi såg till exempel under pandemin vilket otroligt värde detta hade. Vi behövde inte ha alla de vansinniga regler som många länder i Europa hade, som att man inte fick gå omkring och att man behövde coronapass etcetera – och om jag uppfattade det korrekt tror jag att Sverigedemokraterna också uppskattade detta. Vi slapp sådant, för vi kunde bara be medborgarna om att ”hej, snälla bete er”.

Detta är vad den svenska tilliten gör i ett samhälle. Den gör att den människa som jobbar för staten vågar räcka upp handen och säga: "Hej, just nu gör staten någonting som inte är så bra." Det gör att jag vågar parkera min cykel när jag går ute på gator och torg utan att den blir stulen. Jag vågar kanske inte göra det i Stockholm och Malmö, men om jag tappar min plånbok någonstans eller om jag tappar min mobiltelefon på tåget vet jag att den kommer att komma tillbaka till mig.

Det är inte så många länder som har det här – denna basala tillit. Man underminerar det svenskaste av allt när man då från statens sida gång på gång går in och totalt underminerar förutsättningarna för människor som har kommit hit och ska lära sig vad Sverige är genom att säga: "Ni kan inte lita på staten längre."

Det är därför vi vill ha övergångsregler. Det är för att vi i alla fall från Centerpartiets sida vill att staten ska vara någonting man kan lita på, precis som den enskilda medborgaren. Det är därför jag undrar varför man vill underminera den här tilliten. Det är det som är grundfrågan.

Anf. 65 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att Niels Paarup-Petersen måste uppdatera sig lite grann, för om han tappar sin plånbok här i Stockholm någonstans i närheten av där vi är just nu kommer han absolut inte att få tillbaka den; det finns inte en chans.

Den svenska tilliten har urholkats rejält under de senaste decennierna. Jag misstänker att ledamoten aldrig själv har funderat på hur det blev så här, men det kanske är dags att ta en funderare på vad som kan ha orsakat detta.

Centerpartiet var med och orsakade en fullständig katastrof på migrationsområdet. Det är ett parti som ideologiskt sett inte har några problem med att fylla på Sverige med tiotals miljoner asylsökande. En tidigare partiledare svarade i en intervju att 40 miljoner personer inte skulle vara en orimlig siffra att fylla på Sverige med. Centerpartiet är fullständigt gränsöst vad gäller invandringsfrågan.

Vad har då det med detta att göra? Jo, det är nämligen så att Centerpartiets inställning – tillsammans med ett antal andra partiers – orsakade en chockvåg av migranter för ungefär tio år sedan. Detta ledde till en fullständigt orimlig situation, och den orimliga situationen har nu skjutit över från utlänningsrätten till medborgarskapsreglerna. Det här gör att det finns en enorm mängd människor, uppåt 100 000 personer, som väntar på att få svenskt medborgarskap.

Det finns en berättigad oro från min sida som säger att de inte borde få medborgarskap eftersom de inte kan prata svenska och aldrig har jobbat. De har knappt någon anknytning hit, och vi vet i många fall knappt vilka personerna är. Vi har ett särskilt myndighetsuppdrag, och när vi har börjat gräva i det här har vi upptäckt att det finns en massa personer som i sina medborgarskapshandlingar, alltså i sin ansökan, far med osanning.

Det är därför de här reglerna måste genomföras utan övergångsbestämmelser. Ärendevolymen är nämligen enorm, och det finns massor av människor där som inte borde bli medborgare.

Titta dig själv i spegeln, Niels – det här är ert fel.

Anf. 66 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Vad skönt att alltid kunna skylla ifrån sig på andra partier – najs ändå!

I anförandet pratade Aspling om en blixtnatt från en klar himmel, och det är ju sant att detta var med i Tidöavtalet, men de som ansökte innan Tidösamarbetet startade står fortfarande i kö – så nej, medborgarskapsutredningar är inte en blixtnatt från en klar himmel. Det är som ett evigt regn i bergen. Det bara fortsätter, och folk står i kö i flera år. Så är verkligheten redan i dag.

Ja, det är en utmaning att det har kommit hit så många. Det är vi överens om. Både vi och ni, Socialdemokraterna och de flesta andra partier var med och skärpte reglerna redan 2016 just för att det inte gick. Jag som kommer från Malmö vet utmärkt hur det såg ut vid gränsen både före och efter åtstramningarna, kan jag säga.

Inget annat land i Europa har ändrat sina medborgarskapsregler utan att ha övergångsregler. Hur kommer det sig att borgerliga, nationalistiska, socialistiska och liberala – vad det än kan vara – partier i hela Europa har förmågan att göra övergångsregler, men just när det gäller Sverigedemokraterna med deras bakgrund – om vi nu ska prata om gamla historier om partier etcetera – kan de inte göra övergångsregler. Det är ju ändå anmärkningsvärt.

Om vi ska prata om vad som urholkar tilliten är det ju Sverigedemokraterna som gör det. Jag kan säga att jag har tappat min plånbok i invandrarkiosker i Malmö och blivit uppringd – om vi nu ska ta den diskussionen, för vi vet ju vad du menar när du pratar om ”vad det kan vara”.

Det är ju så verkligheten är! Jag har fått hjälp av invandrare med att få ut min bil när den blivit inlåst på ställen i Malmö. Jag träffar invandrare varenda dag som gör rätt för sig.

Ledamoten säger att man har underminerat tilliten, men vi vet från undersökningar i svenska skolklasser om tillit – ni vill ju gärna ha åsiktsregistrering etcetera – att de som har kommit hit som invandrare har lika hög tillit. De är lite mer strävsamma än svenskarna, visar det sig i de här undersökningarna, men tilliten är lika hög. Prata med Sanandaji, som har gjort undersökningarna! Det har varit föreläsningar och seminarier om detta här i riksdagen.

Snälla! Inkludera inte varje enskild individ som söker i en kollektiv bestraffning därför att några gör fel. Se i stället till att alla bedöms utifrån sina egna meriter.

(Applåder)

Anf. 67 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Det var spännande att höra om Niels Paarup-Petersens vardag. Det handlade om hans bilar och plånböcker och att han träffar personer från andra länder. Fascinerande! Jag uppfattade inte att det fanns någon fråga i inlägget, utan det var mer en lång berättelse om att Niels Paarup-Petersen har träffat invandrare som är snälla. Fantastiskt!

Det här sammanfattar väldigt väl Centerpartiets syn på de här frågorna. Det finns ingen djupare analys än: ”Jag träffade en gång en kille som kom från ett annat land. Han var trevlig, så vi kan släppa in 40 miljoner personer från den delen av världen – inga problem alls!” Det här är inte ett seriöst

sätt att argumentera, och det är inte ett seriöst sätt att resonera. Det är därför Centerpartiet alltid landar fel i de här frågorna.

Vi kommer att genomföra det här så som det ser ut, utan övergångsbestämmelser, därför att det är det Sverige måste göra för att ha en chans att lösa den kris som Niels Paarup-Petersens parti har försatt Sverige i.

Prot. 2025/26:113
29 april

*Skärpta krav för
svenskt medborgarskap*

Anf. 68 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Den som lever i Sverige – som arbetar, studerar, bildar familj och bygger sin framtid här – ska ha en rimlig utsikt att bli svensk medborgare. Det är en viktig del av människors möjlighet att fullt ut bli en del av det svenska samhället.

Regeringens förslag som vi debatterar i dag går i motsatt riktning och syftar snarare till att förhindra och försvåra för människor som har kommit till Sverige att få svenskt medborgarskap. Tidöpartiernas ambition är att göra det avsevärt svårare att bli svensk medborgare jämfört med i dag. Sammantaget har hela deras politiska projekt handlat om att hålla människor utanför; det har de tydligt visat under mandatperioden.

Fru talman! Ett svenskt medborgarskap bidrar positivt till individens integrationsprocess. Medborgarskapslagstiftningen bör därför främja och inte försvåra integrationen. Regeringens förslag bygger på en politik som gör vägen till svenskt medborgarskap längre, osäkrare och mer ojämlig. De förändringar som föreslås riskerar också att förstärka ojämlikhet och utanförskap i stället för att minska det.

Redan utsatta grupper i samhället riskerar att drabbas särskilt hårt. Detta kommer att slå hårdast mot personer som upplever strukturella hinder som individen inte kan påverka, det vill säga hinder som är bortom ens kontroll. Det kommer också att slå hårdast mot barn, statslösa personer, analfabeter, personer som står längre från arbetsmarknaden, personer som har en otryggare och osäkrare ekonomi samt personer från länder med bristfällig folkbokföring.

Hårdare krav för medborgarskap ökar inte incitamenten för integration, utan det bidrar snarare till utanförskap om en växande grupp människor under lång tid befinner sig i landet utanför medborgarskapets grundläggande rättigheter.

Man ska också se det faktum att regeringen gör det mycket svårare att bli svensk medborgare mot bakgrund av att samma regering vill ta bort permanenta uppehållstillstånd. Ett permanent uppehållstillstånd är ett löfte om att man får stanna, att man är trygg och att man får bygga sitt liv och sin framtid här. Parallellt med att regeringen försvårar för människor att bli medborgare vill den alltså ta bort även permanenta uppehållstillstånd. För grupper som äldre eller sjuka och för dem som står långt från arbetsmarknaden är det inte lika lätt att leva upp till tester och krav.

Därutöver är regeringens förslag i många delar tveksamt ur ett rättssäkerhetsperspektiv, och det kan ifrågasättas om det i vissa delar är förenligt med barnkonventionen och principen om barnets bästa. En utmönstring av anmälningsförfarandet riskerar att förstärka utanförskapet och skapa ytterligare hinder för integrationen. Vidare vill regeringen förlänga hemvistkravet från fem till åtta år, vilket försämrar integrationen, riskerar att öka utanförskapet och minskar deltagandet i den demokratiska processen.

Alla eventuella förslag om skärpta villkor för att erhålla medborgarskap behöver vara välgrundade då medborgarskapet är av stor betydelse för enskilda och deras integration i Sverige. Här levererar inte regeringen. Förutsättningarna för att erhålla medborgarskap behöver utformas på ett rättssäkert sätt som förhindrar godtyckliga beslut.

Kravet om skötsamt och hederligt levnadssätt är vagt formulerat och kan öppna upp för godtycke gällande hur medborgarskap uppnås. Särskilt allvarligt är det att även barn som har fyllt 15 år ska omfattas. Regeringen frångår här helt barnkonventionens krav på att barn har särskilda rättigheter och ska behandlas som barn i bedömningarna.

Regeringen föreslår även att det ska införas ett försörjningskrav. Ett försörjningskrav av det slag som regeringen vill ha kommer att slå särskilt hårt mot personer som har svårt att etablera sig på den öppna arbetsmarknaden och medför därför en risk för utestängningseffekter. Det här sker alltså när vi har en regering som har skapat ännu fler arbetslösa och som inte har vidtagit några arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Vi anser inte heller att ett krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället är rimligt. Jag menar: Utbildningsministern, tillika partiledaren för Liberalerna, kunde ju inte ens räkna upp Sveriges grundlagar. Lagstiftare bommar prov som de kräver att andra ska klara. Det blir ojämlikt och skapar ytterligare utestängningseffekter. Jag tycker att man ska fundera lite kring det.

Fru talman! Eftersom man inte bryr sig särskilt mycket om väletablerade principer för rättssäkerhet drabbar förslaget över tiotusentals – uppe mot hundratusen – människor, som nekas medborgarskap. Regeringen och SD vill införa den här lagen utan övergångsbestämmelser. Lagrådet anser att det är olämpligt att genomföra förslagen utan övergångsregler och har därför avrått regeringen från att göra detta.

Jag delar Lagrådets bedömning. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte tar till sig av denna kritik utan avfärdar behovet av sådana regler utan att ha gjort någon analys. Att hundratusen drabbas får stora konsekvenser. En ordning utan övergångsregler undergräver tilliten till systemet. En sådan ordning riskerar även att förlänga de redan oacceptabelt långa handläggningstiderna för medborgarskap.

Att införa en ny lag med skärpta krav är en sak, men att avfärda Lagrådets eller utredarens förslag om övergångsregler drabbar människor som redan har anpassat sig efter nuvarande regler. Detta handlar om rättssäkerhet, rättvisa och förutsägbarhet i svensk lagstiftning, vilket regeringen har gjort väldigt tydligt – inte minst i replikskiften här – att man inte bryr sig särskilt mycket om. Man avfärdar detta, och det undergräver tilliten till våra system och demokratiska principer.

Människor måste kunna lita på att de regler som gäller vid tidpunkten för deras ansökan inte ändras med tillbakaverkande kraft. Det här blir ju på ett sätt retroaktiv lagstiftning – det är den effekt det får – och det drabbar hundratusen människor. Under just den punkten har en samlad opposition reserverat sig, då vi anser att regeringen behöver införa övergångsbestämmelser.

Med det sagt, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 69 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Att Vänsterpartiet än en gång säger nej till de förslag till förändringar vi gör på utlänningsrättens område, i det här fallet medborgarskapslagstiftningen, är inte särskilt förvånande. Men jag skulle ändå vilja ställa samma fråga till Tony Haddou som jag försökte få svar på i vårt tidigare replikskifte men som han inte svarade på då.

Frågan är: Varför tycker Vänsterpartiet att det är rimligt att man ska kunna bli svensk medborgare utan att kunna ett enda ord svenska, utan att kunna någonting om det svenska samhället och utan att egentligen kunna försörja sig själv? Varför ska man kunna bli svensk medborgare utan att kunna dessa grundläggande saker? I övriga västvärlden är det helt normalt att man ställer krav på att människor kan detta för att de ska få bli medborgare av en nation.

Anf. 70 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag kom direkt att tänka på det vi tidigare hört från exempelvis Ludvig Aspling, som ju representerar Sverigedemokraterna, som är ett av Moderaternas samarbetspartier, om att människor väljer att leva på bidrag. Detta har vi hört även från moderater och andra, och det säger väldigt mycket om den här regeringens människosyn.

Vi delar inte den synen. Vi anser att medborgarskap bidrar positivt till människors integrationsprocess. Vi vill gärna välkomna människor och ser det bästa i dem.

Förutom att man ägnar sig åt kollektiv bestraffning vill den här regeringen dela upp människor i ett A-lag och ett B-lag. Vissa människor kommer att ha väldigt svårt att få medborgarskap, och andra kommer att ha lättare att få det.

Vi motsätter oss den ojämlikheten. Vi tycker att alla ska få en rimlig och ärlig chans att bli medborgare i Sverige. Vi köper inte de hinder som regeringen sätter upp. De förstärker ojämlikheten och försvårar integrationsprocessen.

Om vi ska vara helt ärliga tror jag att många människor inte känner sig särskilt välkomnade av den här regeringen. Under fyra år har man använt sig av en väldigt rasistisk retorik, ägnat sig åt syndabockspolitik och pekat på invandrare som ett problem.

Vi delar inte den synen. Vi ser det goda i människor och pratar gott om dem. Vi vill välkomna dem och ser integrationsprocessen som en del av medborgarskapet. Det gör inte den här regeringen.

Anf. 71 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Jag blir beklämd över Tony Haddous retorik. Han påstår att regeringens politik och retorik är rasistisk. Så här gör Vänsterpartiet i alla inlägg när det kommer till kritan – då hävdar man att meningsmotståndarna är rasister. Jag tycker att det är vämjeligt av Vänsterpartiet att agera på det sättet.

Den fråga jag ställde till Tony Haddou och Vänsterpartiet var: Varför ska man kunna bli svensk medborgare utan att kunna ett enda ord svenska och utan att kunna någonting om vårt samhälle? Tony Haddou svarade inte på detta. Han gjorde det hela till något slags klasskampdebatt om att alla inte kan bli svenska medborgare om vi ställer krav på att man ska kunna försörja sig själv.

Vi tycker att det är rimligt att man försörjer sig själv innan man blir svensk medborgare. Vi tycker att det är rimligt att ställa krav på ett skötsamt leverne. Vi tycker att det är rimligt att man kan det svenska språket och att man kan något om det svenska samhället innan man blir svensk medborgare.

Tony Haddou ville inte svara på varför Vänsterpartiet tycker att det är rimligt att man inte ska behöva kunna något av detta eller på varför den svenska staten ska fortsätta att närmast kravlöst dela ut medborgarskap till människor som inte har integrerats i det svenska samhället.

Vår idé är att det svenska medborgarskapet är det finaste som den svenska staten kan dela ut till en människa och att det är slutet på en lyckad integrationsprocess. Man har då ansträngt sig och visat att man vill bli en del av det svenska samhället. Det ska löna sig att anstränga sig, men brott ska också straffa sig. Det är därför vi tycker att det är väldigt viktigt, precis som Säpo påpekar, att de som är säkerhetsrisker inte ska kunna bli svenska medborgare. Detta avfärdar dock Vänsterpartiet.

Fru talman! Jag ger nu Tony Haddou en sista chans att svara på varför han tycker att man ska kunna leva i Sverige som svensk medborgare utan att kunna göra sig förstådd och utan att över huvud taget förstå eller kunna någonting om Sverige.

(Applåder)

Anf. 72 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag tycker absolut att människor ska lära sig svenska; det tror jag att alla tycker. Jag ställer mig dock inte bakom det som regeringen gör när man utifrån detta vill skapa ett A-lag och ett B-lag och göra det svårare för människor att bli en del av samhället. Där skiljer vi oss åt helt och hållet.

Min fråga tillbaka är: Varför vill den här regeringen hålla människor utanför genom att göra det svårare för dem att bli en del av samhället? Alla politiska förslag från den här regeringen handlar om krav. När människor har det svårt säger man att de väljer att leva på bidrag och så vidare.

Vänsterpartiet delar inte den synen. Här skiljer sig våra partier åt väldigt mycket.

Jag skulle säga att politikens uppgift är att skapa förutsättningar för människor att bli en del av samhället. Det har den här regeringen totalt misslyckats med. Man har inte heller velat eller haft några ambitioner att göra det. Sverige har exempelvis fått 100 000 fler arbetslösa. Vi får höra att de väljer att leva på bidrag.

Vi använder inte den retoriken om människor. Det talas om att lära sig svenska och skapa jobb. Jag tycker att politiken ska skapa förutsättningar för människor att på alla sätt komma in i och bli en del av samhället och förutsättningar för en bra integrationsresa, men det gör inte den här regeringen.

Jag tog upp att regeringen vill ta bort permanenta uppehållstillstånd. Ska människor år efter år känna sig otrygga i Sverige och sedan få ännu svårare att bli svenska medborgare?

Jag var tidigare inne på ojämlikhet. Vi vet att det kommer att slå hårdast mot vissa grupper. Vi lämnar dem inte åt sitt öde, men det gör den här regeringen. Vi har inte den människosyn som ni har, Viktor Wärmick.

Anf. 73 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! I reservation 1 skriver Vänsterpartiet att de förslag som nu läggs fram om krav på egenförsörjning och språkkunskaper för medborgarskap kommer att skada den berömda integrationen. Det står så här: "Svenskt medborgarskap bidrar positivt till individens integrationsprocess."

Jag undrar om Tony Haddou någonsin har reflekterat över om detta verkligen stämmer. Är medborgarskap utan att man behöver jobba och utan att man kan prata svenska verkligen bra för integrationen? Det enklaste sättet att undersöka detta är såklart att titta på den tidsperiod då språkkunskaper och självförsörjning var förutsättningar för att en person skulle kunna bli svensk medborgare. Det var ändå inte så länge sedan.

Frågan är ganska enkel: På vilket sätt tycker Tony Haddou att integrationen fungerade sämre på den tid då vi hade dessa krav än vad den gör i dag?

Anf. 74 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Man får nog se på den sammantagna bilden. Jag tror också att vi behöver vara ärliga här. Ledamoten vill ju inte att människor som kommer till Sverige ska bli en del av samhället; jag tycker att vi ska vara ärliga med det. Ledamoten har ju föreslagit att de ska återvända – han vill inte ha dem här. Jag har hört det i varje debatt som vi har haft. Jag tror inte att ledamoten är särskilt intresserad av att fler människor ska bli medborgare. I debatterna brukar man höra att de ska skickas hem. Jag tycker att vi ska vara ärliga med att detta ligger i Sverigedemokraternas dna.

Jag går vidare till integrationsprocessen. Vi pratar gott om människor, Ludvig. Det tycker jag är jätte viktigt. Vi ser också de goda exemplen. I en debatt för någon vecka sedan tog jag upp att 400 000 utrikes födda har kommit in på den svenska arbetsmarknaden och att tiden för etablering på arbetsmarknaden har kortats från sju till tre år. Åtta av tio ensamkommande har kommit in på arbetsmarknaden.

Vi pratar gott om människor och tror det bästa om dem. Om politiken skapar förutsättningar för dem att lära sig svenska, komma in på arbetsmarknaden och så vidare tror jag att vi får det bästa av samhället. Då känner människor sig delaktiga och som en del av samhällsgemenskapen.

Jag tror att det är viktigt att människor får bli medborgare. Vi ser inga problem med det. Vi vill inte sätta upp fler hinder för att människor ska kunna bli svenska medborgare. Vi tycker att de ska få vara en del av samhället. Vi alla utgör tillsammans samhället. Många av dem som har blivit medborgare bär upp samhället, och vi pratar gott om dem.

Anf. 75 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag frågade ju vad som har blivit bättre med integrationen sedan de här kraven togs bort. Tony Haddou har absolut ingen aning – jag tror inte ens att han känner till att de här kraven har funnits i Sverige.

Upplysningsvis kan jag säga att språkravet infördes i och med 1924 års medborgarskapslag och gällde fram till början av 1980-talet. Det fäsa- des ut på grund av den syn på integration som Tony Haddou ger uttryck för. Även ett krav på självförsörjning infördes i och med 1924 års medborgarskapslag, och det gällde fram till år 2000. Båda dessa regelverk genomgick vissa förändringar under årens lopp, men principen fanns ändå där.

En lite intressant detalj är att Tony Haddous eget parti, som på den tiden hade ett annat namn, röstade för den här regleringen. Man tyckte att detta var bra. Vänsterpartiet stod också bakom de här reglerna ändå tills de fasades ut i slutet av 1900-talet.

Men låt oss återgå till saken! Kravet på språk fasades alltså ut år 1980 och kravet på inkomst år 2000. Ungefär vid den här tidpunkten hände någonting med den berömda integrationen. De flesta tycker att det har blivit sämre. De flesta objektiva sätt att mäta integrationen vittnar också om att det har blivit sämre. Tony Haddous hypotes att de här kraven försvårar integrationen har en rejäl uppförsbacke. Det är ganska mycket som ska till för att han ska övertyga någon tänkande människa om att det han säger är sant. Han kunde ju till exempel inte nämna en enda faktor som skulle tala för att integrationen blivit bättre av att kraven tagits bort. Men vi provar igen. Tony Haddou! Vad är det som du tycker har blivit bättre med integrationen sedan 90-talet?

Anf. 76 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Ledamoten lyssnade inte på svaret. Jag sa att man får se till det stora hela när det gäller lagförslag och så vidare. Men det ville inte ledamoten göra, utan han gick igång direkt med en klassisk översittarstil. Jag tycker att det är en dålig mötesetik som den här ledamoten uppvisar varje gång vi debatterar här i kammaren.

Ett exempel på något som har varit dåligt för integrationen, för att se till det stora hela, som jag återkommer till, är tillfälliga uppehållstillstånd. Det tror jag har varit dåligt, exempelvis för integrationen. Jag tror att det hade varit bättre om människor kunnat känna sig tryggare och säkrare här.

Men vad ledamoten inte vill gå in på över huvud taget är de försvåringar och hinder som uppstår genom den politik han själv står för. Det var det jag var inne på i hela mitt anförande. Man försvårar för människor som kommer till Sverige att bli en del av det svenska samhället.

För att ta det grundligt: Sverigedemokraterna vill inte ha integration. Då faller det sig ganska naturligt att Sverigedemokraterna gör det mycket svårare för människor att få svenskt medborgarskap. Man vill inte ha övergångsbestämmelser, vilket drabbar 100 000 människor i systemet. Man kör kollektiv bestraffning och pratar om brottslingar.

Det är just den människosynen vi inte delar med er, Ludvig Aspling. Vi tror det bästa om människor och talar gott om människor. Vi vill inte se fler hinder som försvårar för integrationen. Vi ser medborgarskapet som positivt i integrationsprocessen. Det gör inte Sverigedemokraterna, och det är där vi skiljer oss åt väldigt mycket.

Det förslag vi nu debatterar kommer att slå som hårdast mot barn, statslösa personer, analfabeter, personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, personer som har osäker ekonomi och personer från länder med bristfällig folkbokföring. Det här kommer Sverigedemokraterna över huvud taget inte att ta något ansvar för. I stället kommer de att beskylla människor för dålig integration trots att det är de själva som satt upp hindren.

Anf. 77 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i enlighet med utskottets majoritetsbeslut och avslag på alla motionsyrkanden och reservationer i betänkandet.

Vi närmar oss slutet på mandatperioden. Beträffande migrationspolitiken visade det senaste valet att väljarna ville se en förändring jämfört med de förlorade åren under en S-ledd regering. Man ville ha en kursändring, som är nödvändig för vårt land. Vi kristdemokrater fick tillsammans med övriga Tidökollegor förtroende från väljarna att se till att Sverige tar tag i frågan på ett sätt som inte skett under tidigare mandatperioder.

För oss kristdemokrater ska migrationspolitiken handla om långsiktighet, ansvarstagande och rättssäkerhet. Det ska vara en politik som håller över tid och som värnar både människovärdet och samhällsgemenskapen. Den politik som tidigare fördes tog inte hand om de problem som uppstod. I dag lever vi med konsekvenserna: ett utanförskap som vuxit, ett skuggsamhälle som bitit sig fast och en integrationsskuld som det kommer att ta tid att arbeta av. Det är mot den bakgrunden som vi kristdemokrater ser behovet av en fortsatt stram och ansvarsfull migrationspolitik som är långsiktigt hållbar och jämförbar med våra nordiska grannländers.

Fru talman! En viktig pusselbit i den ansvarsfulla migrations- och integrationspolitiken är förutsättningarna för att få svenskt medborgarskap. Medborgarskapet innebär delaktighet i en större gemenskap med skyldigheter och rättigheter gentemot andra. Det intar en central ställning i ett modernt samhälle. Det representerar det formella medlemskapet i och samhörigheten med Sverige och har stor betydelse både rättsligt och symboliskt. Till exempel får endast svenska medborgare rösta i riksdagsval och ha vissa yrken.

Att vara svensk medborgare innebär att vara delaktig i det gemensamma projektet att bygga Sverige starkt. Människor som kommer till Sverige och vill bidra med sin kompetens, sin kunskap och sin drivkraft ska självklart kunna bli medborgare. Men det får inte ske kravlöst. Därför skärper vi nu kraven från de tidigare mycket låga kraven. På så sätt stärker vi vår samhällsgemenskap, som vilar på våra gemensamma svenska värderingar.

Medborgarskapets stora värde och betydelse återspeglas dock inte fullt ut i de krav som ställs i dag. Sverige sticker ut bland jämförbara länder vad gäller en mängd frågor knutna till medborgarskapet. Vi ställer i dag lägre krav på den enskildes självförsörjning och uppförande och på den tid som ska ha passerat för att en person ska nå det formella medlemskapet i sitt nya hemland.

Den här ordningen får också konsekvenser. Vi har genom tiderna sett exempel där personer blivit medborgare trots att de misskött sig eller till och med begått brott. Förutom att det är stötande för en bred allmänhet riskerar det också att urholka medborgarskapets värde på sikt. Rätt ställda kan dock kraven för att bli svensk medborgare bli en positiv kraft och bidra till att människor från andra länder integreras och blir en del av det svenska samhället. De förväntningar som ställs avspeglar det som vi som samhälle vill att nya medlemmar i gemenskapen ska kunna bli: en aktiv och bidragande del av det svenska samhället som behärskar svenska språket, har kunskap om Sveriges samhälle och kultur, lever hederligt och har egen försörjning.

Fru talman! Kristdemokraterna och övriga Tidöpartier har därför kommit överens om innehållet i den proposition som vi nu debatterar, med förslag som skärper kraven för att förvärva svenskt medborgarskap. Syftet är

som sagt att stärka medborgarskapets status och öka individens möjlighet att aktivt delta i samhället.

Genom den nya regleringen skärps reglerna om förvärv av svenskt medborgarskap. Kraven på hemvist skärps. Det ställs högre krav på levnadssättet hos den som vill förvärva svenskt medborgarskap. Det införs ett försörjningskrav. Det införs ett krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Det införs också en möjlighet för barn att självständigt förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 6 juni i år.

Fru talman! Genom den omläggning vi gör ersätts de i princip kravlösa förutsättningarna för att få svenskt medborgarskap av tydliga och relevanta krav. Att kunna försörja sig själv har stor betydelse för förutsättningarna för att vara en del av det svenska samhället. Genom språket kan man ta sig in i samhället men också ta till vara sina rättigheter och förstå sina skyldigheter. Personer som begår brott ska inte lättvindigt kunna bli svenska medborgare och därmed skyddas från att utvisas på grund av sina brott. Förlängning av hemvisttiden är en ändring som Säkerhetspolisen har efterfrågat för att få bättre förutsättningar för att upptäcka personer som utgör hot.

Det svenska medborgarskapet ska betyda mycket mer än vad det gör i dag. Det är både rimligt och rättvist att den som vill bli svensk medborgare förväntas kunna svenska, kunna försörja sig själv, ha grundläggande kunskaper om vårt land och leva skötsamt och hederligt. Förändringen utgör en viktig del i arbetet med att uppvärdera det svenska medborgarskapet och bygga den svenska samhällsgemenskapen.

Fru talman! Slutligen vill jag säga några ord om oppositionen. Jag kan konstatera att den här debatten inte skiljer sig så mycket från tidigare, även om det i det här betänkandet finns några gemensamma reservationer. Den migrationspolitik som vi tidigare har hanterat i kammaren för att få ordning på situationen i Sverige har i princip fått bifall från Socialdemokraterna. Men övriga oppositionspartier har i olika grad ställt sig emot den eller reserverat sig. I många fall har de också yrkat avslag på våra förslag. Som jag sagt i tidigare debatter kan man, trots de utfästelser som gjorts av Socialdemokraterna, fråga sig vad som kommer att bli linjen efter en eventuell valseger.

Vi såg senast i går att man inte ens kan samlas i en vårbudget. Man vill inte från Socialdemokraterna peka ut ett framtida regeringsunderlag, och det kan jag förstå med alla de röda linjer som har dragits om vem som ska vara med och vad man får bestämma.

Även när det gäller medborgarskap finns det skiljelinjer. Vi har till och med hört i replikskiften att oppositionspartierna inte tycker lika. Vilka krav kommer att bli kan vi bara spekulera i.

Den strama linje som Socialdemokraterna nu förespråkar efter sin omvändning i politikens inriktning är tyvärr en utopisk och orealistisk önskedröm. Kraven som ställs kommer säkert att sätta stopp för den vägriktningen.

Det finns som tur är ett bättre alternativ. Vi Tidöpartier har visat att samarbete fungerar. Vi diskuterar, vi resonerar och vi tar ansvar. Vi har gjort det i en svår situation, och vi levererar resultat. Det lovar jag att vi kommer att fortsätta med.

Fru talman! Det är mer än bara symboliskt att de nya kraven träder i kraft på Sveriges nationaldag. Det nya svenska medborgarskapet handlar om att stärka både den enskildes integration och den svenska samhällsgemenskapen.

Genom att fler kan tala svenska, är självförsörjande och uppfyller kraven på god vandel kommer Sverige att bli ett starkare land. Det är på vår nationaldag vi firar det vi älskar med Sverige. Det är alla de fantastiska möjligheter och rättigheter som följer med ett svenskt medborgarskap.

Det är så vi skapar rättvisa. Det är så vi bygger samhällsgemenskap. Det är så vi lägger grunden för ett starkt Sverige. Som jag tidigare sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionsyrkandena.

(Applåder)

Anf. 78 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Långsiktighet och rättssäkerhet, det var vad Ingemar Kihlström sa att han ville att migrationspolitiken skulle präglas av. Tvåra kast där reglerna ändras mitt i matchen är knappast vare sig långsiktigt eller rättssäkert.

Över 100 000 människor väntar på beslut om medborgarskap. De flesta har väntat olagligt länge. Vissa har väntat i mer än fyra års tid. Innan Tidöavtalet skrevs skickade de in sina ansökningar. Redan då uppfyllde de kraven på att ha bott här med uppehållstillstånd i fem års tid.

Min mejlkorg svämmar över av berättelser från de människorna. De har skickat in sina pass. De har svårt att få det att gå ihop praktiskt med sitt arbete om de måste resa. Otryggheten och osäkerheten växer när man hör förslag efter förslag som i efterhand ändrar spelreglerna. Nästa steg, om ni på Tidösidan vinner valet igen, blir väl att riva upp de permanenta uppehållstillstånden.

Lagrådet är de som ska granska all lagstiftning. De är kanske våra mest erfarna domare. De har sagt att det är olämpligt att de regler som nu läggs fram ska gälla även de 100 000 människor som väntat länge på beslut.

Jag förstår inte hur Ingemar Kihlström kan tycka att det är långsiktigt och rättssäkert att agera på det sättet.

Anf. 79 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att bilden av långsiktighet delar sig mellan mig och ledamoten Hirvonen. Vi har en situation där vi har sett problemen och sett att det behöver göras något. Vi har tillsatt en mängd utredningar, och vi ser till att leverera.

Vi levererar svar till det svenska folket på de problem som man såg att de tidigare regeringarna – i många fall MP- och S-regeringen, och det sista året S-regeringen – inte lyckades lösa.

Vi kan konstatera att vi har haft ett flöde av asylmottagande – ett flöde av människor som Migrationsverket ska hantera. Det har inneburit både en stor påfrestning för det svenska samhället och en stor påfrestning för Migrationsverkets möjlighet att hantera olika ärenden.

Därför har vi en situation med ett antal ärenden gällande medborgarskap som inte har kommit till avgörande. I mångt och mycket kan jag anta att det har att göra med den stora ärendeflod som finns.

Vi i regeringen lyssnar till de myndigheter, bland annat Säkerhetspolitiken, som säger: Vi behöver ändra nu. Vi behöver skapa förutsättningar för helt rimliga krav.

Jag skulle tro och spekulera i att många av dem som står i den kön i dag också förstår nödvändigheten av att ställa relevanta krav. De kan också i många fall uppfylla de kraven redan i dag.

Har man levt en lång tid i Sverige finns det goda förutsättningar att man både har språkkunskap och kunskap i samhällskunskap. Man har också levt vandelsfritt och på andra sätt så att man inte påverkas negativt av att vi skärper kraven för att möta den trygghetsbegäran som finns från myndigheter.

Det är anledningen till att vi vill genomföra det så snart som möjligt.

Anf. 80 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är klart att de drabbas. Det är 100 000 människor som redan har väntat alldeles för länge. Deras väntetider kommer att skjuta i höjden.

Jag fick mejl från en man vars fru fått en stroke. Hon är nu på bättringsvägen, men han säger att hon aldrig kommer att klara att skriva proven.

Jag vill i det här sammanhanget också lyfta fram en annan aspekt av medborgarskapet. Med förändringarna kommer vi egentligen att gå tillbaka till en tid som Sverige för länge sedan lämnat.

En gång i tiden berodde din rösträtt på hur rik du var, på din ekonomiska kapacitet. Den som är arbetslös kommer inte att få tillgång till demokratin och till jämlikhet och delaktighet. Vi i Miljöpartiet tycker att samhället ska satsa mer på att fler ska lära sig svenska och att fler ska komma i arbete.

Det handlar om att straffa dem som inte klarar det med en framtid i utanförskap. Människor ska leva resten av sina liv i ett land där de inte får vara med och bestämma. Det skulle jag ändå säga försvagar demokratin.

I Sverige i dag har du rösträtt oavsett om du är smart och duktig på prov eller inte och oavsett om du kan arbeta eller har en funktionsnedsättning. Med de nya reglerna kommer många att hamna permanent eller åtminstone långvarigt utanför.

Det finns en grupp som det just nu inte finns en väg till medborgarskap för. Det är de som har fått sin ålder ändrad av Migrationsverket. Vill Kristdemokraterna att även de ensamkommande ska kunna bli svenska medborgare?

Anf. 81 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Vi kan konstatera att Kristdemokraterna jämfört med Miljöpartiet har olika syn på möjligheter att ställa krav och liknande.

Den kravlöshet som funnits har kanske varit bromsklossen för en socialdemokratisk regering. Vi såg vad som hände det sista året i frihet. Det var så många utredningar som sattes igång på rättsområdet och på migrationsområdet under det sista året av mandatperioden. Man kan undra vad det fanns för hållhake.

Sedan är det inte korrekt. Finns man här i Sverige med uppehållstillstånd har man rösträtt. Man får rösta i kommunval och regionval. Det här handlar om att rösta i riksdagsvalet.

Det är högst relevant att vi ställer krav som motsvarar dem som finns i alla europeiska länder, i princip, också på dem som vill bli medborgare i vårt land.

Vi skapar en drivkraft att lära sig språket och lära sig något om samhället. Det handlar om att ta sig ur en situation där man kanske fastnar i ett bidragsberoende. Det handlar om att hitta ett arbete som kan leda vidare. Naturligtvis finns det möjligheter till undantag om man av olika anledningar inte kan göra ett test på ett visst sätt.

Jag tycker att det är högst relevant att vi som land ser till vår trygghet men också skapar en drivkraft att bli en fullvärdig del av vårt land, med de möjligheter och det ansvar som det innebär att bli svensk medborgare.

För oss är det självklart. Vi ser behovet av det. Jag beklagar att Miljöpartiet lever kvar i mitten av 2010-talet, då den situation vi har i dag skapades.

Vi alla vill människor väl, men att inte ställa krav är inte att skapa en situation som leder bort från bidragsberoende. Därför ändrar vi detta nu.

Anf. 82 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 8 och 2.

Ibland kommer ett förslag som inte bara handlar om en fråga i sak utan om något mer. Det handlar om vad för slags samhälle vi vill ha och vilken riktning vi ska ta som land. Vi har haft några stycken under årens lopp. Jag tänker såklart på de stora grundlagsändringarna och Natofrågan, men också på några som kanske inte har varit så stora i sig men som ändå har pekat ut en riktning. Jag tycker att det är där vi är i dag, fru talman. Frågan handlar nämligen om vem som ska bli medborgare i vårt land och under vilka förutsättningar.

Vad ska den svenska gemenskapen gå ut på? Vad ska man leva upp till för att kunna kalla sig svensk, så där på riktigt, med medborgarskap och allting? Jag tycker att det är rimligt att man faktiskt blir en del av gemenskapen genom att bidra utifrån sin förmåga och genom att visa att man är här för att göra Sverige bättre och starkare. Det handlar om att göra en insats eller att lära sig språket etcetera. Det är utmärkt, och där är vi överens i allt väsentligt.

Sedan har vi frågan om vad vi som nation vill säga till dem som vill bli en del av Sverige. Där är vi inte riktigt överens med regeringen. Från regeringens sida säger man i dag: Du som vill bli en del av landet kan inte lita på oss, på staten. Vi ändrar förutsättningarna för dig, utan övergångsregler, gång på gång.

Det här är faktiskt en ny riktning för Sverige. Att den enskilde ska bidra och göra sitt är en självklarhet. Men vi från Centerpartiets sida tycker också att staten ska göra sitt och vara trovärdig. Det tycker alla andra europeiska länder också. Inte ett enda europeiskt land har ändrat reglerna för medborgarskap utan övergångsregler. Det är bara Tidöpartiernas Sverige som gör det.

Man sätter saker framför ögonen på folk och säger: Kom hit, bidra, jobba och var här! Sök! Du kan bli medborgare efter fem år.

Det är detta som staten erbjuder enskilda som kommer hit och bidrar, betar sig och sköter sig. Sedan tar staten tillbaka löftet. Då sviker man själv det ideal som man vill att andra ska leva upp till. Man säger till alla andra att de ska göra rätt för sig. Men då får man göra det själv också. Här sviker faktiskt regeringen och Sverigedemokraterna själva grunden för det Sverige jag gärna vill se. Jag vill se ett Sverige där vi har en ömsesidighet och där staten inte bara är en stor, svart koloss som man inte kan förhålla sig till.

Staten ska respektera medborgarna och invånarna i landet. Det är det som är grunden för staten. Det är klassisk liberal och borgerlig politik, men regeringen sviker den inriktningen. De går bort från den. De partier som jag tidigare har kunnat kallat borgerliga blir alltmer kollektivistiska och ser medborgaren som en funktion för staten – eller nationen om vi ska prata sverigedemokratiska.

Vi ser på område efter område att folk har fått veta att de kan få komma hit och jobba.

– Du kan få vara kvar om du tjänar i enlighet med svenska löner, sa svenska staten.

Sedan slänger regeringen ut dem ändå, eftersom man hittar på helt nya krav.

– Vi vet att du har fått nej på din asylansökan, men om du går över till att jobba i Sverige kan du få vara kvar ändå, sa svenska staten.

Sedan slänger regeringen ut dem ändå, eftersom man tar bort ett regelverk utan att ha övergångsregler.

– Vi ser att du har gått i skola här, att du har vuxit upp här och att din familj är här, så vi vill bjuda in dig till samhället, sa man.

Sedan slänger regeringen ut dem ändå för att de blir 18 år.

Den här typen av förändringar har totalt ändrat förutsättningarna för människor som har kommit till Sverige, som många gånger har vuxit upp här och som kanske har köat för medborgarskap i över fem år. Det kan ta så lång tid.

Jag har pratat med människor som har väntat på svar på sin ansökan i fyra fem år. De har identifierat sig och allting – de har lämnat in passet – men handläggningstiden är otroligt lång. Då säger regeringen: Tyvärr ställer vi nya krav och förlänger processen, eftersom vi har tagit lång tid på oss att hantera din ansökan.

Det här är inte ett rimligt sätt att hantera den här typen av frågor, fru talman. Det är faktiskt att gå bort från det Sverige som vi från riksdagen själva säger att vi vill erbjuda: ett seriöst, långsiktigt och trovärdigt Sverige.

Jag vill vara tydlig med att brott såklart ska hindra eller åtminstone försena medborgarskap. Det är rimligt att ställa krav på att man bidrar, betar sig och såklart inte begår brott. Därför stöttar vi de nya regelverken. Det är också en nödvändig riktning. Det går att kombinera krav på nya medborgare med respekt för individen och en stat som går att lita på, men regeringen har valt bort det. Det kommer att kosta Sverige.

Vi vill ju att människor ska komma hit till Sverige, fru talman. Det känns ibland lite som om man är ensam kvar i den positionen i dagsläget. Men i grunden är det en självklar borgerlig och liberal uppfattning att det är bra att folk kommer hit. Ibland känns det som om vi är det enda borgerliga partiet över huvud taget, men det är en annan fråga.

Människor ska faktiskt vara välkomna hit. De ska vara välkomna att bidra, de ska vara välkomna att jobba och de ska kunna göra mer för Sverige. Det är självklart att de ska få komma hit och bygga Sverige. Vi är beroende av att folk från resten av världen kommer hit. Vi klarar oss inte själva – det kan vi inte vara nog tydliga med. Vi kommer att behöva mer folk. Företagen behöver folk, och välfärden behöver folk. Sverige behöver mer folk.

Man blir inte rikare och bättre som land av att utesluta människor. Man blir rikare av att få människor. Så har det varit genom all mänsklig historia. De som vinner är dem som människorna flyttar till, inte dem som människorna flyttar ifrån. Regeringen har sett till att Sverige alltmer blir ett land som människor vill flytta ifrån i stället för att flytta till.

Det betyder såklart inte att alla ska komma hit eller att alla ska bli medborgare – absolut inte. Vi behöver ha en kontrollerad migration och ha koll på vilka som kommer hit. Alla är överens om det. Man ska inte begå brott, och man ska bidra. Alla dessa delar är självklara, men det är klart att det i grunden är bra att människor kommer hit.

Det är en nödvändighet att få hit folk som är redo att bidra och stärka Sverige. Företagen, kommunerna och Centerpartiet vet det. Jag tror också att Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna vet det. Men i dagsläget underminerar man förtroendet hos dem som kan välja. De som kan välja Tyskland, Nederländerna eller Kanada kommer att välja bort Sverige, eftersom de inte längre kan lita på den svenska staten. Prata med dem som har möjligheten att välja! De väljer bort Sverige numera.

Centerpartiet, som vill att folk ska komma hit, säger därför: Du som bidrar, som har betalat dina skatter så att vår välfärdsstat blivit rikare och som har gjort ditt ska också kunna bli medborgare snabbare. Har du betalat 500 000 kronor i skatt har du bidragit. Då kan du få lov att söka redan efter fem år, även med de nya reglerna. Du ska såklart leva upp till samma krav som alla andra, men vi vill visa att du som är med och bygger Sverige också ska känna att du är välkommen i Sverige.

Det är ett perspektiv som fullständigt har gått förlorat med den här regeringen, tyvärr. Vad hände med det Sverige som såg individen? Vad hände med borgerligheten som såg individen? Vad hände med Moderaterna som såg människorna före systemet? Vad hände med Liberalerna som stod upp för liberalismens grundläggande fundament om att varje individ ses som en egen? Vad hände?

Våra borgerliga partier kämpade för att stärka individerna både på 70-talet under Fälldin och på 2000-talet under Reinfeldt. Det var kampen mot löntagarfonderna och kampen för valfriheten. Det var kampen för den enskildes ansvar för sitt eget liv men också för den enskildes rättigheter. Mina tidigare allianskollegor har glömt den ena delen av den kampen. Numera handlar det bara om staten och den enskildes ansvar gentemot den. Statens ansvar för att leva upp till sina löften har försvunnit.

Regeringen tar tillbaka permanenta uppehållstillstånd för dem som redan har fått dem. Det är en del av Tidö. Regeringen ändrar förutsättningarna för den som har tagit sig över halva jordklotet med ett löfte om ett jobb, en framtid och en lön, bara så där. Nu gör man det med medborgarskapet också; man ändrar förutsättningarna.

Fru talman! Med regeringens politik avgörs människors plats i det svenska samhället inte av vad de har gjort eller vad de bidrar med utan av hur snabbt de fick handläggning. Den avgörs inte av när de sökte utan av hur snabb handläggningen var, det vill säga när en tjänsteman råkade få ärendenumret. När den typen av tillfälligheter avgör utfallet undermineras tilliten till själva rättssäkerheten och rättsstaten. Lagar måste vara stabila, förutsägbara och rättvisa – annars förlorar vi tilliten till staten. Det är det som händer. Detta är mycket, mycket större än den enskilda lilla frågan här.

Fru talman! Den svenskaste av värderingar är tilliten. Tilliten är också det mest värdefulla vi har i detta vackra land. Regeringens återkommande underminering av människors tillit till staten är inte bara dåligt för Sverige – det är faktiskt osvenskt.

Anf. 83 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! År 2002 lanserade Liberalernas dåvarande partiledare Lars Leijonborg en idé: Han talade om språkkrav för medborgarskap.

Där och då var reaktionerna häftiga. Han anklagades för att fiska i grumliga vatten, för att vara exkluderande och för att vara främlingsfientlig. Men det som då beskrevs som kontroversiellt framstår nu som självklart för de allra flesta, för i dag, 24 år senare, genomför vi äntligen denna reform. Lars hade rätt.

Fru talman! Det vi debatterar och fattar beslut om i dag är inte bara en teknisk justering av medborgarskapslagen utan också början på en tid då det svenska medborgarskapet uppvärderas. Alltför länge har Sverige stuckit ut genom att ställa anmärkningsvärt låga krav för medborgarskap. I praktiken har man kunnat bli svensk medborgare utan att kunna prata svenska, utan att ha grundläggande kunskap om hur vårt samhälle fungerar och utan att kunna försörja sig själv.

Detta är inte att värna det svenska medborgarskapet, utan att urvattna det. Medborgarskapet är inte som vilken stämpel som helst. Det är inte ett kvitto på att man har stått i ett väntrum i ett visst antal år och inte heller en nummerserie i något register.

Medborgarskapet är egentligen det formella uttrycket för samhörighet med vårt land. Det är tillträde till den fulla demokratiska gemenskapen. Det är rösträtt till denna kammare, och det ger också en möjlighet att ställa upp för att bli en del av den. Det är rättigheter men också ansvar. Det är frihet men också plikt.

Fru talman! Därför kommer det svenska medborgarskapet framöver att tas på större allvar än vad som är fallet i dag. Medborgarskapet är så mycket mer än bara ett pass; det är ett kvitto både på egna ansträngningar och på att man fullt ut vill bli och är en del av vår svenska gemenskap.

Det innebär bland annat att vi nu ställer krav på kunskaper i det svenska språket. Detta är rimligt, fru talman, för språket är nyckeln till ens egen frihet. Den som kan svenska kan tala med sitt barns lärare, förstå ett beslut från till exempel Försäkringskassan, läsa ett informationsblad, samtala

med sina grannar, ta del av nyheter, hävda sin rätt i kontakt med myndigheter och göra sig förstådd på jobbet, i kontakter med vårderna och rent allmänt i vardagen.

Den som inte kan språket riskerar också att hamna i en beroendeställning till andra, vilket kan innebära en betydande förlust av ens självständighet och personliga frihet.

Den som vill bli en fullvärdig del av den svenska demokratin ska också kunna förstå det samhälle som han eller hon blir medborgare i. Därför inför vi också krav på grundläggande samhällskunskap. Vi gör det inte för att någon ska kunna rabbla kurios, kunna förstå vartenda ord på högskoleprovet eller kunna gå här tillsammans med oss på någon elitistisk tipspromenad om svensk politisk historia, utan för att medborgarskapet kräver något mycket mer grundläggande. Det kräver kunskap om landet man befinner sig i, om ens rättigheter och skyldigheter, om lagar och om demokratins spelregler.

Fru talman! Vi skärper kraven på hemvist i Sverige. Medborgarskapet ska inte vara ett förhastat första steg, utan det ska som huvudregel vara kronan på verket efter en tid av etablering, ansträngning och växande samhörighet. Tid spelar roll. Integration är ingen knapp man bara trycker på; det vet vi. Den kräver närvaro, deltagande och förankring.

Samtidigt gör den utökade hemvisten att Sverige placerar sig i linje med våra nordiska grannar, och den ger våra säkerhetsmyndigheter den tid de behöver för att göra ordentliga kontroller.

Vi stärker också kravet på ett hederligt och skötsamt levnadssätt. Det är en självklar princip att den som vill bli medborgare i Sverige också ska respektera vårt lands lagar. Den som begår brott, lever ohederligt eller missbrukar samhällets tillit ska inte utan vidare välkomnas in i den fulla medborgerliga gemenskapen.

Regeringen går också fram med krav på egen försörjning motsvarande cirka 20 000 kronor per månad. Det är en viktig reform, för den liberala idén om medborgarskap handlar inte om passiv tilldelning utan om delaktighet. Den som kan arbeta ska också försörja sig själv. Att stå på egna ben är inte bara en fråga om ekonomi, utan det är en fråga om respekt för arbetsvärde och för den välfärd och det samhälle vi alla bygger tillsammans.

Fru talman! Det finns en del röster som säger att detta är exkluderande. Låt mig vända på det argumentet. Vad är mer exkluderande – att ställa tydliga krav som hjälper människor att lyckas eller att låta dem fastna i utanförskap utan språk, utan arbete och utan verklig delaktighet i vårt samhälle?

Liberalerna är av åsikten att frihet och ansvar är två sidor av samma mynt. Det finns ingen verklig frihet utan förmågan att använda den. Den förmågan kommer från språk, från arbete och från förståelse för det samhälle man lever i.

När vi ställer krav på tillräckliga kunskaper i svenska ger vi samtidigt människor en nyckel för att kunna öppna den stängda dörren. Det är den dörr som leder till arbetsmarknaden, till vänskaper, till delaktighet och till att kunna växa som individ. Medborgarskap handlar om rättigheter men också om skyldigheter. Det handlar om att bli sedd som en del av samhället och att vara det på riktigt.

Prot. 2025/26:113
29 april

*Skärpta krav för
svenskt medborgarskap*

Det är precis detta som våra förslag ska bidra till. Medborgarskapet ska vara kronan på verket efter en lyckad integration, och inte dess startpunkt.

Fru talman! När dessa förslag är genomförda kommer det svenska medborgarskapet att ha återfått sin dignitet. Det kommer att vara något man förtjänar och inte bara får. Det kommer att vara något man arbetar för och inte väntar på.

När någon då står med sitt svenska pass i handen, efter åtta års hemvist, med svenska språket som verktyg, med egen försörjning som grund och med kännedom om sitt nya land, kommer den personen att bära det svenska medborgarskapet med extra stor stolthet. Då kommer passet inte bara att visa vart man kan resa utan vem man har blivit. Det är inte en dag för tidigt.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 84 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Patrik Karlson sa i sitt anförande att det svenska medborgarskapet är biljetten in till demokratin, till att få rösta i riksdagsvalet och till att få delta som kandidat.

Jag undrar: Varför tycker Liberalerna att arbetslösa inte ska få den rätten? Varför ska inte arbetslösa ha samma rösträtt som andra?

Det går såklart att diskutera hur länge man ska ha bott i ett land innan man får bli medborgare, men just detta att ställa krav på att man ska ha en viss lön för att få vara med i demokratin har ju vi i Sverige gått ifrån – på goda grunder.

Demokratin och rösträtten ska inte bara vara för rika, inte bara för dem som äger fastigheter och inte bara för dem som har förmåga att försörja sig själva. Det tycker i alla fall vi i Miljöpartiet är en självklarhet. Vi tror att man kan göra mycket bättre insatser för att hjälpa människor som är arbetslösa att komma i jobb än att säga: Nej, du får inte vara med i demokratin!

För mig själv och för många andra som är födda som svenska medborgare och som aldrig har gjort något alls för att förtjäna det framstår det som lite märkligt att säga att man inte skulle vara stolt över sitt medborgarskap förrän man har gjort något för att förtjäna det.

Liberalernas förslag går ut på att medborgarskapet är något man förtjänar genom prestation och att man kan straffas vad gäller medborgarskapet om man gör fel. Vi i Miljöpartiet ser annorlunda på detta. För oss är grunden att alla människor som lever och bor i ett samhälle och påverkas av lagarna som stiftas där ska kunna få möjlighet att påverka dessa lagar, oavsett om man kan arbeta eller inte.

Anf. 85 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna!

Först och främst: Man har rätt att rösta i kommun- och regionval även om man inte är svensk medborgare. Och det är absolut inte bara rika människor som är svenska medborgare. Det är de facto en sanning, och det tror jag att även ledamoten håller med om.

Ledamoten försöker göra detta till något slags fråga om stängda dörrar, men det jag pratar om handlar om hur vi kan öppna dörrarna på riktigt. För mig är inte det svenska medborgarskapet vilken handling som helst. Det resonemang som ledamoten för i detta replikskifte leder ju till att alla som

kliver över Sveriges gränser ska ges möjlighet att rösta i riksdagsvalet så fort de fått någon form av uppehållstillstånd.

Jag håller inte alls med om det. För mig är det svenska medborgarskapet värt så himla mycket mer än så. Det är inte bara ett kvitto på att man bott i landet ett visst antal år. Det ska vara ett kvitto på att man klivit in i den fulla demokratiska gemenskap vi har. Det handlar bland annat om rösträtten till denna kammare, som ledamoten nu vill utvidga till att gälla fler än svenska medborgare. Den inställningen håller jag inte alls med om.

Vad är egentligen mest inkluderande? Om man ska rösta i eller ställa upp i ett val till denna kammare borde man kunna det svenska språket för att kunna ta in information och göra medvetna och, utifrån ens egna värderingar och åsikter, korrekta val. Jag står fortfarande fast vid hållningen att man ska vara svensk medborgare för att kunna ställa upp i riksdagsvalet och rösta i detsamma.

Anf. 86 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! I stället för att svara på varför Liberalerna tycker att arbetslösa inte ska kunna bli svenska medborgare och inte ska kunna rösta hittar Patrik Karlson helt enkelt på åsikter åt Miljöpartiet och berättar att han är emot dem.

Miljöpartiet tycker inte att alla som kliver in på svensk mark och får ett uppehållstillstånd automatiskt ska ha rösträtt eller att andra än svenska medborgare ska kunna rösta i svenska riksdagsval. Det är ett oseriöst sätt att bedriva diskussionen på. Svara i stället på frågan! Varför vill Liberalerna att personer som är arbetslösa ska utestängas från att delta i demokratin? Den distinktionen gör man ju med de här försörjningskraven. Den distinktionen har Liberalerna valt.

Vi hade en tid i Sverige när bara rika, de som ägde fastigheter och mark, fick rösta. Det kämpade Liberalerna emot. Man ville ha allmän och lika rösträtt. Nu driver man en politik där rösträtten återigen blir beroende av vilken ekonomisk status du har. Varför tycker Liberalerna att det är rätt och riktigt att rösträtten ska hänga på om du har fått ett jobb eller blivit av med jobbet?

Anf. 87 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru talman! Ledamoten står i replikskiftet och anklagar mig för att fel-tolka Miljöpartiets politik och gör sedan detsamma med vår politik. Vi driver inte att arbetslösa inte ska kunna rösta i svenska riksdagsval. Det är väl självklart att alla som är svenska medborgare ska kunna göra det.

Det vi däremot säger är att vi nu ställer krav för att bli svensk medborgare, och i det ingår bland annat att man ska kunna tjäna cirka 20 000 kronor i månaden. Det är verkligen inte någon hög lön. Det finns också undantag där man tar hänsyn till personliga fall. Om du inte kan arbeta kan du ändå bli svensk medborgare. Men kan du arbeta ska du utbilda dig, lära dig det svenska språket och vara i jobb. Det tycker jag ändå är en väldigt låg nivå för att kunna träda in i den stora svenska gemenskapen och därmed också få rätten att delta i det svenska riksdagsvalet och även ställa upp som kandidat i det.

Anf. 88 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Liberalerna har 16 ledamöter i denna kammare, och av dem är 8 utkvittade i dagens omröstning. Hälften av Liberalernas ledamöter kommer alltså inte att rösta om medborgarskapslagen i dag, så jag undrar lite hur starkt fäste lagen har hos Liberalerna.

Men det var inte det jag framför allt reagerade på. Jag reagerade på att ledamoten står här och säger att det finns röster om att detta skulle vara exkluderande. En av dessa röster är ju regeringens egen utredare, som konstaterar att det finns grupper som kommer att exkluderas och få väldigt svårt att uppnå de nya kraven. Jag vet inte om det är den rösten ledamoten hänvisar till.

Utredaren konstaterar till exempel att äldre, ensamstående föräldrar och personer med låg eller ingen utbildningsbakgrund är grupper som särskilt missgynnas av höjda trösklar för medborgarskapsförvärv. Det finns också resonemang om sårbara och marginaliserade grupper som kommer att ha det väldigt svårt.

När det gäller dessa röster är det alltså inte bara oppositionen som haft åsikter om detta, exempelvis om det Miljöpartiet tog upp i förra replikskiftet om arbetslösa som inte fullt ut kommer att kunna delta i det demokratiska Sverige. Även utredaren säger att många kommer att missgynnas av detta.

Jag skulle vilja veta varför Liberalerna förhindrar och försvårar för människor som kommer till Sverige att få svenskt medborgarskap och exkluderar en stor del av dem. Jag begriper faktiskt inte det. Vi vet ju att vissa grupper kommer att få väldigt svårt att bli svenska medborgare. Det är inte direkt så att det finns en morot – om vi ställer högre krav kommer ni att få medborgarskap – utan för många grupper kommer det att bli väldigt svårt. För vissa grupper kommer det att bli omöjligt på grund av bristfällig folkbokföring i hemlandet.

Anf. 89 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan från ledamoten Tony Haddou.

Återigen: Det svenska medborgarskapet är inte vilken handling som helst. Det ska inte bara vara ett kvitto på att man bott i landet ett visst antal år. Vi höjer nu kraven från krav som knappt existerade, och det målas här upp som ett gigantiskt hinder för en extremt stor grupp. Det håller inte jag med om.

Det är klart att det finns de som av olika individuella anledningar har svårt att nå upp till kraven. I de fall det är motiverat av anledningar som man själv inte kan råda över finns det undantagsregler, men för den grupp som kan lära sig språket genom att gå några kurser eller kan arbeta genom att ta de jobb som finns tycker jag att tröskeln till att bli svensk medborgare fortfarande är extremt låg.

När vi liberaler säger att medborgarskap ska förtjänas säger vi inte att människors värde på något sätt ska prövas. Medborgarskapet är dock ett formellt medlemskap i det här landet, och jag tycker att ett sådant medlemskap ska kunna omgärdas av rimliga krav som egen försörjning, språk, samhällskrav och ett hederligt och skötsamt levnadssätt.

Då återkommer vi till frågan om vad som egentligen är mest inkluderande. Är det att säga till människor att landets språk eller den egna försörjningen inte spelar någon roll och att de inte behöver bry sig om att känna till vad det här landet står för och sedan låta dem hamna i utanförskap – utanför arbetsmarknaden, utanför samtalet och utanför makten över sitt eget liv? Vi har ju redan sett vad det har lett till. Det har inte lett till något gott.

Detta är en nödvändig och bra reform som vi nu kommer att genomföra.

Anf. 90 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Det som händer här är ju att regeringen förstärker och förvärrar situationen. Man skapar helt enkelt ett A-lag och ett B-lag. Jag tycker att regeringen borde ha lyssnat på sin egen utredare, som pekar ut de grupper jag var inne på: äldre, ensamstående föräldrar och personer med låg eller ingen utbildningsbakgrund. Även kvinnor generellt pekas ut, vilket gör detta till en jämställdhetsfråga. Det här påverkar jämställdheten negativt.

Frågan är egentligen: Vad gör regeringen för de här grupperna? Ledamoten säger att om man är långt från arbetsmarknaden ska man ta ett jobb och så vidare. Vi har ju fått 100 000 fler arbetslösa under den här regeringen. Vi får fler arbetslösa. Regeringen förvärrar situationen och ställer människor längre bort från arbetsmarknaden och därmed också längre bort från möjligheten att förvärva ett medborgarskap och fullt ut vara delaktig i samhället och demokratin.

Vi har också en situation där det finns strukturella hinder som är omöjliga för människor att påverka och som regeringen inte gör något åt över huvud taget. Där finns inga undantag. Det ledamoten säger stämmer inte. Det finns inga undantag om exempelvis folkbokföringen i hemlandet är bristfällig.

Regeringen gör ingenting åt de grupper som inte kommer att kunna förvärva medborgarskap. De kommer sannolikt att leva hela sina liv i Sverige utan att fullt ut kunna bli medborgare. Här gör regeringen exakt ingenting, utan det som händer med den här lagstiftningen är att det blir en längre, osäkrare och mer ojämlik väg till medborgarskap. Man förhindrar och försvårar för människor som kommer till Sverige att få svenskt medborgarskap. Det är hela problemet, och det här försökte utredaren peka på i utredningen. Men det har Liberalerna helt bortsett från.

Jag tog upp dessa exempel, men det finns ännu fler exempel där utredaren själv konstaterar att dessa grupper kommer att få det svårt. Där har Liberalerna inte levererat någonting alls.

Anf. 91 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru talman! Låt oss först konstatera att man när det gäller nästan samtliga utredningar inte alltid följer fullt ut vad utredaren föreslår eller tycker. Det finns en rad olika intressen att väga samman för oss politiker när vi ska samla ihop en proposition för ny lagstiftning.

Det här handlar inte om att säga till människor att de inte duger, utan det handlar om att säga att medborgarskapet är mer värt än vad som är fallet i dag. Samhörigheten och delaktigheten i vårt samhälle uppstår inte

genom att vi blundar för skillnaderna i förutsättningar, utan den uppstår när människor får möjlighet att delta fullt ut.

En person som inte kan svenska, som inte förstår sina rättigheter och skyldigheter och som är beroende av andra för att tolka myndighetsbeslut och kontakter med skola och vård, är inte fri på samma sätt som andra att stå på egna ben. Det kanske är jobbigt att prata om detta, men det är sant. Vi ser hur det funkar på många håll och kanter i landet i dag. Jag tycker inte att det är dåligt, utan jag ser det snarare som att visa tilltro till att människor kan mer än vad vi förväntar oss av dem i dag.

Vi väljer att gå fram med dessa krav, och vi uppvärderar därmed det svenska medborgarskapet. I slutändan kommer det att bidra med extremt mycket gott för det här landet.

Anf. 92 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi vilka regler som ska gälla för att bli svensk medborgare. Våra partier tycker olika. Och vi kan tycka lite olika om hur många år man ska ha bott i Sverige för att få bli svensk medborgare, eller vilka andra krav som ska gälla. Men på en grundläggande punkt skiljer vi oss åt på ett lite mer fundamentalt sätt, nämligen om vi ser medborgarskapet som ett straff eller en belöning, eller om vi ser det som basen för demokratisk delaktighet i ett samhälle. Är medborgarskapet något man i grunden ska förtjäna, eller är det något man i grunden delar med dem som delar land och framtid tillsammans?

Vi i Miljöpartiet står på den senare sidan. Vi anser att medborgarskapet är biljetten in att fullt ut delta i demokratin, att påverka lagar och regler som gäller i det här landet, och i grund och botten ska det vara något som vi som delar framtid på den här platsen ska ha. Den utgångspunkten hindrar inte att vi också anser att det är legitimt att man ska ha bott här ett visst antal år, att man ska uppfylla grundläggande krav på att inte vara till exempel ett säkerhetshot, att inte ha begått allvarliga brott, för att få ett svenskt medborgarskap.

Vi tycker däremot att det är fel att uppställa krav på att ha lyckats få ett jobb eller ha undvikit att bli av med jobbet för att få bli svensk medborgare. Självklart ska samhället arbeta aktivt för att varje människa ska kunna försörja sig själv. Självklart ska samhället arbeta aktivt för att varje människa ska lära sig svenska språket. Men ska vi straffa den som blir av med jobbet, så att man inte kan få bli medborgare, så att man inte kan få delta i demokratin? Nej, det håller vi i Miljöpartiet inte med om.

Många länder har språktest för att bli medborgare. När vi har diskuterat om vi tycker att språktest är en bra idé för Sverige har vi framför allt frågat oss om vi tror att införandet av språktest kommer att leda till att fler blir bättre på svenska jämfört med om pengarna som det kostar att ha ett språktest hade satsats på annat. Vi har landat i att vi tror att fler blir bättre på svenska om vi tar de pengarna och satsar på bättre sfi, att det blir mer pengar till studieförbunden och folkhögskolorna som jobbar för att alla som flyttar till Sverige ska lära sig svenska språket. Därför tycker vi inte att språktest är en bra idé.

Vi delar också oron som många remissinstanser har framfört om att utsatta grupper, personer med låg begåvning eller hög ålder, kommer att missgynnas av olika sorters prov. Vi vet med oss att vissa har lättare att klara ett prov än andra. Vissa fryser; vissa klarar inte den situationen. Ska

det göra att man inte förtjänar att bli svensk medborgare? Vi tycker också att de undantag som finns är för vaga. Vi oroar oss för att kunskapstesten kommer att missgynna personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

Liberalerna sa i replikskiftet att personer som inte är fria att stå på egna ben inte borde få rösträtt. År 1989 bestämde Sverige att även den som så att säga inte är fri att stå på egna ben, den som inte har blivit myndig, den som trots att man är vuxen behöver en person som fattar viktiga beslut, att även den människan ska vara delaktig i demokratin och ha den grundläggande rätten att få rösta i ett riksdagsval.

Det var där och då som demokratin på riktigt blev för alla, oavsett funktionsförmåga. Innan dess fanns krav på egendom för rösträtt, och rösträtten var också reserverad enbart för män.

I takt med att Sverige har blivit ett land som många människor flyttar till riskerar omfattande och höga krav att leda till att många människor som lever i Sverige, som har sin framtid i Sverige, kommer att vara utestängda från de demokratiska beslut som påverkar dem och det land de lever i. Även om vi kan ha olika åsikter om exakt hur många år man ska ha bott här för att få tillgång till rösträtt tror jag nog att de flesta ändå skulle erkänna att det är ett problem om många som lever i Sverige inte har möjlighet att påverka demokratiskt.

Andra länder har valt att gå i andra riktningar. Tyskland har nyligen beslutat att sänka hemvistkravet, så att man bara behöver ha levt i Tyskland i fem år i stället för åtta år. De gör det bland annat för att Tyskland ska bli mer attraktivt för alla talanger de behöver för att fortsätta vara ett konkurrenskraftigt land. Tyskland har, precis som Sverige, en utmaning med en åldrande befolkning och att färre människor ska försörja allt fler.

Sedan regeringen presenterade förslaget om att gå från fem till åtta år har vi också hört människor som säger att de nog hellre flyttar till Tyskland med sina talanger. Man ser att man har bättre framtidsutsikter där, bättre chans att få bli fullt delaktig och att fullt ut få höra till det land man väljer att leva i i framtiden.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet tycker att Sverige ska göra som Tyskland och stå fast vid fem år. Men något som vi tycker är viktigare än exakt vilka regler man landar i är på vilket sätt människor kan lita på reglerna som vi i riksdagen har bestämt. Det som mer än något annat skapar en känsla av otrygghet för människor som har flyttat till Sverige eller funderar på att flytta hit är nämligen att regeringen allt oftare ändrar reglerna mitt i matchen.

Människor har fått ett löfte, ett permanent uppehållstillstånd, och har känt: Nu kan jag rota mig och vara trygg här. Men de tvivlar nu. De oroar sig för sin framtid, eftersom regeringen jobbar på förslag om att ta bort den permanenta statusen, som staten en gång beviljade.

Spårbyterna drabbades hårt när regeringen från en dag till en annan ryckte bort möjligheten för 4 700 arbetande invandrare att fortsätta sina liv här. Tack och lov ångrade regeringen sig på en pressträff nyligen och har nu lovat att spårbyterna ska kunna fortsätta stanna i Sverige och arbeta på sina arbetsplatser utan att först behöva åka tillbaka till Iran, Afghanistan eller Somalia för att därifrån söka sitt eget jobb igen.

När det kommer till medborgarskap ser vi dock återigen att regeringen väljer att gå emot juristernas bedömningar och rekommendationer om vad som borde gälla i en rättsstat. Drygt 100 000 människor har ansökt om medborgarskap, ibland för flera år sedan, och väntar fortfarande på beslut. I stället för att låta lagt kort ligga och säga att de människor som redan har ansökt enligt gällande regler ska få bedömas enligt de regler som gällde när de sökte vill regeringen hasta fram de här reglerna, och de ska gälla för alla.

Lagrådet sa nej till det. Utredaren sa nej. Och i dag har vi samlat hela oppositionen bakom att det ska vara rimliga övergångsregler, så att de som har ansökt ska bedömas enligt de regler som gällde när de ansökte.

Fru talman! Därför yrkar jag i dag bifall till den gemensamma reservationen 2, om behovet av övergångsbestämmelser.

Anf. 93 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! I reservation 1 skriver Miljöpartiet: ”En utmönstring av anmälningförfarandet riskerar att förstärka utanförskapet och skapa hinder för integrationen, och förslaget kan inte anses vara förenligt med barnkonventionen. Även förslaget om att barn självständigt ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan, varvid det bl.a. ställs krav på styrkt identitet och hemvist, strider mot barnkonventionen.”

Annika Hirvonen argumenterar alltså de jure, vilket är helt legitimt om det är så att man faktiskt har någon källa att hänga upp påståendet på. Det undrar jag om Annika Hirvonen verkligen har här.

Vilken artikel i barnkonventionen tror Annika Hirvonen stadgar att en undertecknande stat inte får kräva att en tolvåring som ska söka medborgarskap för egen maskin också ska kunna styrka sin identitet eller att man har hemvist i Sverige? Om hon drar slutsatsen att det kommer från ett uttalande från CRC, alltså FN:s barnrättskommitté – CRC skriver rättsligt icke-bindande tolkningsvägledning, kan man säga, om hur barnkonventionen ska tolkas – undrar jag vilket uttalande det i så fall skulle vara.

Jag har undersökt detta. Jag kan inte hitta någonting som stöder Annika Hirvonens påstående. Jag tror att hon har hittat på alltihop. Men jag är helt villig att bli motbevisad. Jag är alltså väldigt intresserad.

Vilken artikel i barnkonventionen är det som stadgar det som Annika Hirvonen påstår? Jag undrar alternativt vilket uttalande från FN:s barnrättskommitté det är som stöder påståendet.

Anf. 94 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Vi lutar oss på de remissinstanser som säger att de här reglerna försvagar barns rättigheter och strider mot vad som är barnets bästa.

Det är en grundläggande mänsklig rättighet att ha ett medborgarskap. I Sverige finns det i dag barn som saknar den grundläggande rättigheten. Vi har statslösa barn som alltså inte har någon tillhörighet. Jag har själv träffat många av dem, och jag slås av den enkla önskan de kommer med. Tioåriga barn säger: Jag vill bara ha ett personnummer. När jag själv var tio år visste jag inte ens vad ett personnummer var. Men de här barnen vet att det betyder allt.

Vi i Miljöpartiet tycker inte att barns rättigheter ska försämrats, men det gör regeringen med det här förslaget. Vi tycker i stället att barns rättigheter ska stärkas.

Vad gäller FN:s barnrättskommitté tycker vi att det vore på sin plats att Sverige, som drev på för inrättandet av barnkonventionen, också ratificerar det tredje tilläggsprotokollet, så att barnrättskommittén faktiskt kan pröva om Sverige bryter mot enskilda barns rättigheter enligt barnkonventionen.

Här i riksdagen hamnar vi ofta i ett läge där vi diskuterar om något är i strid med barnkonventionen eller inte. Men det kommer aldrig att kunna prövas förrän vi ratificerar det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen. Jag skulle välkomna om även Sverigedemokraterna ställde sig bakom detta.

Anf. 95 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen säger att vi hamnar i ett läge där vi diskuterar vad som är och inte är i linje med barnkonventionen. Ja, vi är i en sådan situation just nu, Annika Hirvonen.

Jag ställde en väldigt enkel fråga: Var i barnkonventionen hittar Miljöpartiet stöd för det här påståendet? Annika Hirvonen har ingen aning. Jag tvivlar på att hon ens har sett framsidan på barnkonventionen.

Upplysningsvis då: Frågan om medborgarskap regleras i artikel 7. I punkt 1 står det: "Barnet ska registreras omedelbart efter födelsen och från födelsen ha rätt till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap" – alltså inte nödvändigtvis medborgarskap i det land som man föds i, utan *ett* medborgarskap – "och, så långt det är möjligt, rätt att få veta vilka dess föräldrar är och få deras omvårdnad." Detta tillåter vi ju i Sverige.

I punkt 2 står det att konventionsstaterna ska säkerställa att dess rättigheter genomförs i enlighet med deras nationella lagstiftning och deras skyldigheter enligt andra relevanta internationella instrument på detta område, särskilt när barnets annars skulle vara statslös. Det är inte statslösa vi pratar om nu, för när det gäller den gruppen finns anmälningsförfarandet kvar.

Jag vill stanna vid de orden: genomförs i enlighet med deras nationella lagstiftning – det är så det står i barnkonventionen. De orden betyder att när man genomför den bestämmelse som barnkonventionen rekommenderar gör man det i enlighet med Sveriges nationella lagstiftning. Vi i Sverige har alltså full rätt att utforma processen för dessa rättigheter helt själva. Det är detta de orden betyder. Det betyder också att Sverige, så länge som motsatsen inte ens påstås av barnrättskommittén, någon internationell domstol, någon svensk domstol eller någon annan rättskälla, har full rätt att utforma processen så som vi vill, till exempel genom att ställa krav på styrkt identitet.

Men jag återgår till frågan, som Annika Hirvonen inte riktigt lyckades besvara. Vilken är rättskällan här? Var kommer detta ifrån? Jag tror att hon har hittat på det.

Anf. 96 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag önskar att Sverigedemokraterna också brydde sig om att läsa de remissvar som organisationer och myndigheter anstränger sig för att skriva så att vi i riksdagen ska få ett bra underlag för att fatta kloka

Prot. 2025/26:113
29 april

*Skärpta krav för
svenskt medborgarskap*

beslut. Det här beslutet, som kommer att fattas i dag, kommer att försämbarns rättigheter. Det tror jag att vi är överens om.

Sedan tycker jag verkligen på riktigt att det vore på sin plats att Sverige äntligen tillträdde barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll så att vi inte behöver fastna i spekulationer om vad barnrättskommittén tycker om Sveriges lagstiftning i det ena eller det andra avseendet. Om vi tillträder protokollet kommer också enskilda barn att kunna klaga till FN om man anser att rätten till medborgarskap eller andra rättigheter inte uppfylls enligt barnkonventionen. Detta tycker jag hade varit på sin plats i landet Sverige, som var med och drev igenom barnkonventionen.

Vi i Miljöpartiet kämpade hårt och fick också igenom barnkonventionen som svensk lag. Den behöver få genomslag; det får den inte fullt ut i dag. På migrationsrättens område ser vi i stället hur barns rättigheter försvagas på punkt efter punkt. Det strider mot barnkonventionen – mot barnets bästa, som är den grundläggande utgångspunkten.

Vi i Miljöpartiet tycker, till skillnad från Sverigedemokraterna, att detta är ett stort problem. Därför har vi en annan åsikt om flera delar av det förslag som vi i dag ska rösta om.

Anf. 97 JAMAL EL-HAJ (-):

Fru talman! Jag vill gärna inleda med en berättelse som borde ha präglat vår debatt i dag men inte gör det.

Det var i mitten av 1990-talet, när jag fått ansvar för försäkringsfrågor inom fackföreningsrörelsen, som jag började se Sverige på ett annat sätt – inte genom siffror och rapporter utan genom de människor som bar industrin på sina axlar. De kom från hela världen: från före detta Jugoslavien, Italien, Turkiet, Grekland, Finland, Irak och Palestina. Många hade anlänt med en resväska, ett kontrakt och en tyst överenskommelse: att arbeta. Ofta började de samma dag som de kom fram.

Ingen frågade efter språket. Ingen krävde kunskap om samhället eller traditionerna. Säkerhetsföreskrifter förmedlades ibland via tolk, ibland genom en kollegas handrörelser och blickar. Sverige behövde händer – resten fick vänta.

Dragan var en av dem. Han kom från Makedonien och rörde sig genom fabriken korridorer som en självklar del av byggnaden – alltid där, alltid i arbete. Vi sågs nästan varje dag. Han stannade till, log brett och sa sina ord, som om de räckte till allt: ”hej, hej, bra, bra, god jul, glad påsk”. Det var allt han kunde. Ändå fanns det något orubbligt i det, som om språket inte var en brist utan något han aldrig behövt göra till sitt.

Till julfesterna kom han med sina barnbarn. De var blyga först och gömde sig bakom hans ben men drogs snart med i skratten. Dragan stod mitt i ringen runt granen och hoppade till *Små grodorna* med en allvarlig koncentration som gjorde det hela ännu mer rörande. Han följde rytmen, inte orden. Men han var där, fullt ut.

Fru talman! Åren gick. Maskiner byttes ut, människor slutade, nya kom – men Dragan var kvar.

Sedan en dag var det hans tur att gå. Jag kallade in honom till mitt kontor. Pensionspapperen låg prydligt upplagda: ATP, allmän pension, premiepension, avtalspension. Det var system byggda av ord, siffror och regler – allt som kräver ett språk. Han satte sig mittemot mig med samma leende och samma lugn. Jag började förklara. Snart stod det klart: Hans

svenska hade inte förändrats. ”Hej, hej” och ”bra, bra” bar fortfarande hela hans värld.

Så jag gjorde det enda möjliga. Jag förenklade, ritade, pekade och räknade på fingrarna. Tiden blev konkret, och pengar blev cirklar och pilar. Han följde med blicken och nickade långsamt. Ibland log han som om han redan förstått mer än jag trodde. Till slut lutade han sig tillbaka. ”Bra, bra”, sa han. Och jag visste att det räckte.

I över fyrtio år hade han gått till fabriken morgon efter morgon, samma väg, samma tid. Han klagade aldrig och uteblev aldrig. Arbetet var något man gjorde, inte något man talade om.

Dragan kom hit med en av de bussar som industrierna skickade ut och som kom tillbaka fyllda av människor som behövdes men sällan syntes. Dagarna följde varandra i ett jämnt flöde, där tiden mättes i skift och raster och det sällan fanns utrymme för något annat än arbete. Här byggde han inte bara sitt liv utan också Sveriges välfärd och framtid. Åren gick, men språket stannade alltid en bit ifrån honom. Ändå förstod han det som betydde mest: arbetet, gemenskapen och rytmen i ett liv som pågick, dag efter dag.

Jag ser honom fortfarande ibland, utanför den makedonska kyrkan i Malmö. Tiden har gjort honom långsammare men inte mindre närvarande. Han får syn på mig, lyser upp och lyfter handen: ”hej, hej, bra, bra”. I de få orden ryms allt – igenkännandet, värmen, ett helt liv som inte behöver sägas högt.

Fru talman! Detta är en sann historia även om namnet är ändrat. Jag berättar den för att påminna om något som riskerar att gå förlorat – att gå sönder.

Alltför ofta utgår våra debattörer från förenklade och farliga föreställningar, som att färre invandrare automatiskt skulle göra Sverige bättre eller tryggare. Den bilden är inte sann. Den har vuxit fram ur en ensidig berättelse som alltför länge fått stå oemotsagd.

Under mina snart 44 år i Sverige har jag aldrig sett en sådan ökning av okunskap och fördomar som nu. Samtidigt har integrationspolitiken brustit och de sociala och ekonomiska klyftorna fördjupats. Resultatet är ett kallare, mer splittrat Sverige, fattigare på medmänsklighet.

Ändå finns något bestående. Vi är fortfarande stolta över Sverige – ett land präglad av öppenhet, nyfikenhet och respekt, som reste sig ur fattigdom och byggde en välfärd som inspirerat världen. Men inget av detta är självklart.

Nu står vi inför vägval som riskerar att förändra detta i grunden. Det handlar inte bara om värderingar; det handlar också om rättsstatens principer.

Rättssäkerhet och förutsägbarhet är centrala i varje rättsstat. Spelregler ska inte ändras under pågående process. När krav införs retroaktivt skapas en osäkerhet som undergräver både individers trygghet och Sveriges anseende.

Fru talman! Legalitetsprincipen är en av rättsstatens mest grundläggande principer. Den skyddar människor från godtycke och säkerställer att staten utövar sin makt på stabila och förutsägbara grunder. När den urholkas rubbas inte bara rättssystemet utan också tilliten till demokratin.

Prot. 2025/26:113
29 april

*Skärpta krav för
svenskt medborgarskap*

Människor som har byggt sina liv i Sverige – arbetat, studerat, bildat familj – riskerar att få sin rättsliga status ifrågasatt i efterhand. Det är inte bara ett juridiskt problem. Det får konkreta konsekvenser för Sveriges framtid.

I dag tävlar andra länder om att attrahera talang, investeringar och kompetens medan Sverige fastnar i en debatt som alltför ofta präglas av symbolpolitik. Siffror från Statistiska centralbyrån visar att omkring 40 procent av de utländska forskarna och doktoranderna lämnar Sverige inom tre år efter examen på grund av krångliga regelverk. Företag vittnar om en växande brist på ingenjörer, forskare och specialister – kompetenser som är avgörande för att Sverige ska kunna växa och konkurrera internationellt.

Fru talman! Att värna rättsstatens principer handlar därför inte bara om juridik. Det handlar om vilket samhälle vi vill vara.

Rättsstaten provas inte när allt är enkelt utan när det är svårt. Det är då ledarskap krävs – inte för att tänja på principerna utan för att stå fast vid dem, för i längden är det just dessa principer som avgör ett lands styrka, trovärdighet och framtid.

I dagens Sverige hade Dragan sannolikt aldrig fått samma chans. Och när dörrar stängs går inte bara människor miste om möjligheter; Sverige gör det också. Vi förlorar kompetens, drivkraft och framtidstro. Frågan är: Hur många sådana berättelser har vi råd att gå miste om?
(Applåder)

Anf. 98 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Det som kanske är mest absurt med den reglering av medborgarskap som vi har i dag är att vi tillåter icke-svensktalande personer att delta i allmänna val. Sådana personer kan ju bli medborgare.

Detta är fel av flera skäl. Dels är det en principiell fråga. Demokrati betyder folkstyre. För att kunna tillhöra ett folk måste man prata det folkets språk. Det är en fullständig självklarhet. Jag har svårt att tänka mig att Jamal El-Haj skulle påstå att en person som inte är arabisktalande skulle kunna tillhöra det arabiska folket, till exempel. Det är en helt rimlig uppfattning i min värld.

Men det finns också en annan aspekt av detta som är ett ännu större problem, och det har att göra med hur det påverkar sammansättningen av partier. En person som inte är svensktalande och inte kan läsa kan inte göra ett informerat val i ett svenskt allmänt val. Det är en person som inte kan göra sin röst hörd på ett rimligt sätt, för den kan helt enkelt inte ta in all den tillgängliga information om valet som man ska kunna ta in för att förstå vad som händer i Sverige.

Detta är något som är ganska välkänt inom utvecklingsteorin. I mindre utvecklade länder, om vi använder det uttrycket, är det ganska vanligt att politiska partier baseras på klaner eller etniciteter. Deras politiska budskap är inte ”vi vill få ekonomin att växa” eller ”vi vill förändra skatterna” utan snarare ”vi vill att folkgruppen A ska betala pengar till folkgruppen B” eller ”vi kommer att ta resurser från folkgruppen A och ge till folkgruppen B”. Det är där man hamnar när man har ett samhälle som är splittrat på det sättet.

Förutsatt att Jamal El-Haj ämnar rösta emot förslaget, vilket jag uppfattar att han kommer att göra, skulle jag vilja veta: Vilka fördelar ser

Anf. 99 JAMAL EL-HAJ (-) replik:

Fru talman! Jag har aldrig hävdad att språket inte har betydelse. Jag har under hela mitt arbete i facket och i politiken uppmanat människor att läsa svenska. Svenskan är en nyckel till att komma in i samhället.

I min berättelse har jag berättat om hur man när Sverige behövde människor och när Sverige behövde händer skickade bussar till Makedonien, Turkiet och andra länder och hämtade arbetskraft för att arbeta i Sverige. Det är dessa människor som har byggt den välfärd som jag och ledamoten lever i. Det är detta jag syftar på.

Jag har aldrig sagt att språket inte behövs. Det behövs. Men Dragan – han heter egentligen något annat – klarade sig längre i Sverige. Han har fått fyra barn och ungefär nio barnbarn, och alla är goda svenska medborgare. Han har fått en familj som är aktiv i samhället. Några av dem är politiker i dag. Många har studerat och servat oss väl i det svenska samhället.

Jag försökte berätta om detta, för ibland talar man om invandrare som en belastning som inte funkar och som ska skickas hem, enligt Sverigedemokraterna. Därför är den här berättelsen viktig. Många i den generation som sitter här i dag känner inte till de bussar som skickades iväg och hämtade arbetskraft för att bygga Sveriges välfärd. Jag tror att många av deras barnbarn sitter här i kammaren i dag.

Anf. 100 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag betvivlar inte att Jamal El-Hajs kompis Dragan är en trevlig person. Men jag känner inte att det är riktigt relevant för den här debatten. Min fråga gäller någonting helt annat, nämligen deltagande i svenska val för personer som inte kan tala svenska. Det här är ju någonting som är unikt för Sverige. Det finns inget jämförbart land som tillåter personer som inte fattar språket att bli medborgare.

Alla andra länder som går att jämföra med i vårt närområde har en sådan regel. Och det bygger väldigt mycket på resonemanget att för att man ska kunna ha en fungerande demokrati måste alla kunna ta del av samma informationsmaterial. Informationsmaterialet måste då, naturligtvis, spridas på landets hemspråk. Hemspråket i Sverige är ju svenska.

Om man börjar tumma på den principen utsätter man landet för en hel del risker. Framväxten av etniskt definierade partier är ett gift för demokratin. Det är väl känt, som jag sa i mitt inledande inlägg, att just etniskt definierade partier är den faktor som gör att demokratin har väldigt svårt att få fotfäste i vissa länder, inte minst i Afrika.

Det finns all anledning att anta att etniskt definierade partier kommer att bli ett enormt problem även här i Sverige om de får fotfäste här. Det sätt som de kan få fotfäste på här är framför allt om vi tillåter personer som inte förstår svenska att rösta i allmänna val. Sådana människor är lätta att manipulera av religiösa ledare, eller klanledare, traditionella auktoriteter eller vad man nu vill kalla det.

Därför ställer jag frågan igen: Vilken fördel ser Jamal El-Haj med att tillåta personer som inte kan prata svenska att ändå rösta i val till Sveriges riksdag?

*Skärpta krav för
svenskt medborgarskap*

Anf. 101 JAMAL EL-HAJ (-) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten är väl medveten om vad jag menar. Han vill inte förstå min berättelse. Jag tror inte heller att ledamoten lyssnade på vad jag sa om att svenska är nyckeln till det svenska samhället. Det sa jag tidigare.

Det finns många i oppositionen som menar att det är Sverigedemokraterna som utnyttjar Moderaterna för att få igenom bland annat det här ärendet, men jag tror att de har fel. Jag tror att det är Moderaterna som utnyttjar Sverigedemokraterna. Moderaterna försöker driva Sverigedemokraterna från sina nyckelfrågor och gå högerut. Moderaternas syndrom är att vilja gå tillbaka till det gamla Sverige. Det handlar om ständsriksdagen, som bestod av grupperna adel, präster, borgare och bönder. Det var det gamla systemet, som vi hade i Sverige.

När man vill förhindra medborgarskap och vill att det ska vara väldigt svårt att få ett medborgarskap väljer man verkligen att gå tillbaka till det drömsamhälle som vi hade. Det är alltså egentligen Moderaterna – detta är till er i oppositionen – som utnyttjar Sverigedemokraterna. Vi har sett detta när det gäller arbetslösheten, till exempel, där ni har backat i era frågor. Det handlar också om många andra frågor.

Frågan är: Varför tror ni att Moderaterna samarbetar med er och vill ha er i regeringen utan att de vill få in er i deras gamla sätt att tänka för att föra tillbaka Sverige till gamla tider?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och doktorander samt åtgärder för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU23

Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och doktorander samt åtgärder för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier (prop. 2025/26:146)
föredrogs.

Anf. 102 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Regeringens proposition är välkommen. Det visar inte minst det breda stödet i den här kammaren.

Den del som reglerar just studenters möjligheter att arbeta tycker jag är mycket bra. Jag kan ha förståelse för den marginella invändning som Miljöpartiet har, men jag tycker att allvaret i frågan och den problematik som är förknippad med att studenter kommer hit och arbetar mycket gör att invändningen faller.

Det är väldigt positivt att en majoritet här inne har identifierat den exploatering som skett och det utnyttjande som förekommer när det gäller utländska studenter i Sverige och att regeringen kliver fram och agerar på detta område. Det är positivt.

Vi socialdemokrater är också positiva till de utökade möjligheter som ukrainare får att söka tillstånd inifrån landet, om de är här med anledning

av massflyktsdirektivet. Vi menar såklart att den förändringen kunde ha skett tidigare. Men nu när det sker välkomnar vi det.

Fru talman! Ungefär hälften av de högkvalificerade arbetskraftsinvandrarna uppger att balans mellan arbete och fritid samt familjevänliga förhållanden var en viktig faktor när de sökte sig till Sverige. Även möjligheterna till ett visst specifikt arbete och goda karriärmöjligheter lyfts fram som betydelsefulla.

Viljan att flytta till Sverige påverkas av många saker, men just balans mellan arbete och fritid samt tillgång till kultur, natur och fritidsaktiviteter inverkar i stor utsträckning på beslutet.

Tredjelandsmedborgare, alltså medborgare utanför EU och EES-området, lägger dessutom stor vikt vid faktorer som säkerhet, synen på jämställdhet samt principen om lika villkor. Det tyder på att breda sociala aspekter spelar stor roll när man väljer Sverige som land att arbetskraftsmigra till.

Dessa slutsatser dras i SCB:s stora undersökning, som kom för någon vecka sedan, om just högkvalificerad arbetskraft.

Att det förhåller sig på samma sätt när det gäller forskare och doktorander är högst sannolikt. Jag kan berätta något anekdotiskt. Jag träffade själv många utländska doktorander och forskare när jag pluggade i Lund, och de lyfte allt som oftast vilket fantastiskt land Sverige var att komma till. Det är visserligen 20 år sedan jag pluggade, även om det inte syns på mig, men då hade vi inte haft 20 år av högermajoritet i den här kammaren. Den demolering av välfärdsbygget som Reinfeldt och efterkommande högerpolitiker har sysslat med hade inte genomförts än, så man får väl ta min anekdot med viss försiktighet. Men icke desto mindre är förhållandena i Sverige bättre än vad förhållandena är i många andra länder, så viss giltighet har nog min anekdot ändå.

Fru talman! I ljuset av detta är den här mandatperioden på många sätt en förlorad mandatperiod. Tidöpartierna har skurit ned på allt från välfärden till stödet för naturvård och kultur. Vi ser att naturreservat förfaller, skolor drar ned på personal, sjukvården har uppmätt historiskt långa vårdköer och replokaler har slagit igen runt om i landet. 100 000 fler är arbetslösa. Tillväxten är på bottenivå, och bostadsbyggandet har tvärnitat.

Sedan gäller det jämställdheten. Den är ett svenskt flaggskepp och ett av de absolut starkaste kännetecknen för vårt land. Vi har fått se att den feministiska utrikespolitiken har avskaffats. Kvinnovården har skurits ned med 600 miljoner. Lönegapet har vidgats. Ensamstående föräldrar, framför allt ensamstående mammor, har fattiggjorts. Minst 37 skyddade boenden har fått stänga för att regeringen genomfört vårdslösa förändringar. Dessutom ska samtycke och relationer prioriteras ned i skolundervisningen, och två partier i Tidölaget ifrågasätter den grundläggande jämställdhetsreform som individualiserade månader i föräldraförsäkringen innebär.

Fru talman! Tidöregeringen har med denna politik gjort Sverige till ett mindre attraktivt land för högkvalificerad arbetskraft och sannolikt också för de grupper som den här propositionen berör. Framför allt är det svenska folket som har fått se konsekvenserna av en hårdför högerpolitik, som Sverigedemokraterna och regeringspartierna står för, där vanligt folk och välfärden får stå tillbaka för stora skattesänkningar till bättre bemedlade och storföretag.

Prot. 2025/26:113
29 april

*Bättre migrations-
rättsliga regler för
forskare och dokto-
rander samt åtgärder
för att motverka miss-
bruk av uppehålls-
tillstånd för studier*

Trots vårt bifall till propositionen har jag invändningen att de legala förutsättningarna bara är den ena halvan av frågan. Om Sverige ska vara ett riktigt attraktivt land för kompetenta personer att söka sig till, oavsett område, måste välfärden fungera, jämställdheten prioriteras, vår natur tas om hand och vår kultur blomstra. För att det ska ske behövs det givetvis en socialdemokratiskt ledd regering.

(Applåder)

Anf. 103 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! I början av den här mandatperioden åkte jag ned till Växjö och träffade Migrationsverkets personal där. De berättade om missbruket av uppehållstillstånd för studier i Sverige. Det var helt uppenbart för dem hur man handlade med uppehållstillstånd för studier för att i stället komma hit och arbeta.

Personalen berättade också att man gång på gång hade uppmärksammat den dåvarande S-ledda regeringen på just det här. Men jag fick också till mig att den regeringen inte hade gjort någonting åt saken. Jag tänkte bara höra om ledamoten kan ge mig en rimlig förklaring till att S-regeringen inte tog tag i frågan under de två mandatperioder som den styrde landet. Regeringen fick ju uppenbarligen informationen. Var det Socialdemokraterna som inte ville ta tag i detta? Var det Miljöpartiet som inte ville ta tag i det? Eller var det båda partierna som valde att inte göra någonting åt fuskets och missbruket?

Anf. 104 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Det skedde skärpningar när det gällde vilka kurser som gavs, bland annat på Linnéuniversitetet. Man ändrade reglerna när det gällde att söka engelskakurser och sådana saker. Det skedde alltså saker.

Det har tagit fyra år för den här regeringen att komma fram med en produkt. Om Magnus Resare varit medveten om problemet kanske detta visar att det inte var en helt enkel fråga att styra upp och också att man tar ett steg i taget och ser om det hjälper.

Vi har också sett en stor förändring av den svenska arbetsmarknaden under de här fyra åren. Mängden Foodorabud och Uberförare har ökat, det vill säga exploateringsgraden har ökat. Tjänsterna har förändrats, vilket har gjort att läget har blivit mer akut.

Jag tycker att det är lite synd att ledamoten Resare – trots att det i princip är full enighet i kammaren och trots att det kommer beröm från talarstolen om att det är bra att regeringen gör något – ska syssla med det som min tidigare partiledare Stefan Löfven kallar käbbel, för det är faktiskt vad detta är.

Vi kan väl i stället vara glada att vi har en bred uppslutning i en migrationspolitisk fråga här i kammaren, och så kan vi lämna det andra därhän och se att både denna regering och tidigare regering har gjort saker.

Sedan tycker jag att man behöver påminnas om att den socialdemokratiskt ledda regeringen hade en hel del migrationspolitiska frågor att styra upp efter Moderaternas tid vid makten, och det gjordes väldigt mycket. Dessutom hade man en pandemi att hantera, precis när det här med Foodorabud och liknande exploderade. Det gjorde också att det blev ganska trångt i pipeline.

Trångt i pipeline kan vi migrationspolitiker här i kammaren lugnt konstatera att även den här regeringen har med tanke på hur propositionslistan ser ut. Jag tycker därför att lite ödmjukhet och glädje över att vi är överens i den här frågan hade varit snyggare från ledamoten Resare.

Anf. 105 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Låt oss då skaka hand, så är vi klara med replikskiftet!

Anf. 106 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det har gått mer än fyra år sedan vi i Miljöpartiet för första gången lyfte frågan om att ge de ukrainska flyktingarna möjlighet till en långsiktig trygghet i Sverige. I det här betänkandet löser regeringen äntligen frågan.

Alla människor som flyr krig och förföljelse behöver till slut få landa, avsluta sin flykt och påbörja en framtid på sin nya plats. Nu blir det möjligt för ukrainska flyktingar att också söka tillstånd för arbete, något som gör att man till slut kan få ett permanent uppehållstillstånd, trygghet och en möjlighet att börja bygga sin framtid långsiktigt i Sverige.

Jag har träffat ukrainska flyktingar som har tvekat: Ska jag verkligen satsa på att validera min läkarutbildning? Det tar ju två år att bli läkare i Sverige, och jag har bara uppehållstillstånd ett år i taget.

Det är ett viktigt beslut för de tusentals ukrainare som sökt sin tillflykt hit.

I det här betänkandet kommer regeringen också med förslag för att komma åt att människor som har sökt och fått tillstånd för studier – som kanske inte var huvudskälet att komma till Sverige – har blivit utnyttjade i låglönejobb.

I grunden tycker vi att det är bra att vi sätter en gräns för hur mycket man ska kunna arbeta om man är här som heltidsstudent. Regeringen sätter dock gränsen så lågt att personer som vill jobba både lördag och söndag och dessutom kanske någon kväll i veckan inte kommer att kunna göra det – 15 timmar, vilket är mindre än två dagars heltidsarbete.

Vi tycker att även utländska studenter ska kunna välja om de vill jobba på sin fritid och föreslår därför 20 timmar, vilket gör att man fortfarande kan lägga 40 timmar i veckan på heltidsstudier utan att arbetet inkräktar. Det är viktigt att kunna jobba vid sidan av studierna, eftersom studiemedlet även med lån är så pass lågt att många studenter behöver ett extrajobb för att ekonomin ska gå ihop. Hyran och maten ska betalas. Det är också viktigt eftersom det är genom extrajobb många får in foten på arbetsmarknaden. Vi ska inte göra det ännu svårare för ungdomar att komma i arbete i Sverige efter avslutade studier.

Vi tycker också att det är rimligt att även utländska studenter ska kunna engagera sig i studentkårerna och utan begränsningar ha olika typer av arvoderade uppdrag under studietiden. Vi ser inte att ett sådant engagemang visar på någon som helst brist på intresse för att just studera, utan det är en integrerad del av studentlivet för många.

Efter att vi i Miljöpartiet skrev vår motion har jag blivit uppmärksamrad på vikten av att se till att begränsningen till 15 timmars arbete, eller 20 timmar som vi föreslår, inte ska fortsätta att gälla efter att man är färdig med sina studier. Upphållstillståndet som man vill söka efteråt för arbete

kan ju dröja några månader, och då är det viktigt att man inte hindras från att börja arbeta när man har pluggat klart.

Det här är en fråga som Sveriges universitetslärare och forskare har lyft fram, och jag hoppas verkligen att regeringspartierna tar till sig av denna farhåga och ser till att man när man på förordningsnivå reglerar detaljerna i detta ser till att även utländska forskare och studenter ska kunna börja arbeta direkt efter att de är färdiga med till exempel doktorandutbildning eller studier.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till Miljöpartiets reservation. Jag kan bara beklaga att vi i dag är det enda partiet som tycker att man faktiskt ska kunna få jobba 20 timmar i veckan samtidigt med studierna och dessutom engagera sig i kårverksamheten. Vi tycker att det hade varit en bättre och rimligare avvägning mellan de i grunden bra intressen som propositionen har sin grund i.

Anf. 107 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! I den proposition som behandlas i dag finns flera viktiga förslag som stärker Sveriges attraktionskraft för forskare och doktorander. Det är rätt väg. Sverige ska konkurrera om talangen, inte om problemen.

Samtidigt markerar propositionen något ännu viktigare, nämligen att migrationen inte är ett självändamål. Den ska tjäna Sverige och det svenska samhället och vara utformad utifrån svenska intressen. Detta framgår också tydligt av propositionens inriktning: att både stärka Sveriges attraktionskraft för kvalificerad kompetens och motverka missbruk av systemen.

Fru talman! Det räcker dock inte att öppna dörren för rätt människor. Man måste också stänga bakdörrarna för dem som inte är välkomna i Sverige.

En sådan bakdörr har varit uppehållstillstånden för utländska studenter. I dag finns i praktiken inga begränsningar för hur mycket utländska studenter kan arbeta i Sverige. Detta har skapat ett system där studier i vissa fall inte är ett mål för dessa utländska studenter utan ett medel för att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden utan att uppfylla de krav som gäller för arbetskraftsinvandring. Detta är ett systemfel.

Vi vet också att sådant missbruk har förekommit länge. SVT rapporterade i början av året om hur agenturer i Pakistan rekryterar studenter till svenska lärosäten, inte för studier utan för arbete. De hjälper till och med dessa studenter med fejkade bankutdrag – de säljer en väg in i Sverige, och när studenterna väl är här hoppar de av studierna och går rakt in i lågkvalificerade arbeten.

Det här är inte migration i Sveriges intresse utan ett system som utnyttjas. Det urholkar allmänhetens förtroende för migrationssystemet och för utländska studenter. Det ligger inte i någons intresse att man ska utgå ifrån att utländska studenter fuskar och tar någon bakväg in till den svenska arbetsmarknaden.

Låt oss vara tydliga: Ett system som kan utnyttjas kommer att utnyttjas. Lämna man dörren öppen kommer folk att komma in, vare sig det är rätt eller fel. Det är upp till regering och riksdag att besluta om regler som minskar incitamenten för fusk. Så har inte skett under socialdemokratiska regeringar.

Fru talman! Det här handlar inte bara om kontroll. Det handlar om rättvisa. För varje person som utnyttjar systemet finns det en annan student som gör rätt för sig, studerar på heltid, följer reglerna och investerar sin tid och sitt liv i utbildning. När vi tillåter missbruk av systemet sviker vi dessa seriösa studenter.

Regeringen föreslår att möjligheten att arbeta när man har uppehållstillstånd för studier begränsas. Utgångspunkten är EU:s miniminivå på 15 timmar per vecka under terminerna. Syftet är att stävja fusk och missbruk. Det ska inte ses som ett förbud mot att utländska studenter arbetar. Det ska ses som en markering att studier ska vara huvudsysslade. Det innebär att tillgången till arbetsmarknaden måste vara begränsad för utländska studenter. Ett uppehållstillstånd för studier ska handla om studier. Det är tråkigt att detta inte varit självklart för vissa utländska studenter som kommit till Sverige, men nu ser vi till att det framgår att så är fallet.

Vidare skärps kraven på studieresultat. Det är nödvändigt. Propositionen öppnar för att tydligare – från regeringens håll eller från den myndighet som regeringen bestämmer – definiera vad som anses vara godtagbara framsteg i studierna. Det har tidigare bestämts genom beslut i Migrationsöverdomstolen. Nu kommer regeringen att höja och på ett tydligare sätt definiera dessa krav.

Det behövs höjningar av krav på vilka studieresultat som är godtagbara för utländska studenter. Kraven är i dag mycket låga. I Sverige motsvarar heltidsstudier på högskola eller universitet under ett normalt studieår 60 högskolepoäng. Kraven som ställs av Migrationsöverdomstolen är att en utländsk student ska klara av 15 högskolepoäng under det första studieåret, 22,5 högskolepoäng under det andra och 30 högskolepoäng under det tredje året och dem som följer. Har man tagit sig till Sverige för att studera borde man göra bättre ifrån sig.

Dagens krav innebär i praktiken att en utländsk student endast behöver ha klarat av en fjärdedel av de förväntade högskolepoängen under det första studieåret och runt hälften av de förväntade högskolepoängen under efterföljande år för att få ett uppehållstillstånd för studier förlängt. Detta är inte seriöst. Den som har kommit till Sverige och säger att han eller hon är här för att studera ska också studera. Därför föreslås det i denna proposition att kravet på godtagbara framsteg i studier bör höjas för utländska studenter.

Herr talman! En annan central förändring som kommer att ske genom denna proposition handlar om möjligheten att byta spår. I dag kan en utländsk student efter relativt begränsade studier ansöka om ett nytt uppehållstillstånd inifrån landet. Det räcker med att den utländska studenten har slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng för att han eller hon ska kunna byta spår till ett annat uppehållstillstånd. Detta skapar incitament för utlänningar att komma till Sverige, studera under en kort tid och sedan inifrån Sverige ansöka om att få uppehållstillstånd som arbetskraftsinvandrare.

Regeringen föreslår att kraven för att byta grund för uppehållstillstånd skärps. Studenten ska ha slutfört en högskoleutbildning som motsvarar minst två terminer. Detta är en avgörande förändring. Det innebär att det inte längre räcker med kortvariga studier för att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. En utländsk student ska ha slutfört en utbildning innan personen kan byta grund för sitt uppehållstillstånd.

Herr talman! Allt detta hänger ihop: begränsningar av arbete, skärpta studieresultat och stramare regler för spårbyte för utländska studenter. Det är inte enskilda åtgärder. Det är ett systemskifte för utländska studenter som vill studera vid svenska lärosäten. Det handlar om en enkel princip, nämligen att uppehållstillstånd ska användas för sitt syfte och inte utnyttjas för något annat. De studenter som kommer till Sverige ska vara just studenter – inte skenstudenter, inte personer som är här för att arbeta inom lågkvalificerade yrken och inte personer som exploateras av arbetsgivare som inte vill betala sjysta löner. De utländska studenterna ska studera, och om de arbetar ska det vara i mycket begränsad omfattning.

Herr talman! Det här är i grunden enkelt. Ett land som inte kan skilja mellan den som följer reglerna och den som utnyttjar dem är ett land som förlorar kontrollen. Den här regeringen och Sverigedemokraterna vägrar förlora kontrollen. Genom denna proposition och många andra har vi återupprättat ordning och reda inom migrationen. Det kommer inte att bli några genvägar, kryphål eller missförstånd. Utländska studenter ska vara här främst för att studera. Allt annat hör inte hemma i Sverige. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 108 MAGNUS RESARE (M):

Herr talman! I början av den här mandatperioden bestämde jag mig för att besöka så många av Migrationsverkets kontor som möjligt under mandatperioden. Tidöpartierna hade då precis bildat regering, och riktningen var klar. Vi skulle städa upp det kaos som vänsterpartiernas ansvarslösa migrationspolitik och lika kravlösa integrationspolitik hade skapat i det här landet.

I det Sverige vi tog över hade utanförskapet brett ut sig. I vissa områden rådde laglöshet, och gängbrottsligheten tilläts breda ut sig. Känslan var ofta uppgiven när bomber small i trappuppgångar och barn avrättade varandra. Men vi moderater hade i alla fall inte gett upp. Vi hade bestämt oss för att göra vad vi kan för att få ordning på Sverige igen, få ordning på det land där det i generationer har varit tryggt att växa upp och få tillbaka det Sverige där människor stod upp för välfärden men också bara lät den som verkligen var i behov av olika bidrag ta emot dem medan de andra såg till att varje dag gå till jobbet. Det var ett land som människor älskade att bo i.

När vi tog över var det fortfarande många som kom till Sverige, men det var också många som lämnade landet. Människor hade tröttnat på det samhälle som Sverige på bara ett par mandatperioder hade kommit att bli. Det var ett land där kriminaliteten ökade och otryggheten snabbt bredde ut sig.

Jag bestämde mig som sagt för att besöka så många av Migrationsverkets kontor som möjligt och träffa så många medarbetare som jag bara kunde. Jag såg också till att inte bara träffa chefer utan även många som jobbar på det så kallade golvet. Jag mötte personerna som handlägger ärenden och ser den verkliga verkligheten varje dag. Jag ville få reda på vilka förbättringsmöjligheter de personerna såg och vad de tyckte kunde göras.

Ett besök som verkligen gjorde avtryck hos mig var när jag åkte ned till Växjö. Där frågade ett par ur personalen om jag hade hört talas om fusk med studietillstånd och hur några svenska universitet och högskolor var involverade i rena upplägg som syftade till att kringgå svensk migra-

tionslagstiftning. Jag bad dem berätta mer, för jag hade faktiskt inte hört någonting om det förut.

Jag fick höra att svenska universitet har både rätt och skyldighet att ta ut en terminsavgift av en internationell elev från ett land utanför EU. Dessutom ser det bra ut för universitetet om man på papperet har många internationella studenter. Detta gjorde att det fanns dubbla incitament för universitet att skaffa utländska studenter. Några svenska universitet hade uppenbart därför kommit på en ny affärsidé.

Affärsidén verkade vara att man anlitar en rekryterare eller agent, som universiteten tydligen själva kallade personen, i till exempel Pakistan eller Bangladesh. Om man sedan ger den här personen eller agenten pengar för varje rekryterad elev kan man få in pengar till det svenska universitetet genom terminsavgiften. Man framstår också som ett mer prestigefyllt universitet då många internationella studenter söker sig dit.

Problemet för universiteten med det här var bara att personer som på allvar vill utbilda sig redan själva söker sig till det universitet som de vill gå på utifrån den utbildning de söker. Att sälja in det egna universitetet och Sverige skulle därför kräva något mer. Upplägget övergick därför till att sälja in studietillståndet som ett sätt att komma in i Sverige och kringgå regelverken för arbetstillstånd, något som annars kan vara krångligt att få.

Agenterna började marknadsföra ett upplägg där utlänningar kunde söka kurser i engelska på basnivå på svenska universitet. Man betalade terminsavgiften och fick då också tillgång till svensk arbetsmarknad och välfärd, inte bara för sig själv utan för hela sin familj.

I både Pakistan och Bangladesh är engelska mer eller mindre modersmål för de flesta. Därför var det inte några problem för dessa elever att tenta av de nybörjarkurser som de hade köpt eller att inte vara med på lektionerna.

Snabbt märkte Migrationsverket en kraftig ökning av studenter som ville läsa kurser i engelska på nybörjarnivå. Samtidigt såg medarbetarna på Migrationsverket att över 80 procent av eleverna från vissa länder inte bodde i upptagningsområdet för sitt universitet efter ett par tre månader efter ankomst. I stället kunde man spåra att de ofta bodde i storstadsområden.

Förklaringen som Migrationsverkets personal hade var att dessa personer inte hade kommit hit för att studera utan för att jobba i låglönejobb, eftersom de gav mer betalt än jobb i hemlandet. De körde taxibil eller cyklade ut pizzor i svenska storstäder. De jobbade inte för vanliga taxibolag, där man har en dräglig lön, utan i apptaxibolag där man kanske tjänade 20–30 kronor i timmen på att köra bil. Men det var ändå mer än vad de kunde tjäna hemma, så det var värt att betala terminsavgiften och sedan behålla det som blev kvar i slutet av året.

De utländska studenterna behövde också bara klara en fjärdedel av sina studier varje termin för att få förlängt uppehållstillstånd. När de hade klarat totalt 30 högskolepoäng, motsvarande en termins studier, kunde de byta uppehållstillstånd från studietillstånd till arbetstillstånd. De flesta studenter från Pakistan och Bangladesh ansökte om ett sådant spårbyte.

Herr talman! När jag fick höra om det här blev jag självklart lika förvånad som förbannad. Jag frågade varför Migrationsverkets personal inte hade sagt något tidigare. Deras svar var: Det har vi. Vi har sagt det här till

Prot. 2025/26:113
29 april

*Bättre migrations-
rättsliga regler för
forskare och dokto-
rander samt åtgärder
för att motverka miss-
bruk av uppehålls-
tillstånd för studier*

regeringen i flera år, men det är ingen som har lyssnat på oss. Men självklart, herr talman, lyssnade vi moderater.

Den moderata regeringen har tagit tag i frågan och löst den. Vi sätter nu stopp för detta missbruk. Om du kommer till Sverige för att plugga ska du plugga. Om du kommer till Sverige för att jobba ska du söka ett arbetstillstånd. Det är inte svårare än så.

Du som student kommer numera också att behöva anmäla adress så att vi vet var du befinner dig. Vi kommer att skärpa kraven på godtagbara framsteg i studierna liksom kraven för att byta från uppehållstillstånd för studier till uppehållstillstånd för arbete så att oseriösa studenter inte ska kunna missbruka systemet. Vi utökar också möjligheterna att återkalla uppehållstillstånd för anhöriga om det skulle behövas.

I januari gjorde Sveriges Television ett reportage där detta fusk återigen avslöjades. Det kändes bra att vi då redan hade kommit en lång bit på väg för att sätta stopp för detta genom det vi nu fattar beslut om.

Vi moderater vill få ordning på det här landet. Vi vill få ordning på migrationen. Det här är ett viktigt steg i rätt riktning.

Herr talman! Vi vill samtidigt göra landet bättre för dem som söker sig till svenska universitet av rätt anledning. I grund och botten tjänar det Sverige väl att ha forskning och att forskande människor söker sig hit. Genom detta lagförslag blir det möjligt för forskare och doktorander att snabbare beviljas permanent uppehållstillstånd om de rotar sig här. De får också möjlighet att övergå i annat arbete efter avslutade studier.

Det är inte ovanligt att någon kommer hit som forskare och sedan fångas upp av något it- eller medicinbolag. Det är branscher som bygger Sverige och som förtjänar goda möjligheter att få tillgång till personal. Det är rättvist att doktorander och forskare som kommer hit och anstränger sig och bidrar till Sveriges konkurrenskraft nu också ges bättre förutsättningar för att stanna kvar i Sverige samtidigt som vi sätter stopp för fusk och missbruk.

Herr talman! Återigen reserverar sig tyvärr Miljöpartiet mot ett bra förslag. Nu vill man att den som är här för att studera ska kunna jobba 20 timmar i veckan, det vill säga halvtid. Personligen tycker jag att 15 timmar i veckan, som vi föreslår, är väl avvägt. Det borde täcka behovet för nästan alla elever som är här för att studera.

Om jag hade åkt till ett land och betalat kanske 100 000 kronor per år för att få studera hade i alla fall jag velat fokusera på att lyckas med mina studier. Jag hade inte velat riskera att misslyckas på grund av ett extra knäck eller arbete.

Det är rimligt att man kan lägga en del tid på jobb om man vill jobba lite extra för att kanske lära sig språket eller om man blir anställd på ett företag inom det som man utbildar sig till och där utbildningen sedan kan övergå till en heltidstjänst. Men syftet med ens uppehållstillstånd är trots allt studier. Då är det rimligt att huvuddelen av ens tid går till just studier, och då kan man inte jobba halvtid eller mer.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 109 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Magnus Resare angrep oss i Miljöpartiet för vårt förslag om en ändå ganska rimlig förändring. Vi föreslår inte att huvuddelen av tiden för studenter ska kunna ägnas åt annat än studier, utan vi föreslår att

man ska kunna jobba på helgen och kanske ta något kvällspass. Väldigt många studenter klarar av att arbeta 20 timmar i veckan utan att det går ut över studierna. Vi har till och med sett riksdagsledamöter som har tagit examen samtidigt som de har varit riksdagsledamöter.

Vi tycker att det i grunden är positivt att man under studietiden kan skapa sig en kontakt med arbetsmarknaden, jobba extra, få in en fot på ett företag och visa att man är någon att räkna med. Det ökar chansen att man sedan får en anställning efter studierna, speciellt i tider som nu med hög arbetslöshet.

Även när det gäller nyutexaminerade akademiker tycker vi att det är olyckligt att i onödan lägga krokben för utländska studenter att kunna komma in på arbetsmarknaden när de är klara. Så länge arbetet inte inkräktar på studierna är det rimligt att man kan plugga.

Jag vill också höra med Magnus Resare om han har tagit till sig av frågan från Sulf. De undrade om möjligheten att börja jobba direkt efter studierna och vill säkerställa att regeringen gör det möjligt för studenter och doktorander att göra det, även om de har ett pågående tillstånd för studier.

Anf. 110 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Vi tycker att man ska kunna arbeta under sina studier. Det är därför vi säger att 15 timmar ändå är någonting, men vi tycker att huvuddelen av ens tid ska gå till studier. En halvtidstjänst är ändå hälften av ens förväntade tid i arbete eller vad man nu ägnar sig åt. Det är lite för mycket, tycker jag. Det är min personliga bedömning. Jag tycker att 15 timmar är bra. Med det kan man få tillgång till arbetsmarknaden.

Det som har varit problemet och som vi rättar till är att det tidigare inte har funnits någon gräns för hur mycket man får jobba. En del har kommit hit på studietillstånd i stället för på arbetstillstånd för att studietillstånd inte skyddar arbetstagares rättigheter. En del människor jobbar 17 timmar om dagen sju dagar i veckan för att de får det med ett studietillstånd. Det är helt absurt. Det finns människor som kör taxibil i Stockholm för 20–30 kronor i timmen 15–17 timmar om dagen, vilket är helt galet. Vilken trafikrisk utgör man inte när man har suttit i 15 timmar bakom ratten fyra månader i sträck, och vad har man för livskvalitet? Det är ju närmast slaveri för att man kanske måste betala till en rekryterare i sitt gamla hemland. Att det har varit så här med studietillstånden är helt galet, men nu rättar vi till det.

Vi kan dividera om 15 eller 20 timmar är rimligt, men kommer man hit för att studera ska man studera. Vill man jobba 20 timmar i veckan eller mer får man söka arbetstillstånd, och regeringen har ju gjort det lite enklare att få arbetstillstånd.

Jag tycker att regeringens förslag är väl avvägt. Det är synd att bara 95 procent av riksdagens ledamöter står bakom detta och att 5 procent tvunget måste reservera sig i denna migrationsrättsliga fråga. Tänk om vi hade kunnat vara 100 procent eniga i denna fråga och laga det som tidigare har varit trasigt. Jag och Ola Möller skakade hand för en liten stund sedan, och det kändes bra. Synd att jag inte kan göra det även med Miljöpartiet i denna fråga.

Prot. 2025/26:113
29 april

*Bättre migrations-
rättsliga regler för
forskare och dokto-
rander samt åtgärder
för att motverka miss-
bruk av uppehålls-
tillstånd för studier*

Anf. 111 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Vi röstar ju inte nej till förslaget utan säger att regeringen borde återkomma så att studenter kan få jobba en hel helg med exempelvis kårverksamhet om de vill. På Magnus Resare låter det som att vi är oeniga när vi i grunden är eniga. Det som skiljer oss åt är om studenter ska få jobba 15 eller 20 timmar. Det är onödigt att polarisera i en fråga där vi är till 99 procent överens. Man behöver inte överdriva skillnaderna i migrationspolitiken; de är tydliga ändå.

Varför tycker Magnus Resare att man inte ska få ta ett åttatimmarspass på lördagen och ett åttatimmarspass på söndagen om man samtidigt klarar av att plugga 40 timmar? Varför ska man inte få lägga sin lediga helg på att jobba om man vill det?

Anf. 112 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Är man här för att studera är 15 timmar väl avvägt. Man ska kunna ägna sig åt något annat än sina studier, men studier och inte jobb ska vara huvudsysslan när man har fått ett studietillstånd.

Vi vill sätta stopp för rekryteringen till närmast slavlika förhållanden, och det lyckas vi med i och med detta förslag. Det är bra att Miljöpartiet är med så långt och inte vill ha mer än 20 timmar, vilket är galenskap.

Är du här för att plugga, plugga. Vill du arbeta, sök ett arbetstillstånd. Eller gör om ditt studietillstånd till ett arbetstillstånd, vilket vi nu också möjliggör genom det beslut kammaren fattar om en liten stund.

Jag tackar för en bra debatt och för att kammaren för en gångs skull i stort är enig i en migrationsfråga.

Anf. 113 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Fram till 2021 kunde doktorander från länder utanför EES få permanent uppehållstillstånd i Sverige efter fyra års studier. Men efter skärpningar i utlänningslagen tvingades många lämna Sverige efter sin examen. Största anledningen var svårigheten att inom akademien få en tjänst med tillräckligt lång anställningstid för att kunna visa på varaktig försörjning. Osäkra anställningar och korta kontrakt är inte bara ett problem för forskare från andra länder utan för många på våra lärosäten. Men för forskare från länder utanför EES kunde detta innebära att de tvingades lämna Sverige.

Vänsterpartiet var emot lagändringen 2021 eftersom den försvårade för många människor att få uppehållstillstånd i Sverige. De partier som ville skärpa utlänningslagen insåg inte att Sverige i och med skärpningen utvisade forskare som Sverige behövde och att dessa sedan sökte sig till andra länder.

Lagändringen som vi nu debatterar är därför välkommen. Den kommer att öka Sveriges kompetensförsörjning och tryggheten för utländska forskare. Samtidigt finns det andra lagar i Sverige som får utländska doktorander och forskare att tveka. Vad kommer att hända med deras barn? Blir de utvisade när de fyller 18? Splittrar Sverige familjer? Hur permanent är ett permanent uppehållstillstånd när det kan omprövas?

Även de långa handläggningstiderna hos Migrationsverket kan avskräcka forskare från att komma till Sverige och försvåra för dem att stanna i Sverige, även om de på sikt kan få permanent uppehållstillstånd.

Nu får utländska forskare en gräddfil till svenskt uppehållstillstånd, vilket är nödvändigt. Men det finns andra som lever i osäkerhet i Sverige och som borde få permanent uppehållstillstånd. Låt även Ayla, som ska utvisas ensam till Iran, Kani, Diya, Jomana, Afrodite, Batis, Sharre, Manvel och alla andra ungdomar som ska utvisas få permanent uppehållstillstånd. Stoppa alla tonårs- och kompetensutvisningar och återinför särskilt ömmande omständigheter så att 95-åringar får stanna och barn inte får utvisningsbeslut.

Herr talman! Vänsterpartiet har valt att ställa sig bakom förslaget trots att vi ser brister i det. Det är visserligen ett steg i rätt riktning, men fler lagar behöver ändras för att Sverige ska bli det attraktiva land för talanger och internationell kompetens som vi alla ser framför oss.

Anf. 114 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Jag har det sällsynta nöjet att yrka bifall till propositionen.

De här förändringarna är väldigt bra. De är nödvändiga, och det är bra att regeringen har tagit fram dem. Vi får snabbare, enklare och mer anpassade tillstånd, och det är också viktigt att stoppa det fusk som har varit ett stort problem med studietillstånden.

Regeringen säger att man ska göra det bättre och enklare för forskare och studenter, men samtidigt varnar Sveriges universitetslärare och forskare för att regeringen skrämmar bort samma målgrupp. Jag hoppas att regeringen tar till sig att man utöver att göra dessa positiva förändringar behöver fundera på hur man ska sluta med tonårsutvisningar som skrämer bort toppforskare, stoppa idéerna om att ta bort alla permanenta uppehållstillstånd och göra medborgarskapsreglerna bättre.

I dag kommer vi att fatta beslut om medborgarskapsreglerna. Jag hoppas att man vaknar upp och ser att det samlade beskedet från regeringen till dem vi verkligen vill ha hit är: Ni är inte riktigt välkomna. När man ger det beskedet gång på gång hjälper det inte att bara förbättra tillståndsprocessen. Detta hör vi från forskare, studenter och näringslivstoppar.

Jag yrkar bifall till regeringens proposition men säger i allmänhet ett litet nej tack till regeringens politik på detta område.

Anf. 115 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! I dag fyller vi kammaren med migrationsdebatter, vilket säger något om frågans betydelse men också om det ansvar Tidöregeringen tar för att steg för steg reformera svensk migrationspolitik. Propositionen vi nu behandlar är inte isolerad utan en del av ett större sammanhang, nämligen ett arbete som syftar till att upprätthålla ordning och reda, stärka legitimiteten i systemet och säkerställa att migrationspolitiken fungerar både ekonomiskt och socialt.

Herr talman! Med Tidöavtalet inleddes ett paradigmskifte. Det var ett skifte bort från en politik som alltför länge präglats av bristande kontroll och otillräcklig hänsyn till samhällets faktiska kapacitet – med, kan man ana, ett antal begränsningar för den regering som då satt vid makten – till en politik som är hållbar, ansvarsfull och långsiktig.

Den rödgröna regeringen lämnade efter sig långa handläggningstider och en snårig lagstiftning, trots vad som sades om förträffligheten i tidigare inlägg. Den stod med ett Sverigeerbjudande som fokuserade på vilka bidrag som fanns att få för dem som sökte sig hit.

*Bättre migrations-
rättsliga regler för
forskare och dokto-
rander samt åtgärder
för att motverka miss-
bruk av uppehålls-
tillstånd för studier*

*Bättre migrations-
rättsliga regler för
forskare och dokto-
rander samt åtgärder
för att motverka miss-
bruk av uppehålls-
tillstånd för studier*

Regeringen har arbetat målinriktat sedan dag ett med att vända det här, för att få minskad byråkrati, smidigare processer, kortare handläggnings-tider och en lagstiftning som gynnar de strävsamma men som – detta är viktigt – slår hårt mot fusk och missbruk, både gentemot människor och gentemot vårt system.

Herr talman! Det är otvivelaktigt så att Sverige har en ledande roll inom teknik, forskning och utveckling. Då är det viktigt att Sverige är attraktivt för människor med kompetens, människor med utbildning och människor med driv. Det kan gälla forskare, ingenjörer, specialister och studenter. Det här stärker vårt land och vår ekonomi och är viktigt för vår konkurrenskraft i en alltmer globaliserad värld.

Dagens debatt handlar om förändringar för forskare och doktorander, också de som kommer från ett tredjeland för att studera. Det är välkomna förändringar för de ukrainare som finns i vårt land. Det handlar om att ge bättre förutsättningar för utländska forskare och doktorander att verka i Sverige, om att de ska attraheras av vårt lands möjligheter och om att vi ska behålla dem. Det bör ske en förändring i en riktning som stärker vårt land som attraktiv forskningsnation.

Det handlar också om viktiga förändringar för studenter från tredjelän-der. Som nämnts i debatten och som vi läst om finns det olika former av missbruk. Vi välkomnar dem som vill studera, men det ska ske med sådana krav att det inte genom studier skapas en möjlighet att arbeta i vårt land, kanske i grå eller mörka branscher.

Genom propositionen stärker vi också förutsättningarna för de perso-ner från Ukraina som har flytt från det fruktansvärda krig som fortfarande pågår i vårt Europa. De ska kunna ansöka om byte av grund för uppehålls-tillstånd för att få möjlighet till exempelvis arbete eller utbildning.

Herr talman! Det är viktiga förändringar som genomförs av ett sam-spelt lag, som i Tidöavtalet har pekat ut en väg framåt för Sverige. Vi kan diskutera, vi kan enas och vi kan nå framgång även i besvärliga frågor. Inför valet är det viktigt att säga att det inte ser ut så på den andra sidan, utan det spretar åt olika håll.

Det här ärendet är ett lysande exempel på ett undantag, för vi är nästan helt eniga om förändringarna. Men så är det inte på väldigt många områ-den. Trots de stora ord som uttalades från talarstolen här om de utmärkta åtta åren under den S-ledda regeringen var det många problem vi fick ta över. Vi har fått hantera många lådor som varit tomma på förslag under den här mandatperioden.

Den strama migrationspolitik som S fortfarande står och talar om att de inledde var faktiskt inte så stram under den förra mandatperioden. Om vi blickar framåt får vi nog se ett nytt rödgrönt migrationskaos.

Vi skapar bättre förutsättningar för Sverige genom dagens proposition. Med detta yrkar jag bifall till propositionen och avslag på motionen och reservationen.

Anf. 116 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Jag tackar för en god debatt.

Forskning, kunskap och internationellt samarbete är hörnstenar i att bygga Sverige som en kunskapsnation men också som ett konkurrenskraf-tigt land i världen.

Vi i Sverige är näst bäst på innovation, efter Schweiz. Det beror just på att vi har varit en kunskapsnation under lång tid och att vi är ett land där vi sätter forskning och innovation i första rummet. Det är därför regeringen har lagt fram en historiskt stor forsknings- och innovationsproposition.

Vi i Liberalerna vill grundlagsskydda den akademiska friheten. Genom betänkandet stärker vi ställningen för forskare, akademiker och doktorander som vill komma till Sverige för att forska.

Herr talman! Vi ska vara stolta över svensk öppenhet och över att vi värnar den tradition av akademi och bildning som gjort oss starka. Doktorander får en egen forskarstatus och klassas inte längre bara som studenter. Det tycker jag är väldigt bra. Vi får en snabbare väg till permanenta uppehållstillstånd för dessa forskande individer, och det blir enklare och smartare processer. Fler ska kunna komma hit och bidra till kunskapsnationen Sverige och till kunskapen i världen.

Vi vill minska den byråkrati som i dag riskerar att leda till avbrott i forskningen. Vi vill se till att de ukrainare som nämnts tidigare här i debatten får en sjyst och bra chans att stanna i Sverige och bidra till Sverige som kunskapsnation.

Herr talman! Samtidigt som vi ska ha ett öppet system som låter fler komma hit och forska och bidra till Sverige ska vi ha ett system där vi inte undergräver förtroendet för migrationspolitiken. Det är därför de hål som funnits behöver täppas till, och det är därför det fusk som har förekommit behöver upphöra. Det är den andra sidan av myntet i betänkandet.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och tackar för en god debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Riksrevisionens rapport om Polisreformen 2015

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU31
Riksrevisionens rapport om Polisreformen 2015 (skr. 2025/26:110)
föredrogs.

Anf. 117 MATS HELLHOFF (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Riksrevisionens rapport om polisreformen 2015 innehåller en hel del iakttagelser och kritik som det är lätt att hålla med om.

För det första har den lokala nivån inte stärkts på det sätt som var tänkt. För det andra har resultaten i stort inte förbättrats, trots markant ökade resurser. För det tredje har den interna styrningen varit otydlig och dåligt förankrad och saknat helhetsperspektiv.

De två första punkterna är lätta också för en utomstående betraktare att se. Polisen är mer eller mindre osynlig på många ställen, och offentligt redovisade resultat har inte förbättrats.

Men för den tredje punkten får vi gå till rapporten för att få en förklaring. Där pekar man bland annat på att viljan att vara reformen trogen ledde till att hierarkiska och geografiska gränser blev viktiga. Styrmodellen ska-

Prot. 2025/26:113
29 april

*Bättre migrations-
rättsliga regler för
forskare och dokto-
rander samt åtgärder
för att motverka miss-
bruk av uppehålls-
tillstånd för studier*

*Riksrevisionens
rapport om Polis-
reformen 2015*

pade stuprör med styrning ovanifrån som inte var koordinerad och i vissa fall till och med motstridig.

Herr talman! Polisreformen 2015, då 21 länspolismyndigheter, Statens kriminaltekniska laboratorium och Rikspolisstyrelsen slogs samman till en myndighet, är den andra stora reform av polisen som jag haft det tveksamma nöjet att genomlida. Den första var den så kallade närpolisreformen, som genomfördes i mitten av 1990-talet.

Lidandet framkallades inte av reformerna i sig utan av det reklamliknande informationsflöde, närmast propaganda, som föregick reformerna, speciellt närpolisreformen, och som riktade sig till en personal som i många fall var tveksamma och i andra fall rejält kritiska.

Att tveksamma och kritiska medarbetare upplevde att de inte blev lyssnade på har säkert varit en bidragande orsak till att genomförandet inte gått så friktionsfritt som man skulle kunna önska.

Hade Riksrevisionen skrivit en rapport om närpolisreformen efter tio år skulle den rapporten antagligen ha innehållit liknande kritik som den vi kan se nu, för inte heller i det fallet blev det som man hade tänkt.

Herr talman! Varför blev det inte som man tänkte? Att två reformer som hade planerats och förberetts i många år innan de sjuöattes ändå inte har gått i mål med sina föresatser ger anledning till viss eftertanke. Det föreligger ett fel här någonstans. Men vad är det som är fel, och varför uppstod det?

I fallet med närpolisreformen prioriterades den händelsestyrda verksamheten ned till förmån för närpolisverksamheten, som skulle jobba problemorienterat. Detta skapade resursbrist i den händelsestyrda verksamheten. Resurser fick tas från närpolisverksamheten, som därför inte kunde fullgöra det uppdrag som var reformens bärande idé. Det låter som en organisatorisk variant av Ebberöds bank.

I fallet med polisreformen 2015 har de ökade polisresurserna gått inåt och uppåt i organisationen i stället för att, som det var tänkt, stärka den lokala nivån. Det här har orsakat resursbrist på det lokala planet, och den har inte kunnat ersättas.

Båda de här reformerna planerades i flera år innan de kunde genomföras. Själva genomförandet har sedan tagit ett antal år, och det är ett av felen. Världen förändras, och när reformen är genomförd visar det sig att det inte blev som man tänkt i alla delar. Det är för att det helt enkelt inte är möjligt att helt och hållet förutse hur saker och ting kommer att förändras, inte ens i en ganska nära framtid. Men det ligger i sakens natur att vara ovillig att tidigt ändra sina planer. Och som Riksrevisionen påpekar ville man också vara reformen trogen inom myndigheten.

Ett annat fel är att man inte verkar ha tagit höjd för personalbehovet. Kanske insåg man inte hur det skulle se ut. Kanske var det inte möjligt att förutse. Kanske hoppades man att vi här inne skulle besluta om resurser så att reformens intentioner skulle kunna infrias.

Jag vill påstå att vi har gjort väldigt mycket i den riktningen. Men det återstår för Polismyndigheten att fortsätta framåt, flexibelt styra verksamheten och fördela resurser så att man kan infria allmänhetens förväntningar om hög lokal närvaro och synlighet.

Herr talman! Man kan givetvis vara kritisk till reformen 2015. Det vet jag många som är, och den har givetvis sina brister. En del av dem får sin genomlysning i Riksrevisionens rapport. Men jag är övertygad om att utan

polisreformen 2015 skulle vi inte ha den framgång mot den organiserade brottsligheten som vi har i dag.
(Applåder)

Prot. 2025/26:113
29 april

*Riksrevisionens
rapport om Polis-
reformen 2015*

Anf. 118 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman! Tack till Mats för hans sakliga inlägg! Det är underbart att höra en sverigedemokrat som inte pratar om massinvandring.

Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 1 från Socialdemokraterna.

När polisreformen genomfördes 2015 var ambitionen otroligt tydlig. Det var en tydligt pekande hand från politiken. Vi skulle få en samlad, effektiv och närvarande polis. De gamla länspolismyndigheterna skulle slås ihop till en nationell myndighet på samma sätt som Kriminalvården. Man skulle hålla ihop styrningen och stärka förmågan och samtidigt komma närmare medborgarna.

Ambitionerna var således höga, inte minst när det gällde den lokala närvaron. Det var väldigt tydligt att det var ett löfte från politiken. Polisen skulle komma närmare människor och känna sina områden. Polisen skulle arbeta mer brottsförebyggande och möta vardagsbrottslighet på ett mer effektivt och vardagsnära sätt med ökad lokal kunskap.

Nu har Riksrevisionen granskat det här. Hur har det slagit ut? Man har dessvärre kunnat påvisa att intentionerna i de här avseendena inte har uppnått. Det är hård läsning för myndigheterna men också för politiken.

För övrigt kan jag bara säga: Älskar vi inte Riksrevisionen, vi som sitter här inne? Älskar vi inte även Statskontoret? Älskar vi inte Brottsförebyggande rådet? Tillsammans med akademi och medier granskar de ändå in i märgen de beslut som vi fattar här inne. Svensk revision och svensk granskning av myndigheter är på många sätt i världsklass. Jag tycker att vi ibland behöver säga det till varandra.

Riksrevisionen konstaterar att Polismyndigheten har fått stora anslags-tillskjutningar efter och under reformen. Anslagen har ökat mer än någon annan gång i historisk tid. Ökningen med 10 000 nya polisanställda och en fortsatt expansion, som vi befinner oss mitt inne i, har inneburit att polisens operativa förmåga har fått en betydligt större kostym.

Men resultaten har inte riktigt följt med. Riksrevisionen pekar bland annat på att färre brott klaras upp inom många brottskategorier och att personuppleringen har minskat i många delar sedan reformen. Det är inte acceptabelt. Det borde bekymra oss alla.

För medborgarna är inte polisreformen en organisationskarta. De bryr sig i grund och botten inte om det är en eller många myndigheter som ska reda upp de problem som de står inför. För dem handlar det om något mycket enklare: Kommer polisen när man behöver hjälp? Kan man lita på det? Finns det någon att tala med i ens område som man känner till namnet på? Finns det lokal närvaro innan brotten sker, eller kommer polisen bara med blåljusen på? Det är mot de förväntningarna som reformens löfte måste prövas.

Vi socialdemokrater delar i mångt och mycket Riksrevisionens kritik. Vi tycker absolut inte att allt har blivit sämre. Många polisanställda gör ett fantastiskt arbete varje dag, och vi följer det och ser hur de kämpar. Men vi måste våga tala klarspråk om styrningen och organisationen.

Vi har till exempel kunnat se att resurserna har gått inåt och uppåt. Enligt Riksrevisionen har 3 700 anställda – en anmärkningsvärd siffra – flyttats inåt och uppåt mellan 2017 och 2024, vilket har lett till att lokalpolisområdena i mångt och mycket har tömts på kunnig personal. Det är tvärt emot de intentioner vi hade med den här reformen från början, så 3 700 är en avgörande siffra.

Nu ska det också sägas att herr Strömmer, justitieministern, har tagit till sig det här och jobbar med det väldigt tydligt. Vår rikspolischef och biträdande rikspolischef har haft starkt fokus på att få betydligt bättre närvaro i lokalpolisområdena. Och de gör det bra. Både Strömmer och rikspolischefen, kan jag som oppositionspolitiker ändå säga, har skiftat fokus och gör det bra i den del som kritiken gäller.

Vi måste komma ihåg att en polisbil inte är samma sak som en polis som känner området. En tillfällig förstärkning är inte samma sak som lokal närvaro. En helikopteröverflygning kan inte ersätta en erfaren områdespolis. En digital kontaktväg är inte samma sak som en lokal polisstation.

Vi socialdemokrater har två konkreta förslag i den här delen.

För det första måste resurserna styras mot den lokala nivån. Vi behöver betydligt fler närvarande och lokalt förankrade poliser som känner både medborgarna och området. Det handlar inte enbart om nostalgi – men lite, kanske – utan det handlar om att staten måste kunna garantera verklig polisiär närvaro. Det gäller naturligtvis även utanför storstäderna.

Jag vill också lyfta fram att Stockholm har haft otroligt stora problem med att bemanna sina lokalpolisområden. Detta kanske också avspeglar sig i de problem man har haft i de utsatta områdena i vår huvudstad.

För det andra, vill vi socialdemokrater ha ett akutstopp för nedläggningar av polisstationer – ett moratorium, för att använda ett mer komplicerat ord. Vi har under en längre tid kunnat se att man har stängt polisstationer över hela landet. Man kanske byter namn på dem, och framför allt förändrar och försämrar man tillgängligheten för medborgarna. Vi tycker att detta måste stoppas till varje pris.

Vi satte ned foten redan i somras och har varit tydliga i detta: Stäng inte fler polisstationer i vårt land! Vi har i insynsrådet fått rapporter om att polisledningen har lyssnat i den delen, och det är positivt.

Den andra delen i vår reservation handlar om att vi vill se över möjligheten till reglerad inställelsetid för polisen. I dag finns ett sådant system inom räddningstjänsten, och vi behöver egentligen ha en helt ny ordning som inte bara garanterar en diffus förhoppning utan också att polisen *ska* komma i tid. Det är ett ska-krav, och det är ett av våra förslag i reservationen.

Polisen är en del av vårt vackra samhällskontrakt. När människor betalar skatt, följer lagen och gör rätt för sig måste de också kunna lita på att samhället finns där när det är som trasigast och när det händer någonting jobbigt. Det gäller storstädernas utsatta områden, det gäller mindre kommuner och glesbygd och det gäller företagare, äldre, unga och brottsoffer.

En närvarande polis handlar inte bara om ordning och reda, utan det är en fråga om tillit till samhällskontraktet. Därför behöver principerna i 2015 års polisreform tas på största allvar, och precis som Riksrevisionen på ett utmärkt sätt har gjort får vi fortsätta att följa utvecklingen framöver.

(Applåder)

(forts. § 12)

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av förste vice talmannen vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 april

MJU18 Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU19 Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning

Punkt 3 (Behov av åtgärder för att nå målen för materialåtervinning)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V)

Votering:

182 för utskottet

109 för res. 2

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 15 MP, 9 L, 5 -

För res. 2: 92 S, 13 V, 4 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 4 (Behov av ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet)

1. utskottet

2. res. 3 (V, MP)

3. res. 4 (C)

Förberedande votering:

30 för res. 3

20 för res. 4

241 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

239 för utskottet

31 för res. 3

20 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 60 SD, 57 M, 16 KD, 8 L, 6 -
För res. 3: 13 V, 15 MP, 3 -
Avstod: 20 C
Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 8 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 april

CU25 En snabbare utbyggnad av kriminalvårdsanstalter och häkten

1. utskottet

2. res. (MP)

Votering:

272 för utskottet

18 för res.

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 60 SD, 57 M, 13 V, 20 C, 16 KD, 9 L, 6 -

För res.: 15 MP, 3 -

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

CU29 Ökade möjligheter till hemmaladdning av elfordon

Punkt 2 (Kostnaderna för installationen)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

3. res. 2 (MP)

Förberedande votering:

20 för res. 1

15 för res. 2

256 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

256 för utskottet

20 för res. 1

15 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 SD, 57 M, 13 V, 16 KD, 9 L, 9 -

För res. 1: 20 C

Avstod: 15 MP

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU20 Riksrevisionens rapport om statens arbete med underlag och utvärdering inom det klimatpolitiska ramverket

Prot. 2025/26:113
29 april

Punkt 1 (Statens arbete med underlag och utvärdering inom det klimatpolitiska ramverket)

1. utskottet

2. res. (V, C, MP)

Votering:

238 för utskottet

53 för res.

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 60 SD, 57 M, 16 KD, 9 L, 5 -

För res.: 1 S, 13 V, 20 C, 15 MP, 4 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU21 Riksrevisionens rapport om statens insatser för jordbrukets klimatomställning

Punkt 1 (Plan för jordbrukets klimatomställning)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, C, MP)

Votering:

147 för utskottet

144 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 SD, 57 M, 16 KD, 9 L, 5 -

För res. 1: 92 S, 13 V, 20 C, 15 MP, 4 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 2 (Styrmedel för jordbrukets klimatomställning)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:

167 för utskottet

124 för res. 2

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 9 L, 5 -

För res. 2: 92 S, 13 V, 15 MP, 4 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 3 (Jordbruksavdrag och biopremie)

1. utskottet

2. res. 3 (C, MP)

Votering:

253 för utskottet

35 för res. 3

3 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 SD, 57 M, 13 V, 16 KD, 9 L, 6 -

För res. 3: 20 C, 15 MP

Avstod: 3 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU10 En ny vapenlag

Punkt 1 (Förbudet mot innehav av vissa halvautomatiska vapen vid jakt)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

270 för utskottet

20 för res. 1

1 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 SD, 57 M, 13 V, 16 KD, 15 MP, 9 L, 8 -

För res. 1: 20 C

Avstod: 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 2 (Övergångsregler för vissa tillståndskrav)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:

167 för utskottet

124 för res. 2

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 9 L, 5 -

För res. 2: 92 S, 13 V, 15 MP, 4 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 4 (Femårstillstånden)

1. utskottet
2. res. 3 (S, V, MP)

Votering:

167 för utskottet

124 för res. 3

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 9 L, 5 -

För res. 3: 92 S, 13 V, 15 MP, 4 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU12 Ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap

Punkt 2 (Förutsättningar för genomförbarheten av lagförslaget)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

181 för utskottet

107 för res. 1

3 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 14 MP, 9 L, 5 -

För res. 1: 92 S, 13 V, 1 MP, 1 -

Avstod: 3 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Leila Ali Elmi (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och anpassad information)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

3. res. 4 (MP)

Förberedande votering:

16 för res. 2

15 för res. 4

260 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

238 för utskottet

17 för res. 2

34 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 58 SD, 57 M, 16 KD, 9 L, 6 -

För res. 2: 13 V, 1 MP, 3 -

Avstod: 20 C, 14 MP

Frånvarande: 14 S, 12 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Annika Hirvonen (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Övriga frågor om lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

267 för utskottet

20 för res. 5

3 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 SD, 57 M, 12 V, 16 KD, 15 MP, 9 L, 6 -

För res. 5: 20 C

Avstod: 3 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 9 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 5 (Andra åtgärder för ett starkare befolkningsskydd)

1. utskottet

2. res. 6 (S)

Votering:

195 för utskottet

93 för res. 6

3 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 SD, 57 M, 13 V, 20 C, 16 KD, 15 MP, 9 L, 5 -

För res. 6: 92 S, 1 -

Avstod: 3 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU23 Riksbankens verksamhet och förvaltning 2025

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

Votering:

258 för utskottet

33 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 60 SD, 57 M, 20 C, 16 KD, 9 L, 5 -

För res. 1: 1 S, 13 V, 15 MP, 4 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 2 (Behovet av övergångsbestämmelser)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, C, MP)

Votering:

147 för utskottet

146 för res. 2

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 57 M, 16 KD, 9 L, 3 -

För res. 2: 92 S, 13 V, 20 C, 15 MP, 6 -

Frånvarande: 14 S, 8 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 7 (Hemvistid i vissa fall)

1. utskottet

2. res. 8 (C)

Votering:

240 för utskottet

20 för res. 8

31 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 SD, 57 M, 16 KD, 9 L, 6 -

För res. 8: 20 C

Avstod: 13 V, 15 MP, 3 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**SfU23 Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och doktorander
samt åtgärder för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för
studier**

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Arbeta med uppehållstillstånd för studier)

1. utskottet

2. res. (MP)

Votering:

272 för utskottet

16 för res.

3 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 SD, 57 M, 13 V, 20 C, 16 KD, 9 L, 5 -

För res.: 15 MP, 1 -

Avstod: 3 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

*Riksrevisionens
rapport om Polis-
reformen 2015*

§ 12 (forts. från § 8) **Riksrevisionens rapport om Polisreformen 2015**
(forts. JuU31)

Anf. 119 LARS JILMSTAD (M):

Herr talman! I dag debatterar vi regeringens bedömning av Riksrevisionens rapport *Polisreformen 2015 – intentionerna ännu inte nådda*. Rubriken utgör i sig en pregnant sammanfattning.

Låt mig först säga att det av flera skäl är en mycket viktig granskning som Riksrevisionen har gjort. Polismyndigheten är en av våra största myndigheter. Skattebetalarna tillskjuter mycket stora resurser och har anledning att förvänta sig att de används på ett bra sätt vad gäller både myndighetens organisation och dess resultat. Det är självklart att en så genomgripande reform av såväl organisation som verksamhetsformer som den som ägde rum för drygt tio år sedan behöver skärskådas ordentligt. Riksrevisionens övergripande slutsats är att Polismyndigheten inte har arbetat tillräckligt effektivt för att nå intentionerna med reformen och att man ännu inte lyckats med detta.

Låt mig påminna om att omgörningen av polisväsendet för drygt tio år sedan innebar att de 21 länspolismyndigheterna, Statens kriminaltekniska laboratorium och Rikspolisstyrelsen slogs ihop till en myndighet. Ännu längre tillbaka var polisväsendet än mer splittrat och organiserades och utrustades på kommunal nivå, naturligtvis med stora olikheter som följd. Tanken med att verka som *en* myndighet var bland annat att få ökad flexibilitet och förbättrade resultat. Eftersom regeringen givetvis påverkar myndighetens arbete har Riksrevisionen också granskat regeringens proposition.

Utskottet ser positivt på att regeringens styrning av Polismyndigheten har fokus på effekter. Det är förstås naturligt. En välskött polis som har goda resultat och hög brottsupplärning och som ger oss alla ökad trygghet står förstås mycket högt på regeringens dagordning. Det är uppenbart att reformen inte ledde till några snabba resultat i den riktningen. Därför är det naturligt att regeringen delar Riksrevisionens bedömning att polisreformens intentioner inte fullt ut har uppnåtts, att verksamhetsresultaten fortfarande behöver förbättras och att den interna styrningen och uppföljningen inom Polismyndigheten har haft brister.

Varken regeringen eller utskottsmajoriteten vill dock se den politiska styrning av polisens verksamhet som motionerna i ärendet ger uttryck för. I dessa motioner framhålls bland annat att man vill ha ett tillkännagivande om ett stopp för ytterligare nedläggning av polisstationer.

Det finns i sammanhanget anledning att påminna om att polisfrågor debatterades i denna kammare för cirka två veckor sedan. Min utskottskollega Charlotte Nordström underströk då att Polismyndigheten nu behöver arbetsro efter flera år av reformer. Hon betonade att fokus för verksamheten ska ligga på genomförande, uthållighet och resultat snarare än nya politiska omtag. Vad det handlar om, sa hon, är att bekämpa den grova och organiserade brottsligheten. Fler behöver lagföras. Uppklaringen, som förvisso ökat kraftigt för de grova brotten, behöver höjas vad gäller mängdbrotten.

Mycket går rätt väg nu. Något som ger resultat är inte minst att regeringen och riksdagen har gett polisen en rad nya verktyg. Dessa nya verktyg och andra omständigheter leder till att polisens sätt att arbeta förändras. Vilka uttryck det ska ta sig avgörs bäst av Polismyndigheten själv, inte av politiker. Detta har även delar av oppositionen varit på det klara med tidigare.

Riksdagens utredningstjänst, RUT, konstaterade i en rapport år 2005 att 106 polisstationer hade lagts ned i Sverige sedan 1994. 78 av de 106 hade stängts efter år 2000, alltså bara inom loppet av fem år. Ställd inför detta säger dåvarande justitieminister Thomas Bodström till Dagens Nyheter att nedläggningarna är en effekt av polisens ändrade arbetssätt och att han har förståelse för att små stationer som sällan är öppna slås ihop med större. Så är det också fortsatt. Regeringen ska inte styra eller sätta mål för hur många polisstationer som ska finnas i landet. Det är ett operativt ansvar för Polismyndigheten.

Trygghet och effektiv brottsbekämpning hänger inte nödvändigtvis ihop med fysiska byggnader. Däremot är förstås den lokala polisen närvaron mycket viktig. Den kan uppnås på olika sätt, till exempel genom områdespoliser, mobila poliskontor, kontaktpolisverksamhet eller samlokalisering med andra myndigheter. Vi har inte minst genom förändrade sekretessregler nu gjort det möjligt för socialtjänst och polis att arbeta ihop på ett effektivt sätt.

Det är Polismyndigheten som bäst avgör var stationer eller andra typer av arbetsplatser ska finnas. Den gör det utifrån den lokala brottsbilden, de egna resurserna och verksamhetsbehoven.

Som alla kan konstatera har anslaget till polisen ökat kraftigt under senare år, och satsningen fortsätter. När vi närmar oss det antal poliser i förhållande till vår folkmängd som vi sammantaget kan se i vår europeiska omgivning kan vi få både en väl fungerande polisverksamhet och en mer synlig polis.

Det är, som jag sa inledningsvis, viktigt att polisen granskas. Det finns förvisso saker att säga om polisreformen 2015. Det gäller främst genomförandet och styrningen och inte själva grundidén bakom reformen.

Reformen behöver inte omprövas eller göras om. Pågående satsningar, redan beslutade styr signaler och de ökade resurserna till polisen gör att de brister som RR pekar på kan åtgärdas.

Herr talman! Utskottet anser i likhet med regeringen att det inte finns skäl för några ytterligare åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport. Det pågår arbete från såväl regeringen som polisen som syftar till att nå intentionerna med reformen.

Jag yrkar på att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Anf. 120 ULRIKA LILJEBERG (C):

Herr talman! Vi har samlats här för att debattera Riksrevisionens granskning av Polismyndighetens arbete för att nå intentionerna med polisreformen 2015. Den övergripande slutsatsen från Riksrevisionen är att Polismyndigheten inte har arbetat tillräckligt effektivt för att nå intentionerna och att myndigheten inte heller har nått intentionerna med reformen.

Reformen syftade till att ge ökad flexibilitet, förbättrade resultat, högre kvalitet och en ökad kostnadseffektivitet inom polisen. Sedan dess har brottsligheten förvisso delvis förändrats, men det gör det inte mindre angeläget att Polismyndigheten når intentionerna.

Regeringen och polisen säger att man arbetar aktivt och på bred front. Vi kunde väl inte förvänta oss något annat. Men vi kan konstatera att det inte är tillräckligt.

Sverige förtjänar en effektiv och välfungerande polismyndighet som både löser och förhindrar brott. För att alla ska kunna känna trygghet och tillit, oavsett om de bor i någon av våra större städer eller på landsbygden, behöver antalet poliser utökas och arbetet förbättras.

Den polisreform som genomfördes för över tio år sedan var en viktig del i detta. Det handlar om att på bästa sätt samordna resurser och att gemensamt förhindra och lösa fler brott.

De senaste decennierna har dock allt fler polisstationer lagts ned, och polisen har blivit ett allt ovanligare inslag i stora delar av landet. Runt hälften av alla polisstationer har stängts sedan 90-talet. Det vilar ett stort ansvar på många regeringar tillbaka i tiden. Det har bidragit till en känsla av att samhället lämnar och sviker i de mindre tätbefolkade delarna av landet.

Centerpartiet har drivit på för att vi tydligare ska se brotten på landsbygden och för en ökad polistäthet. Men det behövs ytterligare åtgärder för att säkra en trygg tillvaro i hela landet.

Även fast folktätheten är mindre och gängkriminaliteten inte är lika intensiv har vi våldet mot barn och kvinnor, och vi har mängdbrotten som drabbar enskilda, besöksnäring, handel och entreprenörsföretag.

När det gäller mängdbrotten vet vi att det finns en stark koppling till den organiserade brottsligheten. Det är helt avgörande att polisen återupprättar närvaron och tillgängligheten på ett verkningsfullt sätt i hela landet.

Herr talman! Vi i Centerpartiet har stått bakom de historiskt stora och välbehövliga ökade resurserna till svensk polis som nu förverkligas. I vår vårbudget som vi kom med nyligen har vi med en omfördelning till en polisgaranti med närvaro i landets alla 290 kommuner.

Vi instämmer i det som föregående talare har sagt. Precis som landets kommuner ser mycket olika ut, kommer även den polisiära närvaron att behöva se olika ut. Men känslan att polisen finns där när man behöver den, den känslan behöver vara lika i hela landet.

Jag blir ibland förvånad när företrädare för regeringspartierna likställer att en minister ska kunna styra sina myndigheter med ministerstyre. Det är inte ministerstyre att ge uppdrag till i det här fallet en polismyndighet att öka och säkerställa en polisiär närvaro i hela landet för att vi ska kunna skapa trygghet överallt. Vi från Centerpartiet anser att det är myndighetsstyrning och inte ministerstyre.

Men i Tidöregeringens Sverige stänger polisen på landsbygden. Trots de historiskt stora satsningarna på polisen stängs polisreceptioner på landsbygden. Befolkningen i mitt hemlän Dalarna men även i Blekinge och på andra ställen har under denna mandatperiod sett hur polisen tagit ned skylten och sett att deras möjlighet att fysiskt besöka polisen med fasta öppettider har försvunnit.

Det är bra med satsningar på en förbättrad service per telefon eller digitalt. Men när det gäller samhällsservice som pass och hittegoods, anmälningar av många brott eller iakttagelser som gör att vi kan öka uppkläringen och lagföringen är det många gånger helt avgörande med en lokal fysisk närvaro i någon form.

Att hänvisas till en polisreception eller liknande många mil och många timmar bort på landet drabbar dessutom de resurssvagaste hårdast. Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen. Personer med funktionshinder, de som är hänvisade till allmänna kommunikationer, de som inte är digitala eller de som har andra utmaningar är alltid de som drabbas hårdast av neddragningarna.

En tillgänglig och närvarande polis som bygger förtroende är avgörande för att förebygga och utreda brott. En tillgänglig närvarande polis är avgörande för att vi ska återskapa tryggheten och tilliten i samhället.

Det är inte så att jag inte uppskattar det som regering och polis skriver i betänkandet. Men det krävs en polismyndighet som ökar takten i sitt förbättringsarbete och en regering som förmår att styra och leda Polismyndigheten i detta arbete, allt för ett tryggare Sverige.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 2.

Anf. 121 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Polismyndigheten är en extremt viktig myndighet och verksamhet i vårt land. Uppgiften är förstås att både förebygga, förhindra, upptäcka och klara ut brottsliga verksamheter och andra störningar av den allmänna ordningen och säkerheten.

Riksrevisionens granskning mynnar ut i en rekommendation till regeringen, där Riksrevisionen menar att regeringen måste vara mer fokuserad på effekterna av hur polisen omsätter regeringens prioriteringar och styrning. I denna styrning bör regeringen undvika ett alltför stort antal mål och i stället fokusera på effekterna.

Jag tror att detta är en nyckel till varför det tidigare har varit svårt att utvärdera polisverksamhet på ett rimligt sätt. Det har ofta handlat om pinnjakt och att jämföra äpplen och päron, många uppklarade små mål och några stora case. Här måste man se på effekterna på ett annat sätt. Det tycker jag egentligen är huvudbudskapet, både när det gäller hur man planerar verksamheten hos polisen och hur den utvärderas.

Det finns förstås också tidigare rapporter och annat som man kan lägga till i detta. Det uppenbara med reformen – som många har pekat på både

tidigare och nu – var att man tappade en del av den lokala kompetensen hos polisen. Man tappade till exempel kontakterna med ungdomsbrottsligheten, vilket gjorde att man inte kunde utreda och stävja den på samma sätt som tidigare. Samma sak gäller våld i nära relationer, det vi numera kallar mäns våld mot kvinnor. Detta flyttades upp centralt, och man tappade alltså ibland kompetenser på vägen.

Den interna resursfördelningen påverkar naturligtvis ytterligare. Det får konsekvenser, inte minst när det handlar om hanteringen av mängdbrott. Den är, vilket är väl känt sedan tidigare, inte särskilt effektiv och väldigt svår. Jag tror att det finns anledning att flika in att polisen inte kan arbeta ensam för att stävja sådana här uppgifter, utan det måste också ske i samspel med det övriga samhället.

Detta gäller inte minst när det kommer till det brottsförebyggande arbetet. Man har gjort fel, skulle jag vilja påstå, när man har använt lokalpolisier som ett slags resurspool för att fylla upp på andra orter och när det handlar om allvarigare brottslighet. Detta har man börjat få bukt med, och jag skulle vilja påstå att det också pågår många andra viktiga saker inom Polismyndigheten.

Det är påtagligt att polisen möter väldigt många nya utmaningar. Det handlar inte minst om hur man ska tackla digitaliseringen. Där måste polisen kunna ha både kapacitet och kompetens så att man kan matcha det som pågår ute i samhället. Detta är i fokus som ett nytt område för det brottsförebyggande arbetet men också när det handlar om utredningsverksamheterna.

Även här markeras det i Riksrevisionens rapport att man behöver både metodutveckling och utbildning. Sådana här satsningar kräver också resurser – inte enbart ett antal nya poliser utan ytterligare resurser.

Här ska vi också se till det delade ansvaret och vad vi ställer till med genom andra politiska beslut i samhället. Det handlar om att vi genom privatiseringar inom skola, vård och omsorg har öppnat för möjligheter till nya former av brott och infiltreringar av kriminella aktiviteter som har kopplingar till Schengen.

Det är allvarligt i sig, men privatiseringen gör också att vi dräneras på ytterligare skattepengar eftersom vi behöver administration för att kontrollera de här verksamheterna. Det blir lite dramatiskt och fel, för det här kan inte enbart läggas på polisen.

Många, inklusive mig själv, menar att det är för lätt att starta aktiebolag, som sedan kan göra planerade konkurser och ta ut riskkapitalvinster. Ekobrottsmyndigheten är en jätteviktig del för att hantera den typen av brottslighet.

Jag skulle också vilja nämna bedrägerierna. Där är det intressant – vilket jag också har fått inblick i via insynsråden hos polisen – att det inte alltid är så lätt att samverka med bankerna som vi kanske skulle önska. Det är inte alla banker som ens går att nå efter klockan fyra på dagen för att till exempel bromsa en misstänkt eller till och med uppenbart illegal transaktion.

Vi kan också se att det från andra håll har gjorts påstötningar på bankerna om att de skulle kunna offentliggöra vilka bedrägerier de eller deras kunder har varit utsatta för. Vi kan fundera på om vi inte skulle kunna ha ett trygghetsindex, där de banker som har hanterat de här frågorna bäst får ett plus och en konkurrensfördel. Det kanske vore väl så viktigt som att

enbart jämföra räntesatser, som i dag. Det finns alltså andra spår som skulle kunna underlätta för polisen i deras arbete.

Ett annat viktigt område är förstås rekryteringen av de unga in till kriminella nätverk. Där kommer vi återigen in på att man ibland konkurrerar om resurser för den grova organiserade brottsligheten och det vanliga våldet, som är mäns våld mot kvinnor och barn. Men de här hänger ihop, både direkt och indirekt. Det borde inte vara någon konkurrens, utan man borde se detta som ett starkt samband.

Det gäller inte minst när det handlar om barnen och rekryteringen av barn och unga till kriminalitet. Nästan alla, både de som är aktiva inom polisen och de som är aktiva inom barnrättsorganisationerna, säger att samtliga de här unga utsatta har upplevt våld i hemmet. Utan sårbara barn skulle vi inte ha någon rekrytering. Hjälparbetare börjar med jämna mellanrum gråta när de hör barnens berättelser.

Här har vi också en allvarlig signal. Vi måste agera tidigt för barn som har upplevt våld. Det ska också sägas att barnen, särskilt pojkarna, lär sig ett aggressivt beteende som skapar makt via pappan som slår mamman. Det här är belagt både i forskning och i evidens, som jag kan hänvisa till. Pojkarna lär sig alltså att använda våld som maktmedel.

Numera kan vi också tydligt se att det inte enbart handlar om pojkarna, utan även flickor kan attraheras av de här machobeteendena och själva börja utöva dem. Barn är alltså ofta extra utsatta både som offer och som förövare, och på lite olika sätt. Flickorna är lite värre utsatta på grund av att de ofta kan vara utsatta också för sexualiserat våld.

Här har vi möjligheter att agera starkare och samverka med skolan. Vi markerar vikten av orosanmälningar så att andra samhällsinstanser kommer in och uppmärksammar barnfridsbrottet tillsammans med att man kan fylla på med sociala insatser.

Det är uppenbart att vi har nya utmaningar via gejmingsvärlden. Här borde polisen kunna vara aktiv både i olika klubbar, som aktivklubbarna, och på nätet för att fånga upp risker och börja agera mot att man rekryterar den vägen. Här är det framför allt högerextremismen som har gjort sig känd och som på de här vägarna sprider sina ideologier och rekryterar på ett väldigt dramatiskt och otäckt sätt.

Jag kan inte heller låta bli att nämna vikten av att uppmärksamma de kriminella gängens relation till prostitution, människohandel och våldspornografi. Detta är stora inkomstkällor för dem, och här har vi alldeles för låg bevakning, i stort sett över hela landet, även om det finns några orter som har fokus på denna typ av aktiviteter.

Avslutningsvis är det viktigt, vilket också Riksrevisionens rapport markerar, att ha både spets och bredd när det handlar om kompetens. Det måste finnas de som är väldigt duktiga men också en bred kompetens ute i verksamheterna så att man verkligen blir en lärande organisation. Vi behöver lyfta upp de kvantitativa målen för kompetens och metodutveckling och markera hur viktiga de är.

Anf. 122 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Syftet med Riksrevisionens granskning var att undersöka om intentionerna om ökad flexibilitet, förbättrade resultat, högre kvalitet och ökad

kostnadseffektivitet har uppnåtts efter omorganisationen 2015. Riksrevisionens samlade bedömning, kan vi krasst konstatera, är att de målsättningarna inte har uppnåtts. Även om vissa delar har förbättrats anför Riksrevisionen att brister kvarstår på flera områden. I rapporten konstateras bland annat att den lokala nivån inte har stärkts i den omfattning som var avsedd, trots att antalet polisanställda har ökat.

Herr talman! Drygt elva år har nu gått sedan den största organisationsförändringen inom svensk polis sedan förstatligandet 1965. Redan i samband med förstatligandet framfördes vissa farhågor om centralisering och bristande polisiär närvaro på lokal nivå. Vi kan nu konstatera att farhågorna i det avseendet till viss del har besannats.

Polisens förstatligande var nödvändigt. Utvecklingen har dock gått mot en alltmer ökad centralisering. När jag en gång i tiden började inom polisen hade vi 118 polisdistrikt, som 1999 blev 21 länspolismyndigheter. Nu har vi en enda stor nationell polismyndighet som är uppdelad i sju stora regioner och ett antal nationella avdelningar.

Förändringen har skett till priset av stängda polisstationer, regionalisering av sambands- och ledningscentraler, färre arrestenheter med längre transporter som följd, en centraliserad anmälningsupptagning i form av polisens kontaktcenter och stora förändringar av de forna kriminalavdelningarna. Resultatet är att polisen distanserat sig från medborgarna, som förr många gånger kände sin polis, något som också föregående talare nämnde.

Riksrevisionen noterar att de nationella stöдавdelningarna har haft den största procentuella tillväxten, alltså HR-avdelningar och ekonomiavdelningar. Givetvis har också Noa, den nationella operativa avdelningen, växt. Dock har tillförda medel främst varit avsedda för att stärka lokalpolisområdena.

Granskningen visar att lokalpolisområdena inte har fått den förstärkning som reformen syftade till. Till en del förklaras detta av hög intern rörlighet – många medarbetare försvinner från lokalpolisområdena till andra organisatoriska nivåer lite högre upp – samt av svårigheter att rekrytera poliser i vissa polisregioner. Ytterligare bidragande faktorer kan vara bristande incitament för att stanna kvar i yttre tjänst under längre tid.

Herr talman! Allt detta stämmer i och för sig, men jag tror att man måste ha lite djupare förståelse av och insikt i verksamhetens förutsättningar för att förstå orsakssambanden, varför det ser ut som det gör.

Man ska komma ihåg att polisverksamheten till stor del är händelsestyrd, och det finns ett antal funktioner och krav inom polisen som aldrig kan åsidosättas. Primärt handlar det om vad vi kan kalla själva kärnverksamheten, som något förenklat utgörs av utrednings- och ingripandeverksamheten. För den sistnämnda krävs att det inom varje polisområde alltid finns ett visst antal patruller i tjänst, vilket är personalkrävande.

Jag vet inte om alla har räknat på detta, men ska man bemanna en polisbil med två poliser 24:7, 365 dagar om året, går det åt 18 poliser. Det är också en funktion som man inte kan dra ned på. Man måste alltid ha en viss säkerhetsnivå, ett visst antal polisbilar som är i tjänst dygnet alla timmar, för att kunna göra de ingripanden som krävs. Den säkerhetsnivån får inte underskridas, och detta måste man hela tiden ha i åtanke.

Det är likadant med kriminalpolisverksamheten. Också den kräver en minimibemanning för att hantera grova brott, tidsfrister för frihetsberövade, skyndsamhetskrav i fråga om unga lagöverträdare och andra högprioriterade brott. Det måste även finnas en jourverksamhet 24:7.

Ovanpå detta tillkommer andra händelser som man inte riktigt styr över, herr talman. Det kan vara oförutsedda händelser i form av sprängningar, demonstrationer, högriskmatcher i fotboll och annat som drar stora resurser.

Även andra saker kan givetvis påverka närvaron. Sjukfrånvaro, ledigheter, utbildning med mera skapar luckor och personalbrist i den ordinarie bemanningen, men kraven kvarstår fortfarande. Man måste ha en viss bemanning. Särskilt tufft kan det vara under sommarmånaderna, då bemanningen är som lägst och trycket ofta som högst. Detta är en utmaning och ett pussel för planeringen inom polisen. Det ska man ha klart för sig, herr talman.

Vad är det då som får stryka på foten i sådana lägen? Jo, det blir poliserna i lokalpolisområdena som får rycka in. Lite krasst uttryckt får lokal närvaro och brottsförebyggande verksamhet stå tillbaka för att man ska klara av ingripande- och utredningsverksamheten och alla andra tvingande krav.

Det är och har under många år varit en utmaning för polisen att hantera den lokala närvaron med nuvarande organisation. Det är även en utmaning på det personliga planet för den enskilde polisen med ständiga förflyttningar och byte av arbetsuppgifter. Det har inte heller blivit lättare med centraliseringen. Man förflyttas över större avstånd och får vara hemifrån under ganska långa tider.

Det räcker inte med polisnärvaro någon timme i veckan. Ett gott brottsförebyggande arbete bygger på kontinuitet, god person- och lokalkännedom samt ett nära samarbete med kommun, näringsliv, föreningar och boende. För detta krävs en öronmärkt och säkrad resurs för kommunalt polisarbete som inte kan ianspråkta för andra förstärkningsrörelser. Man måste ha en viss resurs på plats hela tiden.

Herr talman! Kommunerna har numera ett lagstadgat brottsförebyggande ansvar. Frågan är om vi bör ha en polis med starkare koppling till kommunerna. I många andra länder har man löst detta med en kommunal polis. I Sverige har vi försökt lösa bristen med ordningsvakter, väktare och trygghetsvårdar, eller vad vi nu väljer att sätta för etikett på dem.

Jag har all respekt för de nämnda yrkeskårerna, men det är en lösning med stora brister. Jag anser att frågan om, och efterfrågan på, en närvarande polis i kommuner är av den arten att den bör bli föremål för en särskild utredning.

Riksrevisionen verkar vara inne på liknande tankegångar eftersom den nuvarande styrningen riskerar att minska effektiviteten och begränsa den lokala flexibiliteten. Riksrevisionen bedömer vidare myndighetens förmåga att säkerställa ett långsiktigt och systematiskt lokalt arbete som otillräckligt.

Riksrevisionen kritiserar även polisens möjligheter att klara upp de så kallade mängdbrotten. De utgör faktiskt 80 procent av de anmälda brotten. Det är vardagsnära brottslighet som kommer nära inpå livet, personligen och i våra bostadsområden och som får en stor påverkan på vår känsla av trygghet.

En förklaring till att få mängdbrott klaras upp är att resurserna i dagsläget till stor del äts upp av den grova våldsbrottsligheten och den organiserade brottsligheten som vi har att bekämpa. Vi har även fått en digitalisering av brottsligheten, som är utmanande för polisen. Även den har en stark koppling till mängdbrotten med tydliga band till gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Det gäller inte minst vid bedrägeribrott och narkotikabrott.

För att bekämpa den grova brottsligheten måste vi därför även utreda mängdbrotten när prognosen för lagföring är god och se till att gärningspersonerna lagförs. Inte minst handlar det om att fånga upp unga som är på väg in i kriminalitet. Det är med andra ord mycket angeläget att utreda och lagföra även de fallen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)

*ILO:s konvention om
avskaffande av våld
och trakasserier i
arbetslivet och ILO:s
konvention om en
säker och hälsosam
arbetsmiljö*

§ 13 ILO:s konvention om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet och ILO:s konvention om en säker och hälsosam arbetsmiljö

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU15

ILO:s konvention om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet och ILO:s konvention om en säker och hälsosam arbetsmiljö (prop. 2025/26:134) föredrogs.

Anf. 123 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och hänvisa till Sverigedemokraternas särskilda yttrande.

Ingen människa ska behöva gå till jobbet med oro i magen eller utsättas för hot, trakasserier, våld eller grov respektlöshet. Arbetsplatsen ska vara en plats för arbete och trygghet. Så ska det vara i Sverige.

Frågorna som behandlas i dag är viktiga. Men beslut i kammaren räcker inte. Skillnaden märks först när tryggheten ökar ute på arbetsplatserna. En säker och hälsosam arbetsmiljö räknas nu som en grundläggande rättighet inom ILO. Det visar på allvaret i frågan.

Herr talman! Jag noterar att regeringspartierna inte kommer att delta i debatten. Det är beklagligt och anmärkningsvärt. När riksdagen behandlar frågor om trygghet på jobbet, våld och arbetsmiljö borde regeringssidan vara här och svara för sin politik. Det hör till ansvaret att delta i debatten.

Nog sagt om det. Låt oss återgå till verkligheten. Hur ser den ut?

Undersköterskor möter hot och aggressivitet. Butiksanställda utsätts för stölder, skrik och våld. Chaufförer och tågvärdar möter otrygghet. Lärare utsätts för hot. Även tjänstemän möter ett allt hårdare klimat, och så vidare. Många går hem med stress i kroppen. Många lämnar yrken de egentligen vill stanna kvar i. Det förvärrar redan bristen på personal i viktiga verksamheter.

Det här är inte fråga om enskilda händelser, utan det här är fråga om ett mönster. Respekten har försvagats, och det som tidigare var otänkbart har på många håll blivit vardag.

När ordningen brister i samhället följer problemen med in på arbetsplatserna. Konvention nummer 190 gäller inte bara fast anställda utan också exempelvis praktikanter, lärlingar och arbetssökande. Skyddet gäller även arbetsrelaterade situationer, exempelvis resor till och från arbetet. Det visar hur brett dessa frågor berör människor i arbetslivet.

Sverige har redan lagar på området genom bland annat arbetsmiljölagen, diskrimineringslagen och brottsbalken. Problemet handlar därför inte bara om vad som står i lagen utan även om huruvida skyddet fungerar i praktiken. Där krävs betydligt mer än i dag.

Oppositionen lägger stor vikt vid flera skrivningar i lagen. Vi sverigedemokrater menar att lagtext är viktigt, men det krävs också att regler följs upp och att åtgärderna märks i människornas vardag.

Den som står ensam i en butik, arbetar natt i vården eller kör buss genom otrygga områden behöver mer än ord och dokument. Man behöver ett samhälle som fungerar. Vidare är det så att många av de yrken där hot, stress och hög belastning är vanligast oftast bärs av kvinnor.

Sverigedemokraterna har en tydlig linje. Vi står på den skötsamma människans sida. Den som arbetar, betalar skatt och håller Sverige igång ska känna att samhället står bakom henne eller honom. Den som hotar, trakasserar eller använder våld ska mötas av tydliga följder.

Arbetsgivarna måste agera direkt, ta varningssignalerna på allvar och stötta den som utsätts. För länge har alltför många fått höra att de ska tåla lite mer, vänta lite till och förstå den som går över gränsen. Den hållningen har svikit alltför många anställda.

Herr talman! En god arbetsmiljö skapas inte genom formuleringar. Den skapas genom ledarskap, närvaro och tydliga gränser mellan rätt och fel. Den skapas när arbetsgivare agerar tidigt, när brott får konsekvenser och när den som drabbas vet att samhället står kvar vid hans eller hennes sida.

Vi vet också vad misslyckanden kostar. De kostar i sjukskrivningar, personalflykt, tappad kompetens, sämre service och ökad press på dem som blir kvar. Sjukskrivningar kopplade till stress och psykisk ohälsa är redan ett tungt samhällsproblem. Priset betalas varje dag av arbetstagare, familjer och arbetsgivare.

Sverigedemokraterna nöjer sig inte med att dagens beslut passerar kammaren. Nu krävs skarpare ansvar, bättre uppföljning och förbättringar som märks i vardagen.

Sverige behöver inte fler symboler. Sverige behöver riktiga resultat.

För Sverigedemokraterna är det enkelt. Svenska arbetsplatser ska präglas av trygghet, ordning och respekt. Den som arbetar ska kunna fokusera på sitt jobb, inte på sin rädsla. Den som gör rätt för sig ska känna stöd. Den som förstör för andra ska möta konsekvenser.

Herr talman! Det är inte mycket begärt, utan det är det minsta man ska kunna kräva i Sverige. Med det sagt yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag.

*ILO:s konvention om
avskaffande av våld
och trakasserier i
arbetslivet och ILO:s
konvention om en
säker och hälsosam
arbetsmiljö*

Anf. 124 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Våld och trakasserier på våra arbetsplatser är ett stort och många gånger växande problem. Enligt Arbetsmiljöverkets undersökningar uppgår 14 procent av de sysselsatta att de har utsatts för hot och våld i arbetet det senaste året. Bland unga kvinnor är det var fjärde.

Rapporter och rubriker berättar för oss hur verkligheten ser ut på många arbetsplatser, om servitriser som får utstå sexuella trakasserier från gäster, om ambulans- och butikspersonal, som till och med har mördats, och om undersköterskor som misshandlas. Hot, våld och trakasserier har blivit vardag i alltför många yrken. Inom vård och omsorg har var tredje anställd varit utsatt, och nivåerna är höga även inom bland annat skola och socialtjänst.

Att människor går till jobbet och riskerar att utsättas för våld och trakasserier är helt oacceptabelt, men det är vardag för alltför många. Det handlar inte enbart om arbetsmiljö och trygghet. När anställda hotas påverkas också tilliten till samhället.

Herr talman! Arbetsmiljöverket, facken och skyddsombuden pekar återkommande på faktorer som ökar risken för utsatthet: bristande riskbedömningar, dålig introduktion och utbildning, underbemanning och ensamarbete i riskfyllda situationer och arbetsgivare som inte tar sitt ansvar fullt ut.

Herr talman! Vi har den här debatten i dag eftersom regeringen efter många om och men äntligen har lagt fram en proposition om att ratificera Internationella arbetsorganisationens konvention nummer 190, om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet, och konvention 191, om en säker och hälsosam arbetsmiljö. Det är ett viktigt beslut. Vi socialdemokrater välkomnar att Sverige nu ansluter sig till ILO 190. Vi har drivit på för det under flera år.

När utredningen som ligger till grund för propositionen presenterades fanns ett tydligt underlag, och det hade varit helt oproblematiskt att redan 2022 lägga fram propositionen. Men det har tagit tid.

Det har varit svårt att få svar på varför det har dröjt. Alla svar har varit undvikande. Men inte lika undvikande som i dag, då inte en enda företrädare för regeringspartierna deltar i debatten. Vi talar om våld och trakasserier i arbetslivet, något som drabbar hundratusentals människor varje år. Att man inte tar debatten, inte försvarar sin politik och inte svarar på frågor säger någonting om prioriteringarna. Frågor om människors trygghet på jobbet förtjänar mer än tystnad från regeringspartierna.

Herr talman! En ratificering är viktig. Den visar att vi inte accepterar våld och trakasserier i arbetslivet, men den förändrar inte verkligheten i sig. Sverige uppfyller redan konventionens krav i stora delar. Ändå utsätts människor runt om på våra arbetsplatser dagligen för trakasserier, hot och våld. Det visar att problemet inte bara är lagstiftningen utan även hur den fungerar i praktiken.

Herr talman! Därför räcker det inte med en ratificering. Det förebyggande arbetsmiljöarbetet måste stärkas, riskbedömningarna måste bli bättre och åtgärder måste genomföras när man har identifierat de risker som finns. Kunskapen om hur hot, våld och trakasserier förebyggs behöver öka, både hos arbetsgivare och bland de anställda. Skyddet mot hot och trakasserier från kunder och brukare måste bli starkare, och i den delen måste arbetsgivarens ansvar förtydligas.

Herr talman! Ensamarbete är en tydlig riskfaktor. I många av de mest utsatta branscherna arbetar man ensam. Det gör arbetstagare mer sårbara. Det ökar både otryggheten och risken för att bli utsatt. Därför har vi socialdemokrater föreslagit att ensamarbete ska begränsas i verksamheter och situationer där risken för hot och våld är särskilt hög.

Regeringen gör i propositionen bedömningen att svensk rätt redan uppfyller konventionens krav. Men i den utredning som ligger till grund för propositionen finns det förslag på att lagstiftningen ska stärkas genom ett förtydligande i arbetsmiljölagen om att arbetsmiljön ska vara fri från våld och trakasserier. Det är ett begränsat men viktigt förtydligande.

LO, TCO och Saco stod bakom ett sådant förslag, men regeringen valde att inte gå vidare. Det är beklagligt. Vi vill att regeringen återkommer till riksdagen med ett sådant förtydligande. Därför yrkar jag bifall till reservationen.

Herr talman! I går skrev de nämnda fackliga centralorganisationerna – LO, TCO och Saco – en gemensam debattartikel i Altinget där de välkomnar att Sverige nu är på väg att ratificera ILO:s konvention 190. Men de är väldigt tydliga med att det krävs mer för att minska utsattheten. De vill att regeringen, likt det jag nyligen krävde, ska slå fast i arbetsmiljölagen allas rätt till ett arbetsliv fritt från våld och trakasserier.

De vill att reglerna om ensamarbete och hot och våld ska uppdateras, så att de är anpassade till riskerna i dagens arbetsliv. De vill också att skyddet stärks mot hot och våld från utomstående, som kunder, patienter och brukare. Det är tydliga krav från hela den fackliga rörelsen och i stort sett samma krav som jag har lyft fram här i kammaren i dag.

Herr talman! Att ratificera konventionen är som sagt ett viktigt steg, men det räcker inte. Om vi vill minska våld och trakasserier i arbetslivet krävs det mer: ett starkare förebyggande arbete, mer kunskap, tydligare ansvarsutkrävande, hårdare krav och bättre kontroll.
(Applåder)

Anf. 125 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Här sitter vi några tappra själar i kammaren för att diskutera arbetsmarknadsutskottets betänkande om att godkänna ILO:s konventioner om att avskaffa våld och trakasserier i arbetslivet. Vi i Vänsterpartiet vill vara tydliga: Det räcker inte att säga saker på papper – det måste också märkas i människors vardag.

ILO:s konvention nummer 190 slår fast något som givetvis borde vara självklart: att alla människor har rätt till ett arbetsliv fritt från våld och trakasserier. Den omfattar inte bara anställda utan också praktikanter, arbetssökande och andra som befinner sig i arbetslivets sfär. Den tydliggör också att våld och trakasserier kan förekomma i många olika sammanhang: på arbetsplatsen, under resor i tjänsten eller på väg till och från arbetet.

Herr talman! Detta är inte en teoretisk fråga. För alldeles för många människor i Sverige är hot, trakasserier och ibland rent våld i dag en del av arbetsvardagen. Det gäller inte minst i välfärdsyrken, i handeln, i transportsektorn och för väldigt många offentliganställda. Det gäller också kvinnor i större utsträckning, särskilt i kontaktyrken där man möter människor i utsatta situationer.

*ILO:s konvention om
avskaffande av våld
och trakasserier i
arbetslivet och ILO:s
konvention om en
säker och hälsosam
arbetsmiljö*

Vi vet att detta får konsekvenser. Vi vet att människor blir sjuka och lämnar sina yrken. I värsta fall anpassar de sina beslut eller sitt bemötande av rädsla för hot och repressalier. Detta är inte bara ett arbetsmiljöproblem utan faktiskt också ett demokratiproblem.

Därför välkomnar jag och Vänsterpartiet att Sverige nu ansluter sig till konventionen. Det skickar en väldigt viktig signal, både nationellt och internationellt, om att våld och trakasserier i arbetslivet är oacceptabelt.

Men, herr talman, jag och Vänsterpartiet menar att regeringen nöjer sig med just bara signaler. Utskottets majoritet, som inte är i kammaren i dag, hänvisar till att svensk lagstiftning redan uppfyller konventionens krav och att det inte behövs några ytterligare åtgärder. Men det resonemanget, anser jag, bortser från verkligheten på arbetsplatserna. Att lagstiftning finns betyder inte att skyddet är tillräckligt starkt i praktiken.

Det är också därför utredningen bakom propositionen föreslog ett konkret förtydligande i arbetsmiljölagen: att arbetsmiljön så långt som möjligt ska vara fri från våld och trakasserier. Ett sådant tillägg hade inte bara varit symboliskt; det hade tydliggjort arbetsgivarens ansvar och stärkt det förebyggande arbetet.

Herr talman! Det är just detta som också är kärnan i Vänsterpartiets hållning. Vi vill inte stanna vid att konstatera att problemen finns, utan vi vill också åtgärda dem. För oss är det en grundläggande princip att alla människor har rätt till ett arbetsliv fritt från trakasserier och våld. Det är inte en ambition; det är en rättighet. På samma sätt är en säker och hälsosam arbetsmiljö inte något man kan kompromissa med beroende på bransch eller anställningsform; det är också en självklarhet.

Detta innebär att arbetsmiljöpolitiken måste vara offensiv. Arbetsgivare måste ta ett tydligt ansvar för att förebygga risker. Skyddsombudens ställning måste stärkas. Och lagstiftningen måste vara så tydlig att det inte råder någon tvekan om vad som gäller.

Vi menar också att skyddet mot våld och trakasserier från tredje man – alltså personer utanför arbetsplatsen – behöver stärkas. För många av de mest utsatta yrkesgrupperna är det just där hoten uppstår.

Herr talman! Att ratificera ILO:s konventioner är ett jätteviktigt steg. Men det får inte bli slutpunkten. Det måste vara startpunkten för ett ännu mer ambitiöst arbete. Vi kan inte acceptera att människor går till jobbet med stress, oro och en klump i magen. Vi kan inte acceptera att hot och trakasserier normaliseras. Och vi kan inte acceptera att politiken nöjer sig med att säga att det redan räcker.

Just därför står Vänsterpartiet bakom reservationen om att förtydliga arbetsmiljölagen. Vi menar att det behövs ett tydligare lagstöd här och nu – inte någon gång i framtiden, om det visar sig motiverat.

Herr talman! Jag har flera gånger i mitt anförande pikat regeringsföreträdarna för att de inte är i kammaren. Det sänder också en väldigt tydlig signal om att regeringen inte är särskilt intresserad av arbetsmiljöarbete. Det är inte viktigt för den här regeringen att se till att människor känner sig trygga på arbetsplatsen. Det visar med all tydlighet att den här regeringen inte alls tycker att lagstiftning för att människor ska känna sig trygga på arbetet är en viktig fråga. Detta är värt att notera.

Avslutningsvis: Arbetslivet ska inte vara en plats för rädsla. Det ska vara en plats för trygghet, värdighet och respekt. Detta är också något som genomsyrar Vänsterpartiets hela arbetsmarknadspolitik.

Ett tydliggörande, återigen: Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 6 maj.)

Prot. 2025/26:113
29 april

*ILO:s konvention om
avskaffande av våld
och trakasserier i
arbetslivet och ILO:s
konvention om en
säker och hälsosam
arbetsmiljö*

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2025/26:220 Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland

2025/26:4120 av Lorena Delgado Varas m.fl. (-)

med anledning av skr. 2025/26:114 Strategisk exportkontroll 2025 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

2025/26:4102 av Håkan Svenneling m.fl. (V)

2025/26:4106 av Rasmus Giertz m.fl. (SD)

2025/26:4115 av Jacob Risberg m.fl. (MP)

2025/26:4122 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (-)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 28 april

2025/26:452 Grundlagsändringar

av *Elsa Widding* (-)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:453 Investeringar i elnät

av *Josef Fransson* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 april

2025/26:757 Obligatoriska pensionärsråd i samtliga kommuner

av *Nadja Awad* (V)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:758 Regeringens arbete för att stärka rätten till teckenspråk
av *Nadja Awad* (V)
till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:759 Åtgärder för att rädda Bohus fästning
av *Louise Thunström* (S)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2025/26:760 Utökat skydd i diskrimineringslagen
av *Nadja Awad* (V)
till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

2025/26:761 Krav på skyndsam handläggning enligt förvaltningslagen
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till migrationsminister Johan Forssell (M)

2025/26:762 Digitala tjänster som är otillgängliga för personer med funktionsnedsättningar
av *Nadja Awad* (V)
till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:763 Regeringens ansvar för LSS
av *Nadja Awad* (V)
till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M)

2025/26:764 Indexering av timbeloppet i assistansersättningen
av *Nadja Awad* (V)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:765 Det kulturella utbudet på teckenspråk
av *Nadja Awad* (V)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2025/26:766 Översyn av den så kallade samtyckeslagen
av *Katja Nyberg* (-)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 28 april

2025/26:729 Pension efter arbete i flera nordiska länder
av *Heléne Björklund* (S)
till EU-minister Jessica Rosencrantz (M)

2025/26:731 Sveriges agerande för att skydda sina medborgare i Gazaflottiljen
av *Denis Begic* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:736 Etablering av svensk ambassad i Dominikanska republiken
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 3 anf. 33 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 71 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 107 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 123 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JUDIT FARAGO GONTIER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 3 En ny vapenlag.....	2
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU10.....	2
Anf. 1 ADAM MARTTINEN (SD)	2
Anf. 2 HELENA VILHELMSSON (C) replik	3
Anf. 3 ADAM MARTTINEN (SD) replik	4
Anf. 4 HELENA VILHELMSSON (C) replik	4
Anf. 5 ADAM MARTTINEN (SD) replik	5
Anf. 6 PETTER LÖBERG (S) replik	5
Anf. 7 ADAM MARTTINEN (SD) replik	5
Anf. 8 PETTER LÖBERG (S) replik	6
Anf. 9 ADAM MARTTINEN (SD) replik	7
Anf. 10 PETTER LÖBERG (S)	7
Anf. 11 STEN BERGHEDEN (M) replik	9
Anf. 12 PETTER LÖBERG (S) replik	10
Anf. 13 STEN BERGHEDEN (M) replik	10
Anf. 14 PETTER LÖBERG (S) replik	11
Anf. 15 STEN BERGHEDEN (M)	11
Anf. 16 HELENA VILHELMSSON (C) replik	15
Anf. 17 STEN BERGHEDEN (M) replik	16
Anf. 18 HELENA VILHELMSSON (C) replik	16
Anf. 19 STEN BERGHEDEN (M) replik	17
Anf. 20 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	17
Anf. 21 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	19
Anf. 22 ULRIKA LILJEBERG (C)	22
Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	24
Anf. 24 ULRIKA LILJEBERG (C) replik	24
Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	25
Anf. 26 ULRIKA LILJEBERG (C) replik	25
Anf. 27 MARTIN MELIN (L)	26
Anf. 28 ULRIKA WESTERLUND (MP)	27
Anf. 29 STEN BERGHEDEN (M) replik	28
Anf. 30 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	28
Anf. 31 STEN BERGHEDEN (M) replik	29
Anf. 32 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	29
Anf. 33 HELENA VILHELMSSON (C)	30
Anf. 34 ADAM MARTTINEN (SD) replik	32
Anf. 35 ANDRE VICE TALMANNEN	32
Anf. 36 HELENA VILHELMSSON (C) replik	32
Anf. 37 ADAM MARTTINEN (SD) replik	33
Anf. 38 HELENA VILHELMSSON (C) replik	33
(Beslut fattades under §11.)	34
§ 4 Ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap	34
Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU12	34
Anf. 39 BJÖRN SÖDER (SD)	34

Anf. 40	HANNA WESTERÉN (S)	35
Anf. 41	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	37
Anf. 42	MIKAEL LARSSON (C)	38
Anf. 43	ULF HOLM (MP)	39
Anf. 44	SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	40
	(Beslut fattades under § 11.)	41
§ 5	Riksbankens verksamhet och förvaltning 2025	41
	Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU23	41
	(Beslut fattades under § 11.)	41
§ 6	Skärpta krav för svenskt medborgarskap	42
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU28	42
Anf. 45	VIKTOR WÄRNICK (M)	42
Anf. 46	TONY HADDOU (V) replik	44
Anf. 47	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	44
Anf. 48	TONY HADDOU (V) replik	45
Anf. 49	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	46
Anf. 50	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	46
Anf. 51	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	47
Anf. 52	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	48
Anf. 53	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	48
Anf. 54	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	49
Anf. 55	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	49
Anf. 56	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	50
Anf. 57	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	50
Anf. 58	IDA KARKIAINEN (S)	51
Anf. 59	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	53
Anf. 60	IDA KARKIAINEN (S) replik	54
Anf. 61	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	54
Anf. 62	IDA KARKIAINEN (S) replik	54
Anf. 63	LUDVIG ASPLING (SD)	55
Anf. 64	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	58
Anf. 65	LUDVIG ASPLING (SD) replik	59
Anf. 66	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	60
Anf. 67	LUDVIG ASPLING (SD) replik	60
Anf. 68	TONY HADDOU (V)	61
Anf. 69	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	63
Anf. 70	TONY HADDOU (V) replik	63
Anf. 71	VIKTOR WÄRNICK (M) replik	63
Anf. 72	TONY HADDOU (V) replik	64
Anf. 73	LUDVIG ASPLING (SD) replik	65
Anf. 74	TONY HADDOU (V) replik	65
Anf. 75	LUDVIG ASPLING (SD) replik	65
Anf. 76	TONY HADDOU (V) replik	66
Anf. 77	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	66
Anf. 78	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	69
Anf. 79	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	69
Anf. 80	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	70
Anf. 81	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	70
Anf. 82	NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	71
Anf. 83	PATRIK KARLSON (L)	74
Anf. 84	ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	76

Anf. 85 PATRIK KARLSON (L) replik	76
Anf. 86 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	77
Anf. 87 PATRIK KARLSON (L) replik	77
Anf. 88 TONY HADDOU (V) replik	78
Anf. 89 PATRIK KARLSON (L) replik	78
Anf. 90 TONY HADDOU (V) replik	79
Anf. 91 PATRIK KARLSON (L) replik	79
Anf. 92 ANNIKA HIRVONEN (MP)	80
Anf. 93 LUDVIG ASPLING (SD) replik	82
Anf. 94 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	82
Anf. 95 LUDVIG ASPLING (SD) replik	83
Anf. 96 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	83
Anf. 97 JAMAL EL-HAJ (-)	84
Anf. 98 LUDVIG ASPLING (SD) replik	86
Anf. 99 JAMAL EL-HAJ (-) replik	87
Anf. 100 LUDVIG ASPLING (SD) replik	87
Anf. 101 JAMAL EL-HAJ (-) replik	88
(Beslut fattades under § 11.)	88
§ 7 Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och doktorander samt åtgärder för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier	88
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU23	88
Anf. 102 OLA MÖLLER (S)	88
Anf. 103 MAGNUS RESARE (M) replik	90
Anf. 104 OLA MÖLLER (S) replik	90
Anf. 105 MAGNUS RESARE (M) replik	91
Anf. 106 ANNIKA HIRVONEN (MP)	91
Anf. 107 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	92
Anf. 108 MAGNUS RESARE (M)	94
Anf. 109 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	96
Anf. 110 MAGNUS RESARE (M) replik	97
Anf. 111 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	98
Anf. 112 MAGNUS RESARE (M) replik	98
Anf. 113 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	98
Anf. 114 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	99
Anf. 115 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD)	99
Anf. 116 JOAR FORSSELL (L)	100
(Beslut fattades under § 11.)	101
§ 8 Riksrevisionens rapport om Polisreformen 2015	101
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU31	101
Anf. 117 MATS HELLHOFF (SD)	101
Anf. 118 PETTER LÖBERG (S)	103
(forts. § 12)	104
Ajournering	105
Återupptaget sammanträde	105
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 april	105
MJU18 Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar	105
MJU19 Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning	105

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 april.....	106	Prot. 2025/26:113
CU25 En snabbare utbyggnad av kriminalvårdsanstalter och häkten.....	106	29 april
CU29 Ökade möjligheter till hemmaladdning av elfordon.....	106	
MJU20 Riksrevisionens rapport om statens arbete med underlag och utvärdering inom det klimatpolitiska ramverket.....	107	
MJU21 Riksrevisionens rapport om statens insatser för jordbrukets klimatomställning.....	107	
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	108	
JuU10 En ny vapenlag.....	108	
FöU12 Ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap.....	109	
FiU23 Riksbankens verksamhet och förvaltning 2025	110	
SfU28 Skärpta krav för svenskt medborgarskap	111	
SfU23 Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och doktorander samt åtgärder för att motverka missbruk av uppehållstillstånd för studier	111	
§ 12 (forts. från § 8) Riksrevisionens rapport om		
Polisreformen 2015 (forts. JuU31)	112	
Anf. 119 LARS JILMSTAD (M)	112	
Anf. 120 ULRIKA LILJEBERG (C).....	114	
Anf. 121 GUDRUN NORDBORG (V).....	115	
Anf. 122 TORSTEN ELOFSSON (KD)	117	
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)	120	
§ 13 ILO:s konvention om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet och ILO:s konvention om en säker och hälsosam arbetsmiljö	120	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU15	120	
Anf. 123 SARA GILLE (SD).....	120	
Anf. 124 JOHANNA HARALDSSON (S)	122	
Anf. 125 CICZIE WEIDBY (V).....	123	
(Beslut skulle fattas den 6 maj.)	125	
§ 14 Bordläggning.....	125	
§ 15 Anmälan om interpellationer.....	125	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	125	
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	126	
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.22.....	127	